VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA FINANCÍ A ÚČETNICTVÍ

Katedra finančního účetnictví a auditingu

Hlavní specializace: **Účetnictví a finanční řízení podniku**

Ilona Spěváková

Kurzové rozdíly podle české legislativy, mezinárodních standardů účetního výkaznictví IFRS/IAS a všeobecně uznávaných účetních principů US GAAP

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Jaroslava Roubíčková, CSc.

2014

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Kurzové rozdíly podle české legislativy, mezinárodních standardů účetního výkaznictví IFRS/IAS a všeobecně uznávaných účetních principů US GAAP“ zpracovala samostatně a veškerá použitá literatura a další prameny jsou uvedeny v seznamu.

V Praze dne 12. května 2014

……

Podpis

Poděkování:

Ráda bych poděkovala vedoucí mé diplomové práce paní doc. Ing. Jaroslavě Roubíčkové, CSc. za cenné rady a věcné připomínky v průběhu zpracování diplomové práce.

Abstrakt:

Hlavním cílem této diplomové práce je podrobně prozkoumat oblast kurzových rozdílů z hlediska české legislativy, Mezinárodních standardů účetního výkaznictví IFRS/IAS a Všeobecně uznávaných účetních principů US GAAP. Zpočátku se práce zabývá obecným vymezením cizí měny v účetnictví. Poté následuje účetní zachycení kurzových rozdílů podle české legislativy včetně výběru směnného kurzu určeného pro přepočet aktiv a závazků vyjádřených v cizí měně. Značnou část práce zaujímá pohled IFRS na oblast kurzových rozdílů, jejichž příčinou vzniku mohou být nejen cizoměnové transakce, ale oproti české legislativě také převod účetní závěrky do měny vykazování. Velmi blízkým účetním přístupem jsou US GAAP, o jejichž pohledu na kurzové rozdíly pojednává další část práce. Závěrem se věnuji komparaci všech tří účetních systémů s důrazem na vzájemné odlišnosti v oblasti kurzových rozdílů.

Abstract:

The main objective of this thesis is to examine in detail the area of exchange differences in accordance to czech generally accepted accounting principles, in accordance with International Financial Reporting Standards IFRS/IAS and in accordance with Generally Accepted Accounting Principles US GAAP. Initially, the thesis describes the general definition of foreign currency accounts. Then follows the accounting of exchange differences according to czech accepted accounting principles, including the choice of exchange rate specified for the translation of foreign currency statements. The other part of this thesis is focused on exchange differences in accordance with IFRS. Very close accounting approach is US GAAP, whose view of exchange differences describes another part. Finally, I deal with comparing all three accounting systems with emphasis on their differences in exchange differences.

OBSAH

1 Úvod ... 1

2 Cizí měna v účetnictví ... 3

2.1 Směnný kurz ... 4

2.2 Cizí měna v účetnictví podle české legislativy ... 4

2.2.1 Interpretace Národní účetní rady ... 6

2.3 Cizí měna v účetnictví podle IFRS/IAS ... 9

2.3.1 Přehled měn v účetnictví a v účetních výkazech ... 10

2.3.2 Volba funkční měny ... 11

2.4 Cizí měna v účetnictví podle US GAAP ... 13

2.4.1 Přehled měn v účetnictví a v účetních výkazech ... 13

2.4.2 Volba funkční měny ... 14

3 Kurzové rozdíly podle české legislativy ... 17

3.1 Kurzové rozdíly v průběhu účetního období a k rozvahovému dni ... 18

3.1.1 Kurzové rozdíly v průběhu účetního období ... 18

3.1.2 Kurzové rozdíly k rozvahovému dni ... 19

3.2 Kurzy používané k přepočtu majetku a závazků v cizí měně ... 19

3.2.1 Denně vyhlašované kurzy ČNB ... 20

3.2.2 Kurzy nevyhlašované ČNB denně ... 23

3.2.3 Kurzy nevyhlašované ČNB ... 24

3.3 Účtování kurzových rozdílů u vybraných položek rozvahy ... 24

3.3.1 Pokladna a bankovní účet v cizí měně ... 25

3.3.2 Pohledávky a závazky v cizí měně ... 28

3.3.3 Cenné papíry a podíly na společnostech v cizí měně ... 33

4 Kurzové rozdíly podle IFRS/IAS ... 36

4.1 Povinnost vykazovat kurzové rozdíly podle IFRS ... 36

4.2 Historie, novelizace a cíl standardu IAS 21 36
4.3 Kurzové rozdíly vzniklé z transakcí v cizích měnách při jejich převodu na funkční měnu 38
4.3.1 Kurzové rozdíly v průběhu účetního období 38
4.3.2 Kurzové rozdíly k rozvahovému dni 39
4.3.3 Účtování kurzových rozdílů 42
4.4 Kurzové rozdíly vzniklé z převodu účetní závěrky do funkční měny 44
4.5 Kurzové rozdíly vzniklé z převodu účetní závěrky do měny vykazování 47
5 Kurzové rozdíly podle US GAAP 53
5.1 Konvergence IFRS a US GAAP 53
5.2 Historie SFAS 52 a kodifikace ASC 830 54
5.3 Transakce v cizí měně, proces „přeměření“ a převod účetní závěrky do měny vykazování 55
5.3.1 Kurzové rozdíly vzniklé z transakcí v cizích měnách 56
5.3.2 Kurzové rozdíly vzniklé z procesu „přeměření“ 58
5.3.3 Kurzové přepočty vzniklé z převodu účetní závěrky do měny vykazování 60
6 Komparace české legislativy s mezinárodními přístupy 63
6.1 Přehled měn v účetnictví 63
6.2 Druhy kurzů použité pro přepočet transakcí v cizí měně 65
6.3 Dopad kurzových rozdílů na účetní závěrku 66
6.3.1 Dopad kurzových rozdílů vzniklých z cizoměnových transakcí na účetní závěrku 67
6.3.2 Dopad kurzových rozdílů vzniklých z převodu účetní závěrky do funkční měny (resp. z procesu „přeměření“) na účetní závěrku 71
6.3.3 Dopad kurzových rozdílů, popřípadě kurzových přepočtů vzniklých z převodu účetní závěrky do měny vykazování na účetní závěrku 73
7 Závěr 75
Seznam zdrojů 79
Seznam tabulek 82
Seznam grafů 84

Příloha.....85

1 Úvod

Žijeme ve 21. století a úroveň dnešní globalizace se posunula zase o krok vpřed. Za hlavní příčiny růstu se považuje zdokonalení infrastruktury, změny v technologiích a v neposlední řadě také investice ve formě fúzí a akvizic s cílem dosáhnout úspor z rozsahu výroby. Ačkoliv se nám může zdát, že globalizace je velmi abstraktní, její důsledky pociťujeme každý den. Nejen národní produkty, ale i celé národní hospodářství se posouvá do pozadí a hlavní prim získává především globalizace výroby ve světovém měřítku, což dokazuje i rostoucí objem přímých zahraničních investic. Díky nim vznikají nadnárodní společnosti, jež mají pobočky v různých zemích světa s různými lokálními měnami, což se samozřejmě projeví i v účetnictví v podobě kurzových rozdílů. Hlavním cílem této diplomové práce je podrobně prozkoumat vznik kurzových rozdílů v průběhu účetního období, ale také k rozvahovému dni a detailně se zaměřit na jejich dopad na účetní závěrku z pohledu české legislativy platné do konce roku 2013, Mezinárodních standardů účetního výkaznictví (IFRS/IAS) a jako poslední z pohledu Všeobecně uznávaných účetních principů US GAAP.

Zpočátku jsem se zaměřila na cizí měnu v účetnictví, jejíž definice se v rámci těchto tří účetních systémů liší. Aby byla účetní jednotka schopna stanovit cizí měnu z pohledu IFRS a US GAAP, musí nejprve určit funkční měnu, kterou česká legislativa nezná. Nejen o tom, co funkční měna představuje a jak by se měla správně stanovit, ale také o Interpretacích Národní účetní rady pojednává druhá kapitola.

Tím, že 1. 1. 1999 došlo k zavedení jednotné evropské měny euro, české podnikatelské subjekty se čím dál více snažily sjednávat smluvní vztahy s platebními podmínkami v měně euro. Tlak na vypořádávání dodavatelsko-odběratelských vztahů v eurech zesiloval v době vstupu České republiky do Evropské unie (1. květen 2004). Vzhledem k tomu, že i přes vstup do EU ČR nepřijala euro za svou národní měnu (tím pádem se v současnosti euro považuje za nejčastější cizí měnu z pohledu ČR), použití eura při běžných transakcích bylo doprovázeno řešením kurzových rozdílů. Na způsob, jak se s kurzovými rozdíly vzniklými z cizoměnových transakcí vypořádává česká účetní jednotka, se zaměřuje třetí kapitola práce. Aby mohlo dojít k přesnému vyčíslení výše kurzového rozdílu, tato část práce dále řeší, jaký směnný kurz by účetní jednotka měla použít pro přepočet majetku a závazků v cizí měně na českou korunu. Za účelem ilustrace zachycení kurzových rozdílů jsem v závěru uvedla několik nejčastějších účetních případů typu devizová pokladna a banka, cizoměnové pohledávky a závazky a na konec cenné papíry znějící na cizí měnu, u kterých se vyskytuje výjimka v dopadu kurzových rozdílů na účetní závěrku.

Poněvadž některá česká účetní jednotka splňuje podmínky pro vykazování kurzových rozdílů podle IFRS, rozhodla jsem se čtvrtou kapitolu práce věnovat kurzovým rozdílům podle IFRS včetně uvedení typových příkladů. Kromě transakcí v cizí měně mohou být příčinou vzniku kurzových rozdílů také dceřiné společnosti umístěné v zahraničí. Každá dceřiná společnost vede své účetnictví ve své lokální měně a pro účely sestavení konsolidované účetní závěrky není možné pracovat s několika měnami dohromady. Řešení uvedené situace udává mezinárodní standard vztahující se k cizí měně v účetnictví IAS 21 – Dopady změn směnných kurzů na cizí měnu, kterému je věnován prostor v této části práce a jehož celkové shrnutí reflektuje graf v závěru kapitoly.

Od roku 2002 probíhá konvergenční proces mezi FASB a IASB, jehož hlavním cílem je dosáhnout kvalitních vzájemně sladěných účetních standardů s mezinárodní platností. I přesto že si jsou IFRS a US GAAP díky tomuto procesu velmi podobné, v páté kapitole práce jsem se snažila najít rozdíly v oblasti kurzových rozdílů z pohledu IFRS a US GAAP. Závěr kapitoly obsahuje tabulku reflektující základní charakteristiky dvou procesů – procesu „přeměření“ a procesu převodu účetní závěrky do měny vykazování, jejichž vzájemné odlišnosti se oproti IFRS považují za mnohem významnější.

V rámci poslední kapitoly jsem se pokusila o komparaci všech tří účetních systémů a s cílem dosáhnout kvalitnějšího znázornění odlišností jsem uvedla příklad ilustrující účetní závěrku sestavenou v souladu s českou legislativou a IFRS (v případě US GAAP by účetní závěrka byla totožná s účetní závěrkou sestavenou v souladu IFRS). S ohledem na dosud probíhající proces konvergence největší rozdíly se budou vyskytovat mezi českou legislativou a zbylými dvěma mezinárodními přístupy IFRS či US GAAP. Ačkoliv se i prostřednictvím Interpretací NÚR snažíme co nejvíce přiblížit mezinárodním požadavkům, existují oblasti, ve kterých se stále lišíme.

2 Cizí měna v účetnictví

Díky tomu, že před více než 30 lety se ve světě objevily první pokyny týkající se účtování případů vyjádřených v cizí měně, se světové ekonomiky staly na sobě čím dál více závislými. Světové trhy, včetně obchodu s komoditami a službami, toku mezinárodního kapitálu jsou stále více integrované. Účetní jednotky po celém světě pochopily, že aby zůstaly stále konkurenceschopné a udržely si svůj růst, musí konkurovat na celosvětové úrovni. Proto začaly obchodovat se zahraničím anebo si v zahraničí zřídily svoji dceřinou společnost.

Bylo více než jasné, že obchodování se zahraničními zákazníky či dodavateli se samozřejmě musí projevit i v účetnictví. Vzhledem k tomu, že účetnictví je disciplína, která se zabývá zachycením a popsáním stavu a vývoje majetku účetní jednotky v peněžních jednotkách, musela vzniknout pravidla, jak se v účetnictví vypořádat s případy vyjádřenými v cizí měně. Cizí měnou se obecně rozumí měna, kterou se neplatí v zemi, ve které je účetní jednotka zaregistrována (to je národní měna), nýbrž je platidlem v jiném zahraničním státě. Jinými slovy lze říci, že každá země má svoji národní měnu a pro jiný stát je tato měna považována za cizí.

Stejně jako má každá země svoji národní měnu, má také svoje účetní standardy, ve kterých se stanovuje konkrétní postup zachycení případů znějících na cizí měnu v účetnictví. Není tomu jinak ani v případě České republiky. Protože dnes dochází k propojování mezinárodních trhů, roste požadavek na srovnatelnost informací získaných od různých společností obchodujících na různých trzích. Za účelem docílit harmonizace účetnictví proto vznikly tři linie harmonizovaných účetních systémů - Mezinárodní standardy účetního výkaznictví (IFRS), Účetní směrnice Evropské unie a Národní účetní standardy (US GAAP). Jelikož Evropské směrnice už v současnosti nesplňují požadavky na harmonizaci, byly nahrazeny Mezinárodními standardy účetního výkaznictví IFRS. Mezi další harmonizovaný účetní systém patří národní účetní standardy US GAAP. Od roku 2002 probíhá proces konvergence mezi FASB[1] a IASB[2], jehož hlavním cílem je vytvořit kvalitní vzájemně sladěné účetní standardy, které budou sloužit jak pro národní, tak mezinárodní finanční výkaznictví.[3] Každý výše uvedený systém standardů se s účtováním cizoměnových případů vypořádává jinak. Co mají ovšem společného je skutečnost,

[1] FASB (Financial Accounting Standards Board) – Rada pro všeobecně uznávané účetní principy, která vydává soubor standardů (US GAAP)

[2] IASB (International Accounting Standards Board) – Rada pro mezinárodní účetní standardy, která vydává soubor standardů (IFRS)

[3] VAŠEK, L.: *Konvergenční proces mezi IFRS a US GAAP na období 2006 až 2008*, [online], Praha, LVC, 2006, [cit. 25. 3. 2014], <http://www.lvc.cz/convergence_projects.pdf>.

že v každé situaci, kdy dojde k evidenci aktiv a závazků v cizí měně, používají k přepočtu těchto položek směnný kurz.

2.1 Směnný kurz

Směnný kurz vyjadřuje cenu jedné měny vůči jiné měně a vzniká na základě střetnutí nabídky a poptávky na peněžním trhu. Existují dva způsoby stanovení tohoto kurzu:

- **přímá kotace** - udává počet jednotek domácí měny za jednu jednotku zahraniční měny. Pokud uvedu příklad z pohledu české koruny (CZK) jako domácí měny a eura (EUR) jako zahraniční měny, přímá kotace CZK k 27. 2. 2014 je následující:

  27,330 CZK/EUR[4]

  K tomu, abychom si mohli koupit 1 euro, potřebujeme 27,33 českých korun.
- **nepřímá kotace** – vyjadřuje přesný opak přímé kotace, čili udává, kolik jednotek zahraniční měny potřebujeme k nákupu domácí měny. V případě nepřímé kotace, kdy je opět CZK považována za domácí měnu a EUR za zahraniční měnu, vypadá zápis měnového kurzu k 27. 2. 2014 následovně:

  0,0366 EUR/CZK

  Na nákup 1 Kč potřebujeme 0,0366 EUR. Nepřímou kotaci lze také spočítat pomocí přímé kotace a to tak, že číslo 1 vydělíme přímou kotací. Z toho vyplývá vzájemný vztah mezi kotacemi, čili nepřímá kotace je pouze převrácenou hodnotou přímé kotace a naopak.

2.2 Cizí měna v účetnictví podle české legislativy[5]

Jak jsem již vysvětlila, vlivem globalizace dochází k propojování světových trhů. Proto se v současné době žádná účetní jednotka registrovaná v České republice nevyhne účtování dokladů, které znějí na cizí měnu. Problematikou cizích měn v účetnictví se u nás v České republice zabývají následující předpisy:

[4] ČNB: *Kurzy devizového trhu*,[online], Praha, Česká národní banka, [cit. 4. 3. 2014], <http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/denni_kurz.jsp>.

[5] Vzhledem k tomu, že diplomová práce byla zadána ke zpracování v prosinci 2013, celá práce bude vycházet z české účetní legislativy platné do konce roku 2013.

Tabulka 1: Přehled nejdůležitějších předpisů zabývajících se oblastí cizích měn v účetnictví

Předpis	Přesné znění předpisu	Konkrétní ustanovení
Zákon	Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů (dále jen Zákon o účetnictví)	§ 4 odst. 12 § 24 odst. 6, 7, 8
Vyhláška	Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví, ve znění pozdějších předpisů (dále jen Vyhláška č. 500)	§ 47 § 49 § 58 § 60
České účetní standardy	České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen ČÚS)	ČÚS č. 006 – Kurzové rozdíly ČÚS č. 001 – Účty a zásady účtování na účtech ČÚS č. 020 - Konsolidace
Interpretace NÚR	Interpretace Národní účetní rady	I – 18 Dohadné položky v cizí měně I – 21 Odpis cizoměnové pohledávky a závazku I – 22 Dotace v cizí měně I – 23 Oceňování cizoměnové pohledávky

Zdroj: vlastní zpracování

Výše uvedený výčet podkladů pro užití cizích měn patří k těm nejdůležitějším. Účetní jednotka však musí dodržovat i další předpisy, které se zdánlivě netýkají účetnictví. Jimi jsou:

- Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty
- Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
- Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník

Zákon o účetnictví (§ 4 odst. 12) přímo nařizuje, aby účetní jednotky vedly své účetnictví výhradně v českých korunách. Existují však i případy, kdy je nutné, aby ocenění aktiv a závazků bylo zobrazeno duálně, tzn. jak v české měně, tak i v měně cizí.

„ V případě pohledávek a závazků, podílů na obchodních společnostech, cenných papírů a derivátů, cenin, pokud jsou vyjádřeny v cizí měně, a cizích měn, jsou účetní jednotky povinny použít současně i cizí měnu; tato povinnost platí i u opravných položek, rezerv a technických rezerv, pokud majetek a závazky, kterých se týkají, jsou vyjádřeny v cizí měně.“

Účetní jednotka má také možnost zachycovat informace v cizích měnách i o majetku a závazcích, kde to není zákonem předepsáno. Pokud se tak rozhodne, je vhodné zapsat vedení těchto záznamů nad rámec zákona do vnitřních účetních směrnic.

2.2.1 Interpretace Národní účetní rady

Neméně důležitý zdroj upravující cizí měnu v účetnictví představují Interpretace Národní účetní rady[6], jejichž hlavním cílem je poskytnout jednotný a vhodný přístup k používání Zákona o účetnictví a ostatních právních předpisů. Z toho důvodu se jim budu věnovat v následující části práce.

Jak sám název napovídá, Interpretace vyjadřují odborný názor členů Národní účetní rady. Jedná se o nezávislou odbornou instituci založenou Komorou auditorů České republiky, Komorou daňových poradců České republiky, Svazem účetních a Vysokou školou ekonomickou v zastoupení Fakulty financí a účetnictví, za účelem podpory odborné způsobilosti a profesní etiky při rozvoji účetních profesí a v oblasti metodiky účetnictví a financování. Mezi členy NÚR patří reprezentanti významných profesních organizací a odborné akademické půdy, kteří se snaží prostřednictvím spolupráce s ministerstvem financí a ostatními institucemi tvořit legislativu a související normy týkající se účetnictví. Svou spoluprací přispívají dále k tvorbě, aktualizaci a distribuci českých účetních standardů a mimo to také k rozvoji účetních profesí.[7]

Ačkoliv Interpretace NÚR nejsou právně závazné, pomáhají při aplikaci českých účetních pravidel a to především v těch oblastech, které nejsou v českých účetních předpisech vůbec řešeny anebo pouze okrajově. Přesný záměr Interpretací uvádí Národní účetní rada na svých webových stránkách.

„ Cílem Interpretací je zdokonalování aplikace českých účetních předpisů tak, aby

a) účetní závěrky sestavené podle českých účetních předpisů podávaly co nejlépe věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace účetní jednotky;

---

[6] Dále jen Interpretace NÚR.

[7] NÚR: *Předmluva národní účetní rady k Interpretacím českých účetních předpisů*, [online], Praha, Národní účetní rada, 17. 11. 2005, [cit. 15. 4. 2014], <http://www.nur.cz/content/view/21/32>.

b) účetní závěrky sestavené podle českých účetních předpisů byly srovnatelné a všeobecně přijímané externími uživateli účetních závěrek a aby poskytovaly kvalitní informace pro jejich ekonomická rozhodování;

c) při aplikaci českých účetních předpisů bylo dosaženo v účelné míře žádoucí harmonizace s mezinárodně uznávanými účetními principy, pravidly a zvyklostmi;

d) Interpretace byly přínosem pro práci auditorů a ostatních odborníků a institucí zabývajících se oblastmi, které jsou předmětem Interpretací.“[8]

V tabulce č. 1 jsem uvedla celkem čtyři Interpretace NÚR, které se zabývají cizí měnou v účetnictví. Vzhledem k tomu, že v kapitole 3 se budu věnovat cizoměnovým pohledávkám a závazkům, nyní vysvětlím situaci, kdy vedení společnosti rozhodne o jejich odpisu.

2.2.1.1 I – 21 Odpis cizoměnové pohledávky a závazku[9]

Jak Zákon o účetnictví uvádí, eviduje – li účetní jednotka pohledávku či závazek v cizí měně, v rozvahový den nastává povinnost přepočítat její hodnotu závěrkovým kurzem ČNB. Pokud se však v následujícím účetním období vedení společnosti rozhodne o jejím odpisu, účetní jednotka má možnost aplikovat Interpretaci NÚR I – 18.

Na jejím základě se za den uskutečnění účetního případu považuje datum, kdy vedení společnosti o odpisu cizoměnové pohledávky rozhodlo. K tomuto datu je nutné přepočítat hodnotu pohledávky v cizí měně na měnu českou a to prostřednictvím kurzu, který si určí účetní jednotka svým vnitřním předpisem. S největší pravděpodobností dojde ke změně směnného kurzu od rozvahového dne k datu rozhodnutí o odpisu této pohledávky, a proto musí účetní jednotka zaúčtovat vzniklý kurzový rozdíl. Při odpisu cizoměnového závazku by se postupovalo analogicky.

2.2.1.2 I – 22 Dotace v cizí měně[10]

Poněvadž poslední dobou dotace z fondů EU zažívají boom, účetní jednotka by měla vědět, jak se s nimi vypořádat ve svém účetnictví. Z toho důvodu jsem se rozhodla věnovat jim prostor ve své práci.

---

[8] NÚR: *Předmluva národní účetní rady k Interpretacím českých účetních předpisů*, [online], Praha, Národní účetní rada, 17. 11. 2005, [cit. 15. 4. 2014], <http://www.nur.cz/content/view/21/32>.

[9] NÚR: *I – 21 Odpis cizoměnové pohledávky a závazku*, [online], Praha, Národní účetní rada, 28. 6. 2011, [cit. 15. 4. 2014], <http://www.nur.cz/media/I_21.pdf>.

[10] NÚR: *I – 22 Dotace v cizí měně*, [online], Praha, Národní účetní rada, 18. 10. 2011, [cit. 15. 4. 2014], <http://www.nur.cz/content/view/272/40/>.

Jakmile účetní jednotka získá nezpochybnitelný nárok na dotaci, zaúčtuje ji ve prospěch účtu 34 – Zúčtování daní a dotací souvztažně na vrub účtu 37 – Jiné pohledávky a závazky. Aby vyjádřila korunovou hodnotu dotace, použije kurz platný v okamžik uskutečnění účetního případu, kterým je den, kdy se nárok na dotaci stal nezpochybnitelným. Následné použití prostředků z dotace k úhradě nákladů účetní jednotka zaúčtuje ve prospěch ostatních provozních nebo finančních výnosů souvztažně na vrub účtu Zúčtování dotací. Díky tomu, že dotace zaúčtovaná na účtu Zúčtování dotací představuje nejen závazek vůči poskytovateli dotace, že ji použije na stanovený účel, mimo to vyjadřuje také zdroj v korunové hodnotě, která je konečná a dál se nijak neupravuje o změny kurzu. Naproti tomu korunové vyjádření devizové pohledávky už vývoj kurzu ovlivňuje, a proto zde vzniká kurzový rozdíl jak k rozvahovému dni, tak při přijetí dotace.

Může však nastat i situace, kdy ve skutečnosti účetní jednotka získá jinou než nárokovanou částku dotace. Tehdy se dle doporučení v I – 22 musí opravit původní nárok na novou výši dotace prostřednictvím původního kurzu platného ke dni prvotního zaúčtování nároku. V této situaci vzniká kurzový rozdíl pouze mezi korunovou hodnotou upravené výše dotace a skutečně obdrženou korunovou hodnotou.

Jakmile účetní jednotka nečerpá dotaci, vzniká povinnost zaúčtovat závazek z titulu vrácení dotace. Účetní jednotka musí stornovat náklady souvztažně s účtem Zúčtování dotací v původní korunové hodnotě. Závazek vůči poskytovateli dotace se přepočte platným aktuálním kurzem a vyčíslí se kurzový rozdíl vzniklý z rozdílu mezi kurzem při zaúčtování vrácení dotace a kurzem úhrady závazku. Princip vrácení dotace pro lepší pochopení demonstruju na následujícím příkladě.

Příklad č. 1 – Povinnost vrátit část dotace z důvodu jejího nečerpání[11]

Účetní jednotka XY dne 5. 4. 2011 obdržela písemnou informaci o nároku na přidělení dotace ve výši 1 500 EUR. Dne 8. 2. 2012 přijala dotaci na devizový účet. Protože nevyčerpání celé výše dotace, musela zbylou část vrátit dne 26. 10. 2012.

[11] Inspirováno: NÚR: *I – 22 Dotace v cizí měně*, [online], Praha, Národní účetní rada, 18. 10. 2011, [cit. 15. 4. 2014], <*http://www.nur.cz/content/view/272/40/*>.

Tabulka 2: Účtování o dotacích v cizí měně

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v CM	Částka v Kč	MD	D
5.4.2011	25,00	Zaúčtování nároku na dotaci	1 500 EUR	37 500 Kč	378	346
		Zúčtování dotace na úhradu nákladů		33 500 Kč	346	648 (042,022)
31.12.2011	25,60	Přepočet pohledávky k rozvahovému dni	1 500 EUR	900 Kč	378	663
8.2.2012	24,90	Příjem dotace na devizový účet	1 500 EUR	37 350 Kč	221	378
		Kurzový rozdíl		1 050 Kč	563	378 (388)
26.10.2012	24,40	Povinnost vrátit nevyčerpanou část dotace		4 000 Kč	346	
			160 EUR	3 904 Kč		379
		Kurzový rozdíl		96 Kč		663
	24,50	Vrácení dotace	300 EUR		379	221
		Kurzový rozdíl		32 000 Kč	563	379

Zdroj: vlastní zpracování

2.3 Cizí měna v účetnictví podle IFRS/IAS

Stejně jako české předpisy upravují problematiku cizí měny v účetnictví, tak i mezinárodní standardy účetního výkaznictví se této oblasti věnují v následujících standardech a interpretacích:

Tabulka 3: Přehled mezinárodních účetních standardů a interpretací zabývající se cizí měnou v účetnictví

Standard, interpretace	Název standardu či interpretace
IAS 21	Dopady změn směnných kurzů cizích měn
IAS 39/ IFRS 9[12]	Finanční nástroje
IFRS 7	Finanční nástroje: zveřejňování
IAS 7	Výkaz o peněžních tocích
IAS 29	Vykazování v hyperinflačních ekonomikách
SIC[13] 7	Zavedení eura
IFRIC[14] 16	Zajištění čisté investice do zahraniční jednotky

Zdroj: vlastní zpracování

[12] IAS 39 je postupně nahrazován IFRS 9.

[13] SIC se označují interpretace Stálého interpretačního výboru IASC, které byly vydávány do roku 2001 a jsou pořád platné.

[14] IFRIC se označují interpretace Výboru pro IFRS, které se začaly vydávat od roku 2001.

Ačkoliv výčet českých předpisů v předešlé podkapitole byl seřazen od nejvýše postaveného (Zákon o účetnictví) po nejníže postaveného předpisu, v případě výše uvedeného přehledu mezinárodních účetních standardů a interpretací to neplatí. Poslední zmíněné interpretace nejsou podřazené standardům, nýbrž se rovnají. Avšak za nejzákladnější standard zabývající se oblastí cizí měny v účetnictví se považuje standard IAS 21.

2.3.1 Přehled měn v účetnictví a v účetních výkazech

Na rozdíl od české účetní legislativy IFRS obsahují přesnou definici cizí měny a to konkrétně standard IAS 21. Podle něj se za cizí měnu považuje taková měna, která je jiná než funkční měna účetní jednotky. Z definice je tedy patrné, že klíčovým rysem celého standardu IAS 21 nebude právě cizí měna, nýbrž určení funkční měny každé účetní jednotky. Teprve až když si účetní jednotka zvolí svoji funkční měnu, můžeme říci, zda se zapojila do transakcí znějících na cizí měnu či nikoliv.

Standard IAS 21 chápe ***funkční měnu*** jako měnu primárního ekonomického prostředí, ve kterém účetní jednotka vyvíjí svoji činnost. Tím se rozumí prostředí, ve kterém účetní jednotka primárně tvoří a očekává peněžní prostředky. Nynější definice funkční měny obsažená v novelizovaném standardu IAS 21 tedy vyvrací dřívější pravidlo o tom, že funkční měnou by měla být měna země, ve které sídlí účetní jednotka. Jako příklad mohu uvést českou společnost sídlící v České republice, která má povinnost vést účetnictví v českých korunách, ale většina jejích transakcí se uskutečňuje v eurech. Funkční měnou této účetní jednotky proto bude euro. Všechny ostatní měny, které nesplňují vlastnosti funkční měny, se považují za měnu cizí. V tomto případě by tedy česká koruna byla chápána jako cizí měna. Zvolení té správné funkční měny je proto velmi důležité a jeví se jako pracný úkol (dále viz Volba funkční měny).

Kromě vymezení funkční měny standard IAS 21 definuje také ***měnu vykazování***. Měna vykazování představuje měnu, ve které účetní jednotka zpracovává a předkládá svoji účetní závěrku. Není pravidlem, že měna vykazování se shoduje s funkční měnou. Pokud se tyto měny liší, účetní jednotka je dle standardu IAS 21 povinna zveřejnit tuto skutečnost společně se zveřejněním funkční měny v příloze k účetní závěrce, kde zároveň vysvětlí důvod odlišné měny vykazování.

Poslední měnou, kterou ale standard IAS 21 přímo nedefinuje, je ***měna účetní***. Účetní měnou se rozumí měna, ve které účetní jednotka vede účetnictví. Ačkoliv se nám na první pohled může zdát, že mezi těmito třemi měnami není zásadní rozdíl, mohou nastat konkrétní situace, kdy se budou všechny tři měny lišit. Představme si opět účetní jednotku registrovanou v České

republice, která vede účetnictví v českých korunách (účetní měna). Díky uskutečňování většiny transakcí
s evropskými subjekty je její funkční měnou euro. Protože se tato účetní jednotka obchoduje na hongkongské burze, měla by prezentovat svoji účetní závěrku v hongkongských dolarech (měna vykazování).

2.3.2 Volba funkční měny

Jak už bylo dříve řečeno, účetní jednotky mohou mít ve svém portfoliu dodavatelů a odběratelů i zahraniční subjekty z různých zemí, tím pádem uzavírají obchody v různých měnách. Proto učinit rozhodnutí, kterou z těchto měn účetní jednotka prohlásí za svou funkční měnu, není snadným úkolem. Standard správné volbě funkční měny věnuje značnou pozornost a stanovuje skupiny faktorů, které by nám při zvažování měly pomoci. První skupina se řadí mezi základní faktory a za funkční měnu považuje tu, která:

a) ovlivňuje prodejní ceny výrobků, zboží a služeb (měna, ve které jsou stanoveny a hrazeny ceny výrobků, zboží a služeb),
b) je užívána v zemi, jejíž konkurenční síly a právní předpisy převážně určují prodejní ceny zboží a služeb,
c) nejvíce ovlivňuje náklady na materiál, osobní náklady a ostatní náklady vynaložené na prodej výrobků, zboží nebo služeb (měna, ve které jsou tyto náklady určeny a hrazeny).

Standard dále vymezuje druhou skupinu faktorů, tzv. podpůrnou, která by měla napomoci při výběru funkční měny. Na základě této skupiny faktorů, by to měla být měna,:

a) ve které jsou generovány peněžní prostředky z finančních činností (tj. emitování dlužných či majetkových nástrojů),
b) ve které jsou obvykle drženy příjmy z provozních činností.

V případě situace, kdy mateřská a dceřiná společnost, která je zahraniční jednotkou, vykazují v odlišných funkčních měnách, standard pokládá otázku, jestli by funkční měna zahraniční jednotky měla být stejná s funkční měnou vykazující jednotky. S ohledem na to existuje poslední, rovněž podpůrná skupina faktorů, díky které můžeme odpovědět na otázku.

a) Jestliže činnosti, které provádí zahraniční jednotka, jsou spíše rozšířením činností vykazující účetní jednotky, pak funkční měnou bude pravděpodobně měna vykazující jednotky.

b) Naopak pokud zahraniční jednotka provádí činnosti z větší části samostatně, pak za funkční měnu bude zvolena místní měna, ve které probíhá většina účetních operací.
c) Funkční měna zahraniční jednotky se bude shodovat s funkční měnou vykazující jednotky za těchto okolností:
    - transakce s vykazující účetní jednotkou tvoří velký podíl činností zahraniční jednotky,
    - peněžní toky plynoucí z činností zahraniční jednotky ovlivňují peněžní toky vykazující účetní jednotky a jsou ihned dostupné k převedení vykazující účetní jednotce,
    - peněžní toky plynoucí z činností zahraniční jednotky nejsou natolik dostatečné, aby pokryly existující a obvykle očekávané závazky, aniž by vykazující účetní jednotka poskytovala finanční prostředky dostupné k jejich pokrytí.[15]

Zpočátku se může zdát, že po zvážení výše uvedených indikátorů by správná volba funkční měny neměla být velký problém. Opak může být pravdou. V takové situaci přichází na řadu vlastní mysl a za funkční měnu účetní jednotka zvolí tu, které nejlépe představuje ekonomické účinky příslušných transakcí, událostí a podmínek.

Obecným pravidlem standardu je také skutečnost, že změna funkční měny není možná, avšak pouze za předpokladu, pokud se zásadně nezmění ekonomické prostředí. Jedním z indikátorů, který by dal podnět ke změně, je změna měny, která nejvíce ovlivňuje prodejní ceny výrobků, zboží a služeb. V průběhu existence společnosti však může dojít i k jiným situacím, které povedou ke změně funkční měny, například převedení obchodních aktivit účetní jednotky do jiné země a s tím související nahrazení zahraničních dodavatelů těmi tuzemskými anebo naopak. V takovém případě by účetní jednotka měla povinnost provést přepočet položek na novou funkční měnu kurzem platným ke dni, kdy došlo ke změně funkční měny. Převod by se měl uskutečnit prospektivně, což znamená, že se zpětně neupravuje účetnictví. Přepočtené hodnoty jsou u nepeněžních položek považovány za jejich pořizovací cenu pro následné vykazování dle pravidel IFRS. Změna funkční měny by se měla objevit v příloze k účetní závěrce včetně komentáře vysvětlující příčinu změny.

[15] DVOŘÁKOVÁ, D.: *Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IFRS*. Brno: Computer Press, 2011. str. 66, ISBN 978-80-251-3652-2.

2.4 Cizí měna v účetnictví podle US GAAP

Oblast cizí měny v účetnictví upravují také Všeobecně uznávané účetní principy US GAAP. Následující tabulka podává souhrn účetních standardů, resp. kodifikací účetních standardů týkajících se cizí měny v účetnictví:

Tabulka 4: Přehled standardů a kodifikací standardů týkajících se cizí měny v účetnictví

Standard	Kodifikace účetních standardů
SFAS 52 – Přepočty cizích měn	ASC 830 – Devizové záležitosti
SFAS 157 - Oceňování reálnou hodnotou	ASC 820 – Oceňování reálnou hodnotou
SFAS 133 – Účtování derivátových nástrojů a zajišťovací účetnictví	ASC 815 – Deriváty a zajištění
SFAS 109 – Účtování o daních z příjmů FIN[16] 48 – Účtování o daních z příjmů	ASC 740 – Daně z příjmů

Zdroj: vlastní zpracování

Jelikož účetní systém US GAAP jako takový byl díky velkému množství autoritativních zdrojů dost nepřehledný, v roce 2001 začal výbor FASB pracovat na projektu Kodifikace účetních standardů. Do ledna 2009 probíhalo připomínkové řízení, kdy se veřejnost měla možnost vyjádřit k připravovanému spuštění projektu, a poté výbor FASB všechny připomínky veřejnosti zapracoval. Od roku 2009 se Kodifikace účetních standardů stala jediným autoritativním zdrojem US GAAP. Nejvýznamnější kodifikaci, potažmo standard, upravující problematiku cizí měny v účetnictví představuje kodifikace ASC 830 (SFAS 52).

2.4.1 Přehled měn v účetnictví a v účetních výkazech

Vzhledem k tomu, že od roku 2002 probíhá již zmíněný konvergenční proces mezi IFRS a US GAAP, oba účetní systémy jsou v zásadě podobné. Vydávání několika publikací například od různých renomovaných společností (viz. velká čtyřka), jež se věnují srovnání IFRS s US GAAP, naopak dokazuje, že mezi oběma soubory standardů stále přetrvává řada rozdílů. Mým úkolem tedy bude najít odlišnosti v oblasti cizí měny v účetnictví, potažmo zachycení a účtování kurzových rozdílů.

[16] FIN jsou interpretace standardů vydávané FASB.

Základním rysem celé kodifikace standardu ASC 830 je stejně jako v případě IAS 21 stanovení funkční měny. ***Funkční měna*** i zde představuje měnu primárního ekonomického prostředí, ve kterém účetní jednotka působí a ve kterém primárně vytváří a vydává peněžní prostředky. Aby účetní jednotka určila funkční měnu, může využít jakýchsi vodítek v podobě ekonomických faktorů, které nabízí ASC 830 (o tom více v další podkapitole Určení funkční měny). Jakmile dojde ke stanovení funkční měny, pak jakákoliv jiná měna, ve které účetní jednotka uskutečňuje transakce, se považuje za měnu cizí.

Druhou měnou, která se vyskytuje v ASC 830, je ***měna vykazování***, která rovněž splňuje definici měny vykazování podle IFRS. Jde tedy o měnu, ve které účetní jednotka prezentuje své výsledky. Funkční měna ani měna vykazování se však nemusí shodovat s ***účetní měnou***. Příklad takovéto situace jsem uvedla v předchozí kapitole.

2.4.2 Volba funkční měny

Na úvod je třeba říci, že na rozdíl od IFRS, při určení funkční měny podle US GAAP účetní jednotka nemusí brát v úvahu hierarchii indikátorů, která by v případě nejistoty měla účetní jednotce pomoci zvolit tu správnou. V tom se tyto účetní systémy liší. Nicméně stanovení funkční měny je z hlediska ASC 830 velmi důležité, neboť přecenění a zároveň i převod účetní závěrky stojí právě na funkční měně účetní jednotky.

Jelikož US GAAP se považuje za národní účetní standard, i když mezinárodně uznávaný, je sestaven primárně pro společnosti sídlící v USA. Proto kodifikace ASC 830 používá terminologii v podobě měny mateřské společnosti, kterou představuje společnost se sídlem v USA, a cizí měny, kterou zobrazuje měna v zemi, kde působí pobočky mateřské společnosti. Kodifikace ASC 830 udává dvě hlavní třídy cizoměnových operací v případě, že mateřská a dceřiná společnost účtují v odlišných funkčních měnách. Přiřazení daného účetního případu do jedné z těchto dvou tříd pomůže účetní jednotce zvolit tu správnou funkční měnu. Do první třídy spadají ty činnosti, které zahraniční pobočka vykonává samostatně. To znamená, že veškeré peněžní prostředky jsou vydávány a přijímány v měně země, ve které účetní jednotka působí. Tato cizí měna pak představuje její funkční měnu. Druhou třídu tvoří takové aktivity účetní jednotky, které představují nedílnou součást činností mateřského podniku. Peněžní toky zahraniční pobočky probíhají ve funkční měně mateřské společnosti, a proto funkční měna zahraniční pobočky se shoduje s funkční měnou mateřské jednotky.

Existují však i takové cizoměnové operace, které nesplňují charakter aktivit uvedených v obou popsaných třídách. Příkladem může být zahraniční pobočka, která provádí značné objemy

obchodů ve dvou či více měnách. Prohlásit jednu z nich za svoji funkční měnu je pak mnohem obtížnější. V takovém případě má rozhodující slovo vedení společnosti. Ve snaze pomoci při volbě funkční měny poskytuje kodifikace ASC 830 šest ekonomických ukazatelů, které by vedení společnosti při svém rozhodování mělo zvažovat. Ve srovnání s IFRS, kdy nejprve připadají v úvahu prvotní indikátory a pokud se stále váhá, přichází na řadu druhotné faktory, mezi těmito ukazateli neexistuje žádná hierarchie a záleží na rozhodnutí vedení společnosti, který z těchto ekonomických faktorů je pro danou zahraniční jednotku ten nejdůležitější. Funkční měna zahraniční pobočky se bude shodovat s funkční měnou mateřské jednotky za předpokladu, že:

1. ukazatel – cash flow

peněžní toky z činností zahraniční pobočky přímo ovlivňují peněžní toky mateřské jednotky a zároveň jsou okamžitě k dispozici k převedení mateřské jednotce.

2. ukazatel – prodejní ceny výrobků a služeb

prodejní ceny jsou přímo krátkodobě ovlivňovány změnou kurzu mezi měnou mateřské společnosti a cizí měnou.

3. ukazatel – tržní indikátory

trh pro výrobky a služby zahraniční pobočky je převážně v zemi mateřské společnosti, prodeje se uskutečňují převážně v měně mateřské společnosti.

4. ukazatel – náklady

náklady na práci, materiál a ostatní náklady jsou zahraniční pobočkou převážně dováženy ze země mateřské společnosti.

5. ukazatel – financování

financování zahraniční pobočky je převážně v měně mateřské společnosti. Peněžní toky z aktivit pobočky jsou nedostatečné k financování skutečných a očekávaných závazků z půjček a je nutné financování mateřskou společností.

6. ukazatel – vnitroskupinové transakce

objem transakcí mezi zahraniční pobočkou a mateřskou společností je významný a aktivity obou jsou do značné míry propojeny.[17]

Použití funkční měny by mělo být konzistentní. Ledaže nastane významná změna v ekonomických skutečnostech a okolnostech, která podnítí změnu funkční měny. ASC 830 přesně neidentifikuje tyto významné změny v ekonomickém prostředí, nicméně mezi situace vyvolávající změnu funkční měny se obecně zahrnují:

- zahraniční subjekt prodávající pouze výrobky vyprodukované mateřskou společností pojme veškeré výrobní funkce,
- zahraniční subjekt prodávající své výrobky pouze mateřské společnosti vytvoří významný lokální trh pro tyto produkty,
- dojde ke změně měnového mixu obratu u daného zahraničního subjektu,
- subjektu s obratem převážně v USD se změní poměr obratu ve prospěch EUR kvůli pohybu hrubých tržeb u cílových zákazníků.[18]

[17] DELOITTE: *Účetní zpravodaj*, [online], Praha, Deloitte, prosinec 2009, [cit. 20. 4. 2014], <http://www.deloitte.com/assets/Dcom-CzechRepublic/Local%20Assets/Documents/Accounting%20News/ucetni_zpravodaj_0912.pdf>.

[18] EY: *Foreign currency matters*. 401 Merritt 7, P.O. Box 5116, Norwalk, CT 06856-5116, USA, FASB, červenec 2013.

3 Kurzové rozdíly podle české legislativy

Podmínkou českých účetních jednotek pro styk s cizí měnou nemusí nutně být jejich kontakt se zahraničními dodavateli nebo naopak odběrateli. S cizí měnou mohou české účetní jednotky přijít do styku i v rámci dodavatelsko – odběratelských vztahů v tuzemsku. Cizí měna obecně dává podnět ke vzniku kurzových rozdílů. Problematiku kurzových rozdílů upravuje v české legislativě hned několik norem.

Tabulka 5: Výčet právních předpisů pojednávajících o kurzových rozdílech

Právní předpis	Konkrétní ustanovení
Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů	§ 4 odst. 12 § 24 odst. 6, 7, 8
Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví, ve znění pozdějších předpisů	§ 60
České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů	ČÚS č. 006 – Kurzové rozdíly
Interpretace Národní účetní rady	I – 18 Dohadné položky v cizí měně I – 21 Odpis cizoměnové pohledávky a závazku I – 22 Dotace v cizí měně I – 23 Oceňování cizoměnové pohledávky

Zdroj: vlastní zpracování

Za nejvýznamnější právní předpis se považuje Zákon o účetnictví. Paragraf 4 odstavec 12 pojednává o cizí měně v účetnictví, a o § 24, odstavci 6, 7, 8 zabývajícími se druhy kurzů, které lze použít pro přepočet, se zmíním již v následující podkapitole. Mezi další právní předpis, ve kterém se uvádí základní postupy při účtování kurzových rozdílů, patří vyhláška č. 500, konkrétně § 60. Doporučeným, nikoli však závazným předpisem jsou České účetní standardy. Ustanovení č. 006 přesně vymezuje situace, kdy vzniká či naopak nevzniká kurzový rozdíl v průběhu účetního období. O Interpretacích NÚR jsem se zmínila v předešlé kapitole.

3.1 Kurzové rozdíly v průběhu účetního období a k rozvahovému dni

Vzhledem k tomu, že dle Zákona o účetnictví má být účetnictví primárně vedeno v českých korunách, musí být položky aktiv a závazků vyjádřené v cizí měně přepočteny na měnu českou. Jestliže dojde mezi okamžikem posledního přepočtu a samotným vypořádáním položky či okamžikem sestavení účetní závěrky ke změně kurzu domácí měny vůči zahraniční měně, vzniká kurzový rozdíl. Kurzové rozdíly tedy vznikají jak v průběhu účetního období, tak i na konci účetního období, kdy se sestavuje účetní závěrku.

3.1.1 Kurzové rozdíly v průběhu účetního období

Jestliže v účetnictví účetní jednotky budou zachyceny položky aktiv a závazků vyjádřené v cizí měně, pravděpodobně dojde k situaci, kdy se bude provádět přepočet pro každou položku zvlášť a to vícekrát během účetního období, avšak pokaždé se použije jiný kurz. Díky tomu vznikne kurzový rozdíl v průběhu účetního období. Přesné určení okamžiků uskutečnění účetního případu, které vedou ke vzniku kurzových rozdílů, uvádí České účetní standardy č. 006. Jde o tyto případy:

„ a) úhrada závazku a inkaso pohledávky,

b) postoupení pohledávky a vklad pohledávky,

c) převzetí dluhu u původního dlužníka,

d) vzájemné započtení pohledávek,

e) úhrada úvěru nebo půjčky novým úvěrem nebo půjčkou,

f) převod záloh na úhradu pohledávek a závazků.“

Mezi účetní případy, které naopak nevedou ke vzniku kurzových rozdílů, patří dle ČÚS č. 006:

„ a) oznámení o změně věřitele u dlužníka a u věřitele v případě, že za jeho dlužníka bude plnit jiný dlužník,

b) dohodě o změně zahraničních měn pro úhrady nebo inkasa bez pohybu peněžních prostředků, s výjimkou změny na Kč,

c) splácení peněžitých vkladů do obchodních společností a družstev.“

V účetnictví se mohou kurzové rozdíly projevit ve dvou podobách, jako kurzový zisk nebo kurzová ztráta. To, jaký budou mít dopad do výsledku hospodaření, záleží jednak na pohybu

kurzu domácí měny vůči cizí měně a jednak na tom, zda položka v zahraniční měně představuje aktivum nebo pasivum. Dojde-li k apreciaci měny[19], v případě aktiva vzniká kurzová ztráta, v případě pasiva kurzový zisk. Jestliže nastane opačná situace, tedy depreciace měny[20], u aktiva vzniká kurzový zisk, u pasiva kurzová ztráta.

Tabulka 6: Vliv pohybu kurzu domácí měny vůči zahraniční měně na vznik kurzových rozdílů

POLOŽKA	APRECIACE DM[21]	DEPRECIACE DM
AKTIVUM v CM[22]	KURZOVÁ ZTRÁTA	KURZOVÝ ZISK
PASIVUM v CM	KURZOVÝ ZISK	KURZOVÁ ZTRÁTA

Zdroj: vlastní zpracování

Povinnost účtovat o každém kurzovém rozdílu, který během účetního období vznikl, neplatí pro všechny účetní případy. Výjimkami jsou například postupné splácení pohledávky nebo závazku v cizí měně a dále vedení valutové pokladny či devizového bankovního účtu.

3.1.2 Kurzové rozdíly k rozvahovému dni

Jak už bylo dříve řečeno, ke vzniku kurzových rozdílů dochází i ke konci účetního období. V okamžiku sestavení účetní závěrky by se zůstatek na účtu v českých korunách měl rovnat zůstatku v zahraniční měně. Pokud se tak neděje, pomocí kurzových rozdílů se přecení majetek a závazky vyjádřené v cizí měně aktuálním kurzem ČNB platným v rozvahový den či jiný okamžik, kdy se sestavuje účetní závěrka. Takto vzniklé kurzové rozdíly se také promítají do výsledku hospodaření. Výjimku ovšem tvoří cenné papíry a podíly na společnostech (o tom více viz kapitola 3.3.3. Cenné papíry a podíly na společnostech v cizí měně).

3.2 Kurzy používané k přepočtu majetku a závazků v cizí měně

Pro přepočet aktiv a závazků vyjádřených v cizí měně ať už v průběhu účetního období anebo k rozvahovému dni či jinému okamžiku sestavení účetní závěrky se používá směnný kurz. O tom, jaký směnný kurz zvolit, pojednává následující kapitola.

[19] Apreciace měny = zhodnocení domácí měny vůči zahraniční měně

[20] Depreciace měny = znehodnocení domácí měny vůči zahraniční měně

[21] DM = domácí měna

[22] CM = cizí měna

3.2.1 Denně vyhlašované kurzy ČNB

Měnový trh se rozděluje na valutový a devizový. Základním rozdílem je právě forma cizí měny. Jedná-li se o valutový trh, máme tím na mysli trh s valuty[23]. Naopak devizovým trhem rozumíme trh s devizy[24], např. cenné papíry v cizí měně, zůstatek na účtech, směnky, šeky atd. Zákon o účetnictví (§ 24 odst. 6) vymezuje, který konkrétní kurz použít pro přepočet majetku a závazků vyjádřených v cizí měně na českou měnu. Účetní jednotka je povinna použít kurz devizového trhu vyhlášený Českou národní bankou a to:

a) k okamžiku uskutečnění účetního případu,

b) ke konci rozvahového dne nebo k jinému okamžiku, ke kterému se sestavuje účetní závěrka.

Ad **a) okamžik uskutečnění účetního případu**

Aktiva a závazky, které jsou vyjádřeny v cizí měně, se k okamžiku uskutečnění účetního případu převádí na českou měnu třemi hlavními způsoby a to na základě použití:

- denního kurzu vyhlášeného ČNB,
- pevného kurzu vyhlášeného ČNB k prvnímu dni stanoveného období,
- kurzu nákupu či kurzu prodeje při směně devizových prostředků.

Zvolený způsob účetní jednotka uvede ve své vnitropodnikové směrnici, aby ostatní účetní řešili přepočet transakcí uskutečněných v průběhu účetního období stejným způsobem.

Denní kurz

V tomto případě se jedná o aktuální denní kurz devizového trhu vyhlašovaný Českou národní bankou. ČNB vyhlašuje každý pracovní den po 14:15 hod.[25] kurzy, které neslouží pro konverze klientů, ale pro účely účetnictví. Způsob stanovení kurzů spočívá v situaci odpovídající obchodování na mezibankovním devizovém trhu vždy v 14:15. Problém však nastává u operací, které se uskutečnily před touto hodinou, neboť tehdy ještě není znám aktuální denní kurz ČNB. Z toho důvodu Ministerstvo financí vydalo dne 9. 1. 2002 sdělení o používání devizových kurzů ČNB v účetnictví:

„ *Pro účely oceňování cizoměnových hodnot českou korunou účetními jednotkami platí zveřejněné devizové kurzy zpětné i pro předchozí část daného dne, tj. devizové kurzy platí od 00.00 h do 24.00 h. Účetní jednotky pro účely oceňování cizoměnových hodnot českou korunou*

[23] Valuta = zahraniční měna v hotovosti (ve formě bankovek nebo mincí)

[24] Deviza = bezhotovostní forma pohledávky na zahraniční měnu

[25] Na webových stránkách ČNB nalezneme denní kurzy devizového v 14:30 hod.

mohou používat v účetnictví devizové kurzy předchozího dne s výjimkou rozvahového dne nebo jiného okamžiku, ke kterému se sestavuje účetní závěrka.“[26]

To znamená, že účetní jednotka má možnost volby mezi kurzem ČNB daného dne anebo kurzem předchozího dne. To ovšem neplatí pro okamžik sestavení účetní závěrky, neboť tehdy je účetní jednotka povinna použít kurz ČNB platný pro daný den.

Pevný kurz

Zákon o účetnictví umožňuje používat pro přepočet cizí měny i tzv. pevného kurzu. Pevný kurz chápeme jako kurz, který účetní jednotka používá po předem danou dobu, která nesmí být delší než jedno účetní období (1 rok). Konkrétní délku období účetní jednotka uvede ve své vnitropodnikové směrnici. Nejčastěji se volí používání pevného kurzu po celé účetní období anebo pro jednotlivé měsíce. Pevný kurz se stanoví na základě kurzu devizového trhu vyhlášeného ČNB k prvnímu dni období, pro který je pevný kurz používán. Rozhodne-li se účetní jednotka aplikovat měsíční pevný kurz, pak pro celý leden 2014 použije kurz ČNB platný k 1. 1. 2014. Jelikož na první leden připadá státní svátek, aplikuje se kurz ČNB pro předchozí den, čili 31. 12. 2013.

V průběhu doby používání pevného kurzu může dojít k jeho změně, kterou je nutné provést vnitřním předpisem. V případech devalvace i revalvace české koruny se musí pevný kurz změnit vždy.

Zákaz aplikace pevného kurzu mají ty účetní jednotky, které k výkonu činnosti potřebují bankovní licenci a povolení k provozu činností, které vymezuje Zákon o účetnictví.[27] Použití pevného kurzu se dále nevztahuje na Českou národní banku, Českou kancelář pojistitelů a Všeobecnou zdravotní pojišťovnu České republiky.

Výhodu pevného kurzu spatřuji v jeho nenáročnosti, neboť účetní jednotka nemusí každý den kurz aktualizovat, nýbrž po určité období používá stále stejný kurz. Nevýhodou však může být určité zkreslení některých položek.

---

[26] JEŘÁBEK, A.: *Sdělení o používání devizových kurzů ČNB v účetnictví*, [online], Finanční zpravodaj, [cit. 4. 3. 2014],
<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?cd=78&typ=r&zdroj=fz02015>.

[27] Povolení k provozování pojišťovací nebo zajišťovací činnosti, povolení k provádění všeobecného zdravotního pojištění, povolení ke vzniku investiční společnosti nebo investičního fondu, povolení k výkonu činnosti obchodníka s cennými papíry, povolení působit jako družstevní záložna.

Kurz nákupu a kurz prodeje při směně devizových prostředků

Pokud má účetní jednotka zájem nakoupit či prodat cizí měnu za českou, dle Zákona o účetnictví je povoleno použít tržní kurz, tedy takový, za který došlo k této transakci. Uveďme příklad, kdy účetní jednotka nakoupí ve směnárně americké dolary za 20 CZK, avšak v účetnictví tento nákup zachytí kurzem ČNB platným pro tento den, čili 19,874 Kč. Tím pádem dochází ke vzniku kurzového rozdílu[28]. Na základě ustanovení Zákona o účetnictví (§ 24 odst. 6) však může účetní jednotka pro přepočet na cizí měnu použít kurz směnárny (20 CZK), který se liší od denního kurzu ČNB, a tím se vyvarovat vzniku kurzových rozdílů. Toto zjednodušení neplatí pouze pro obchodování s valuty, nýbrž i pro platby v devizách či inkasa deviz.

Ad b) konec rozvahového dne nebo jiný okamžik, ke kterému se sestavuje účetní závěrka

Vyskytují-li se v účetnictví účetní jednotky majetek a závazky denominované v cizí měně, musí být k rozvahovému dni přepočteny denním kurzem ČNB platným právě k rozvahovému dni nebo k jinému okamžiku, ke kterému se sestavuje účetní závěrka. Pokud v den, kdy se sestavuje účetní závěrka, ČNB vyhlašuje kurz, není účetní jednotce povoleno použít kurz předchozího dne. Podle Zákona o účetnictví se kurzem ČNB platným v rozvahový den přepočítávají pohledávky včetně opravných položek, které také musí být vedeny v cizí měně, dále závazky, podíly na obchodních společnostech, cenné papíry, deriváty, ceniny a zůstatky na bankovních účtech a v pokladně. Vzhledem k tomu, že pod položkami pohledávky a závazky se v rozvaze skrývají také poskytnuté a přijaté zálohy, lze předpokládat, že se tento přepočet na českou měnu vztahuje i na ně. Představme si situaci, kdy si účetní jednotka pořídila materiál na produkci svých výrobků od zahraničního dodavatele a zároveň zaplatila zálohu ve 100% výši. K samotnému dodání materiálu však dojde až v následujícím účetním obdobím. To znamená, že v účetnictví se k rozvahovému dni vyskytuje poskytnutá záloha v cizí měně, tím pádem není účetní jednotka vystavena žádnému kurzovému riziku, neboť pořízení materiálu uhradila předem. Otázkou však je, zda by se tato poskytnutá záloha měla k rozvahovému dni přeceňovat aktuálním kurzem? Odpověď na rozdíl od IFRS v českých účetních předpisech nenajdeme.[29]

Výše uvedené způsoby přepočtu aktiv a závazků vyjádřených v cizí měně na českou měnu platí pouze pro ty měny, pro které ČNB vyhlašuje denní kurz. Seznam zemí, kterých se to týká, je následující: Austrálie, Brazílie, Bulharsko, Čína, Dánsko, Evropská měnová unie, Filipíny, Hongkong, Chorvatsko, Indie, Indonésie, Izrael, Japonsko, Jihoafrická republika, Jižní Korea,

[28] Viz. Kurzové rozdíly podle české legislativy v další kapitole

[29] VAŠEK, L. *Finanční účetnictví a výkaznictví*. Praha: Institut certifikace účetních, 2012, str. 20. ISBN 978-80-8671-679-4.

Kanada, Litva, Maďarsko, Malajsie, Mexiko, Mezinárodní měnový fond, Norsko, Nový Zéland, Polsko, Rumunsko, Rusko, Singapur, Švédsko, Švýcarsko, Thajsko, Turecko, USA, Velká Británie.

3.2.2 Kurzy nevyhlašované ČNB denně

Jedná se o měny ostatních zemí, pro které ČNB nevyhlašuje denní kurz, nýbrž měsíční kurz. Způsob stanovení měsíčního kurzu spočívá v tom, že ČNB vyhlásí kurz k poslednímu pracovnímu dni kalendářního měsíce, který bude následně platit po celý nadcházející měsíc. Účetní jednotka tak pro účtování o transakcích v tzv. ostatních měnách použije poslední známý kurz (obdoba pevného kurzu).

Druhou možností je použít přepočet přes euro nebo dolar. To znamená, že nejprve hodnotu položky v ostatní měně přepočteme na euro nebo dolar a to na základě aktuálních kurzů na mezibankovním trhu a získanou částku dále přepočteme na českou korunu pomocí kurzu ČNB pro euro a dolar platných pro stejný den.

Příklad č. 2 – Přepočet keňských šilinků na české koruny[30]

K 5. 3. 2014 potřebuje účetní jednotka XY přepočítat 1 500 jednotek keňské měny (keňský šilink = KES) na české koruny (CZK). Centrální banka Keni nevyhlašuje kurz pro českou korunu.

1. způsob – přepočet podle posledního známého kurzu ČNB pro KES

Posledním známým kurzem CZK/KES, který ČNB vyhlásila, je 100 KES = 22,978 CZK a vztahuje se k 28. 2. 2014. To znamená, že 1 500 KES se rovná **344,67** CZK.

2. způsob – přepočet přes euro a dolar

Tabulka 7: Kurzy CBK a ČNB k 5. 3. 2014

Měna	Kurzy CBK k 5. 3. 2014[31]	Kurzy ČNB k 5. 3. 2014[32]
US Dollar	86,3839	19,874
Euro	118,6110	27,365

Zdroj: vlastní zpracování

[30] Inspirováno knihou: BERÁNEK, P. *Cizí měny a kursové rozdíly v podvojném účetnictví: výklad a řešené příklady.* Olomouc: ANAG, 2011. ISBN 978-80-7263-681-5.

[31] CBK, [online], Centrální banka Keni, [cit. 5. 3. 2014], <https://www.centralbank.go.ke>.

[32] ČNB: *Kurzy devizového trhu*,[online], Česká národní banka, [cit. 5. 3. 2014], <http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/denni_kurz.jsp>.

Výpočet přes USD: (1 500/86,3839) x 19,874 = **345,099** CZK

Výpočet přes EUR: (1500/118,6110) x 27,365 = **346,068** CZK

Výsledky výpočtu přes USD a EUR se liší o 0,969 Kč. Tento rozdíl můžeme považovat za téměř zanedbatelný. Vznikl na základě reakcí centrálních bank různých států na vzájemný kurz mezi dolarem a eurem. Méně pracná za to nepřesná varianta přepočtu podle posledního známého kurzu ČNB pro KES vyšla o 0,429 Kč méně než přepočet přes dolar a o 1,398 Kč méně než přepočet přes euro, což je vcelku značná chyba. Z toho důvodu se přikláním ke způsobu číslo 2.

Do skupiny ostatních měn řadíme státy jako například Alžírsko, Bělorusko, Egypt, Haiti, Chile, Island, Jamajka, Keňa, Mongolsko, Pákistán, Seychely, Srí Lanka, Taiwan, Venezuela, Zimbabwe a další.

3.2.3 Kurzy nevyhlašované ČNB

Do této skupiny měn patří nejen ty, pro které ČNB nevyhlašuje žádný kurz, ale také měny s vysokou inflací či nestabilitou. Podle RNDr. Petra Beránka do této skupiny spadají země, které Česká republika nepovažuje za samostatné státy, např. Západní Sahara, Podněstersko, Somaliland. Pokud má účetní jednotka majetek a závazky denominované právě v některé z této skupiny měn, použije přepočet přes euro nebo dolar za pomocí aktuálních kurzů na mezibankovním trhu. Není-li k dispozici kurz této měny vůči euru nebo dolaru, musí se nejprve provést přepočet na měnu, za kterou se tyto měny směňují, a dále pak přepočítat na české koruny. Výše uvedený postup je účetní jednotka povinna zaznamenat nejen ve vnitřní účetní směrnici, ale i v příloze k účetní závěrce.

3.3 Účtování kurzových rozdílů u vybraných položek rozvahy

Obecný způsob účtování kurzových rozdílů vzniklých jak v průběhu účetního období, tak k rozvahovému dni jsem vysvětlila už v kapitole 3.1. Nyní ukážu účtování kurzových rozdílů, které se vztahují k vybraným položkám rozvahy. Nejprve se budu zabývat pokladnou a bankovním účtem v cizí měně, poté přejdu k pohledávkám a závazkům znějícím na cizí měnu. Zde se nevyhnu ani situaci, kdy se pohledávky nebo závazky splácejí postupně. Poslední položkou, kterou se budu věnovat, jsou již zmíněné cenné papíry a podíly na společnostech, které představují výjimku v účtování kurzových rozdílů.

3.3.1 Pokladna a bankovní účet v cizí měně

Pokladna v cizí měně

Pokud účetní jednotka provádí transakce i se zahraničními subjekty, je vysoce pravděpodobné, že kromě pokladny s českými korunami vede ve svém účetnictví i valutovou pokladnu. Ačkoliv Vyhláška č. 500 direktivně nepřikazuje vést tyto pokladny odděleně, z pohledu účetní jednotky je oddělené účtování cizí měny mnohem praktičtější. Proto se v rámci syntetických účtů vytvářejí analytické účty, které zajišťují podrobnější členění, a tím pádem slouží především k větší přehlednosti. Syntetickými účty souvisejícími s účtováním hotovostních peněz rozumíme účet 211 – Pokladna a v případě převodu valut mezi pokladnami nebo mezi pokladnou a bankou také účet 261 – Peníze na cestě.

V situaci, kdy dochází k pohybu valut, je nutné ocenit ať už přírůstek nebo úbytek valut v českých korunách za použití ***aktuálního kurzu*** ČNB. Protože výdej valut z pokladny se často provádí v jiném kurzu než jejich pořízení, evidence zůstatku pokladny v českých korunách pak nekoresponduje s evidencí zůstatku v cizí měně, a vzniká kurzový rozdíl. Aby účetní jednotka docílila rovnosti těchto zůstatků, o vzniklé kurzové rozdíly upraví výsledek hospodaření, čímž ovlivní i základ daně pro výpočet daní. Kurzová ztráta zaúčtovaná jako finanční náklad a kurzový zisk jako finanční výnos se projeví jednak v rozvaze ve vlastním kapitále v položce výsledek hospodaření za běžné účetní období a dále v některé z položek aktiv nebo pasiv (podle toho, ke které položce se kurzové rozdíly vztahují), ale také ovlivní výkaz zisku a ztráty, konkrétně výsledek hospodaření z finanční činnosti. Zachycení kurzových rozdílů v účetnictví jednotky vypadá následovně:

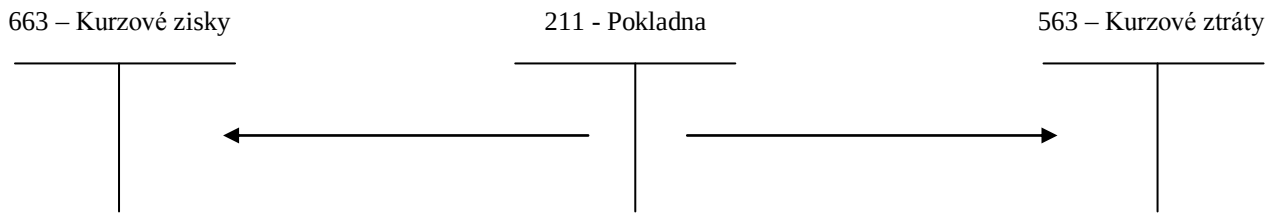

Záleží na volbě účetní jednotky, zda se rozhodne při každém vkladu nebo výběru valut tímto způsobem účtovat o kurzových rozdílech. Je možné vyrovnávat rozdíl mezi zůstatkem na pokladně vyjádřeným v korunách a zůstatkem v cizí měně po určitých intervalech, např. měsících, nejpozději však v okamžiku sestavení účetní závěrky. Tehdy se zůstatek na pokladně v cizí měně přepočítává na české koruny aktuálním kurzem platným pro rozvahový den, a rovněž se o něm účtuje výsledkově.

Co se týče valut ležících v pokladně bez pohybu, jejich přepočet při změně kurzu je dobrovolný. Z důvodu splnění zásady věrného a poctivého obrazu účetnictví by však bylo žádoucí, kdyby v případě častých změn v kurzech docházelo k přepočtu častěji než jednou za celé účetní období, neboť zůstatek pokladny v cizí měně nemusí odpovídat realitě.

Pokud by účetní jednotka zvolila pro přepočet cizí měny ***pevný kurz***, v případě evidence valutové pokladny by to znamenalo, že přírůstek a úbytek valut by se po zvolenou dobu přepočítával vždy stejným kurzem. Tím pádem by v průběhu stanoveného období nedocházelo ke vzniku kurzových rozdílů. V situaci, kdyby se účetní jednotka rozhodla použít pro pevný kurz celé jedno účetní období (1 rok), tehdy by vznikl pouze jediný rozvahový kurzový rozdíl a to právě na konci účetního období, neboť české předpisy nepovolují použít pevný kurz v okamžiku sestavení účetní závěrky. Přestože je varianta užití pevného kurzu velmi oblíbená, v případech velkých výkyvů v kurzech vede ke zkreslenému průběžnému stavu valutové pokladny. Jako nejvhodnější řešení se jeví ukončit předem dané období pevného kurzu a začít účtovat novým pevným kurzem pro nově zvolené období.

Příklad č. 3 – Pokladna v EUR[33]

Účetní jednotka XY zavede dne 14. 1. 2013 eurovou pokladnu, do které vloží 200 €. Dne 23. 5. 2013 nakoupí 150 € v bance za 4 215 Kč a zároveň zaplatí 281 Kč poplatek. Dne 8. 9. 2013 zaplatí hotově 100 €. Účetní jednotka používá v případě směny bankou kurz této banky.

1) účtování denním kurzem – zde ukážu i zachycení kurzových rozdílů v rozvaze

Tabulka 8: Stav aktiv a pasiv před uzávěrkou

Položka	v Kč	Položka	v Kč
Dlouhodobá aktiva	120 000	Vlastní kapitál	113 000
Oběžná aktiva	90 000	VH běžného období	52 550
Pokladna v CZK	20 000	Cizí kapitál	71 352
Pokladna v EUR	6 902		
AKTIVA CELKEM	**236 902**	**PASIVA CELKEM**	**236 902**

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 9: Podrobné zachycení pohybu EUR v pokladně

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v CM	Částka v Kč	MD	D	Stav v CM	Stav v Kč
1.1.2013	26,54	Počáteční stav					0,00 EUR	0,00 Kč
14.1.2013	27,01	Vklad	200,00 EUR	5 402,00 Kč	211	261	200,00 EUR	5 402,00 Kč

[33] Inspirováno knihou: BERÁNEK, P. *Cizí měny a kursové rozdíly v podvojném účetnictví: výklad a řešené příklady.* Olomouc: ANAG, 2011. ISBN 978-80-7263-681-5.

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v CM	Částka v Kč	MD	D	Stav v CM	Stav v Kč
23.5.2013	27,35	Nákup v bance	150,00 EUR	4 215,00 Kč	211	261	350,00 EUR	9 617,00 Kč
		Poplatek		281,00 Kč	568	261		
8.9.2013	27,15	Platba v hotovosti	100,00 EUR	2 715,00 Kč	5xx	211	250,00 EUR	6 902,00 Kč
31.12.2013	27,42	Kurzový rozdíl		47,00 Kč	563	211		
		Konečný stav					250,00 EUR	6 855,00 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 10: Rozvaha po zachycení kurzových rozdílů

Položka	v Kč	Položka	v Kč
Dlouhodobá aktiva	120 000	Vlastní kapitál	113 000
Oběžná aktiva	90 000	VH běžného období	52550 - 47
Pokladna v CZK	20 000	Cizí kapitál	71 352
Pokladna v EUR	6902 - 47		
AKTIVA CELKEM	**236 855**	**PASIVA CELKEM**	**236 855**

Zdroj: vlastní zpracování

Vzhledem k rozhodnutí neúčtovat o kurzových rozdílech při každém vkladu nebo výběru jsme ke dni 31. 12. 2013 spočetli hodnotu EUR podle denního kurzu ČNB (6 855 Kč) a porovnali ji s hodnotou v účetnictví (6 902 Kč). Díky zápornému výsledku (– 47 Kč) vzniká kurzová ztráta, která se zaúčtuje jako finanční náklad na účet 563.

2) účtování pevným kurzem

Účetní jednotka si pro užití pevného kurzu zvolila jedno účetní období, čili jeden rok.

Tabulka 11: Podrobné zachycení pohybu eur v pokladně

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v CM	Částka v Kč	MD	D	Stav v CM	Stav v Kč
1.1.2013	27,05	Počáteční stav					0,00 EUR	0,00 Kč
14.1.2013	27,05	Vklad	200,00 EUR	5 410,00 Kč	211	261	200,00 EUR	5 410,00 Kč
23.5.2013	27,05	Nákup v bance	150,00 EUR	4 057,50 Kč	211	261	350,00 EUR	9 467,50 Kč
		Poplatek		281,00 Kč	568	261		
		Kurzový rozdíl		157,50 Kč	563	261		
8.9.2013	27,05	Platba v hotovosti	100,00 EUR	2 705,00 Kč	5xx	211	250,00 EUR	6 762,50 Kč
31.12.2013	27,42	Kurzový rozdíl		92,50 Kč	211	663		
		Konečný stav					250,00 EUR	6 855,00 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

V tomto případě jsme při nákupu EUR v bance účtovali pevným kurzem a stav na účtu vyrovnali kurzovým rozdílem při směně (157,5 Kč). Rozdíl mezi hodnotou EUR podle denního kurzu ČNB a hodnotou v účetnictví vyšel kladný (92,5 Kč), čili kurzový zisk, který jsme zaúčtovali jako finanční výnos na účet 663.

Z výše uvedeného příkladu je patrné, že oba způsoby účtování vedou ke stejnému stavu pokladny na konci účetního období (6 855 Kč), avšak účtování pevným kurzem po celou dobu zkresluje průběžné stavy pokladny.

Bankovní účet v cizí měně

Pravidla pro účtování o valutové pokladně platí i pro účtování o bankovním účtu vedeném v cizí měně. V situacích vkladu či výběru finančních prostředků z devizového účtu má opět účetní jednotka možnost volby buď pravidelně účtovat o kurzových rozdílech vzniklých díky změně měnových kurzů, anebo vyrovnávat zůstatek účtu vedený v českých korunách se zůstatkem devizového účtu po předem stanovených intervalech, minimálně však na konci účetního období. Stejně jako u valutové pokladny, i zde vzniklé kurzové rozdíly ovlivní finanční výsledek hospodaření buď kladně v případě kurzového zisku anebo záporně v případě kurzové ztráty.

Četnost účtování o kurzových rozdílech v průběhu účetního období ovlivňuje také finanční analýzu, především rentability výnosnosti. Zažádá-li ředitel nebo management společnosti o provedení finanční analýzy během účetního období a účetní jednotka se rozhodla vyrovnávat zůstatek účtu vyjádřený v českých korunách se zůstatkem devizového účtu až na konci účetního období, výsledné závěry z finanční analýzy nemusí odpovídat realitě, neboť nedošlo k účtování o kurzových rozdílech v průběhu účetního období, a tím pádem k ovlivňování průběžného stavu výsledku hospodaření.

3.3.2 Pohledávky a závazky v cizí měně

Jak bylo řečeno dříve, v dnešní době patří obchodování se zahraničními subjekty, ať už dodavateli nebo odběrateli, k běžným záležitostem. Není proto překvapením, že roste počet faktur znějících na cizí měnu. Obecně jsou pohledávky a závazky specifické tím, že se o nich účtuje dvakrát, poprvé při jejich vzniku (vystavením nebo přijetím faktury)[34] a podruhé při jejich zániku (úhradou faktury). Vzhledem k tomu, že většinou mezi těmito dvěma okamžiky uplyne nějaká doba, je vysoce pravděpodobné, že dojde i ke změně kurzu, což dává podnět ke vzniku

[34] ČÚS č. 001 – Účty a zásady účtování na účtech – bod 2. 4. 3. pro pohledávky a závazky v zahraniční měně povolují výjimku. Pro přepočet těchto položek na českou korunu se může využít kurz platný v den vystavení faktury u dodavatele nebo v den přijetí faktury u odběratele. Jinak stále platí, že za okamžik uskutečnění účetního případu se považuje až den dodání zboží, služeb, atd.

kurzových rozdílů v průběhu účetního období. Představme si situaci, kdy účetní jednotka v únoru vystavila fakturu zahraničnímu odběrateli v amerických dolarech, avšak k inkasu této cizoměnové pohledávky došlo až v srpnu téhož roku. Díky tomu, že účetní jednotka používá denní kurz ČNB a že od okamžiku vystavení faktury do okamžiku úhrady pohledávky kurz amerického dolaru stoupl (česká koruna oslabila), inkasovaná částka přepočtená na českou korunu byla vyšší než fakturovaná částka přepočtená na českou měnu. Tento vzniklý rozdíl se vyrovnal tím, že se zároveň zaúčtoval jako finanční výnos a účetní jednotka na této transakci vydělala kurzový zisk. Pokud by účetní jednotka používala pevný kurz a mezi okamžikem vzniku a zániku pohledávky by nedošlo ke změně tohoto pevného kurzu, žádný kurzový rozdíl by nevznikal. Zásady pro účtování o kurzových rozdílech vztahujících se k závazkům v cizí měně jsou shodné jako pro cizoměnové pohledávky.

I přesto, že vlivem změny kurzu cizí měny v průběhu účetního období kolísá hodnota pohledávky nebo závazku, zpravidla se jejich přecenění během účetního období neprovádí. Stejně jako u zůstatku valutové pokladny a bankovního účtu v cizí měně, tak i zde se ale musí upravit hodnota pohledávky nebo závazku v rozvahový den. Na konci účetního období je tedy účetní jednotka povinna přepočítat zůstatek cizoměnových pohledávek a závazků kurzem ČNB platným v den sestavení účetní závěrky a to i v situaci, používá-li pro přepočet pevný kurz. Jestliže na okamžik sestavení závěrky připadá státní svátek, použije se kurz ČNB posledního pracovního dne předcházejícího rozvahovému dni. Rozdíl vzniklý mezi původním oceněním pohledávky nebo závazku a nově vypočtenou hodnotou (při použití kurzu ČNB k rozvahovému dni) se označuje jako závěrkový kurzový rozdíl, který se rovněž účtuje do finančního výsledku hospodaření. To, zda si účetní jednotka zvolí metodu aktuálního denního kurzu ČNB anebo pevného kurzu, nemá vliv na celkovou výši výsledku hospodaření, neboť při provedení přecenění v okamžiku sestavení účetní závěrky se výsledky vyrovnají.

3.3.2.1 Postupné splácení pohledávek a závazků

Často se můžeme setkat s tím, že ke splácení pohledávek a závazků může docházet postupně. V této situaci má účetní jednotka na výběr, zda bude o kurzových rozdílech účtovat průběžně anebo využije zjednodušení a bude o kurzových rozdílech účtovat až k okamžiku sestavení účetní závěrky.

„Kursové rozdíly podle odstavce 1 lze při postupném splácení pohledávek a závazků a při pohybech na účtech v účtových skupinách 21, 22 a 26 vyúčtovat na vrub účtu finančních nákladů

a ve prospěch účtu finančních výnosů až ke konci rozvahového dne nebo k jinému okamžiku, ke kterému se sestavuje účetní závěrka.[35]

RNDr. Petr Beránek ve své knize Cizí měny a kurzové rozdíly v podvojném účetnictví uvádí tři možné způsoby, jak postupovat v případě splácení pohledávek a závazků po částech, a to:

a) zaúčtování kurzového rozdílu, který se vztahuje ke splacené části pohledávky nebo závazku,

b) zaúčtování kurzového rozdílu, který se vztahuje k nesplacené části pohledávky nebo závazku,

c) vůbec o kurzovém rozdílu neúčtovat.

Volbu jedné ze tří nabízených variant by účetní jednotka měla uvést ve své vnitropodnikové směrnici.

Úvěry a půjčky

Mezi další případy, kdy může vzniknout pohledávka nebo závazek v cizí měně, je poskytnutí či přijetí úvěru nebo půjčky. V předchozí části jsem účtování kurzových rozdílů demonstrovala na příkladě cizoměnové pohledávky, zde problematiku kurzových rozdílů ukážu na závazku v cizí měně. Uvedu případ, kdy se účetní jednotka rozhodne vzít si úvěr v cizí měně, který ovšem bude čerpat a splácet postupně. To znamená, že při postupném vzniku závazku bude účetní jednotka účtovat jednotlivé části úvěru pokaždé v jiném kurzu. S ohledem na postupné splácení tohoto úvěru bude potřeba zjistit výši kurzových rozdílů k jednotlivým splátkám úvěru v české měně. Vyčíslení kurzových rozdílů nebude v tomto případě snadný úkol, neboť kurz při postupném vzniku závazku byl různý. Za nejjednodušší řešení se považuje o kurzových rozdílech v průběhu roku vůbec neúčtovat. Pokud by účetní jednotka chtěla docílit co nejpřesnějšího průběžného stavu, využije způsob počítání kurzových rozdílů po každé splátce tak, aby ocenění nesplacené části závazku korespondovalo s aktuálním kurzem. Jako další řešení se jeví použít metodu FIFO, kdy splácení závazku bude probíhat od nejstarší části po nejmladší[36], anebo metodu váženého aritmetického průměru kurzů za období poskytnutí úvěru. Společné všem čtyřem způsobům je skutečnost, že všechny metody vedou na konci účetního období ke stejnému celkovému výsledku hospodaření, liší se pouze v průběžných stavech vybraných položek.

[35] Vyhláška č. 500, § 60 odst. 2

[36] V souvislosti s touto metodou je nutné evidovat jednotlivé přijaté části úvěru a především kurzy, kterými byly zaúčtovány.

Příklad č. 4 – Kurzové rozdíly při postupně nabývaném a spláceném krátkodobém úvěru[37]

Účetní jednotka XY čerpala v rámci úvěrového limitu postupně úvěr ve výši 15 000 EUR, který si dohodla ve smlouvě ze dne 4. 2. 2012, a postupně jej splácela. Dopad volby způsobu vyúčtování kurzových rozdílů na účetní jednotku ukáže následující příklad.

1. způsob – počítání kurzových rozdílů po každé splátce úvěru

Tabulka 12: Podrobné zachycení pohybu na účtu 231

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v CM	Částka v Kč	MD	D	Stav účtu 231
4.2.2012	24,50	Smlouva o úvěru					
25.2.2012	25,00	1. část půjčky	5 000 EUR	125 000 Kč	221	231	125 000
20.3.2012	25,20	2. část půjčky	5 000 EUR	126 000 Kč	221	231	251 000
		Kurzový rozdíl k 1. části		1 000 Kč	563	231	252 000
10.4.2012	25,50	3. část půjčky	5 000 EUR	127 500 Kč	221	231	379 500
		Kurzový rozdíl k 1. a 2. části		3 000 Kč	563	231	382 500
1.10.2012	25,10	1. splátka	5 000 EUR	125 500 Kč	231	221	257 000
		Kurzový rozdíl		6 000 Kč	231	663	251 000
1.11.2012	25,60	2. splátka	5 000 EUR	128 000 Kč	231	221	123 000
		Kurzový rozdíl		5 000 Kč	563	231	128 000
1.12.2012	25,50	3. splátka	5 000 EUR	127 500 Kč	231	221	500
		Kurzový rozdíl		500 Kč	231	663	0
		Celkem kurzových rozdílů		2 500 Kč			

Zdroj: vlastní zpracování

Celkový kurzový rozdíl jsme spočetli jako součet kurzových rozdílů účtovaných u jednotlivých splátek a závěrkového kurzového rozdílu, čili:

– 1 000 – 3 000 + 6 000 – 5 000 + 500 = – **2 500 Kč** (kurzová ztráta)

2. způsob – o kurzových rozdílech se účtuje až k okamžiku sestavení účetní závěrky

Tabulka 13: Podrobné zachycení pohybu na účtu 231

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v CM	Částka v Kč	MD	D
4.2.2012	24,50	Smlouva o úvěru				
25.2.2012	25,00	1. část půjčky	5 000 EUR	125 000 Kč	221	231
20.3.2012	25,20	2. část půjčky	5 000 EUR	126 000 Kč	221	231
10.4.2012	25,50	3. část půjčky	5 000 EUR	127 500 Kč	221	231
1.10.2012	25,10	1. splátka	5 000 EUR	125 500 Kč	231	221
1.11.2012	25,60	2. splátka	5 000 EUR	128 000 Kč	231	221

[37] Inspirováno knihou: BERÁNEK, P. *Cizí měny a kursové rozdíly v podvojném účetnictví: výklad a řešené příklady.* Olomouc: ANAG, 2011. ISBN 978-80-7263-681-5.

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v CM	Částka v Kč	MD	D
1.12.2012	25,50	3. splátka	5 000 EUR	127 500 Kč	231	221
31.12.2012	25,00	Kurzový rozdíl		2 500 Kč		
		Celkem kurzových rozdílů po dobu úvěru - náklad		2 500 Kč		

Zdroj: vlastní zpracování

Závěrkový kurzový rozdíl se vypočte:

∑ částí úvěru – ∑ splátek = 378 500 – 381 000 = **– 2 500 Kč** (kurzová ztráta)

Oba způsoby vyúčtování kurzových rozdílů dospějí ke stejnému výsledku. Pokud nelpíme na přesném průběžném stavu účtu 231 – Krátkodobé bankovní úvěry, jednodušší variantou je 2. způsob – kurzové rozdíly vyúčtovat až k okamžiku sestavení účetní závěrky.

3.3.2.2 Opravné položky k pohledávkám

Do finančních problémů se dnes dostává mnoho společností. Jedním z důvodů může být vleklá finanční krize, která zasáhla celý svět v roce 2008 a ze které se ne všem účetním jednotkám podařilo vzpamatovat. Dalším důvodem může být například neschopnost managementu řídit podnik tak, aby prosperoval. Ať už jsou příčiny finančních problémů společností jakékoliv, v účetnictví věřitelů by se rizika z nesplacení svých pohledávek po splatnosti za méně bonitními dlužníky měla objevit a to právě pomocí opravných položek. S ohledem na to, že díky zahraničním odběratelům se v účetnictví mnoha účetních jednotek evidují i pohledávky v cizí měně, opravné položky k těmto pohledávkám by se rovněž měly vytvářet v cizí měně. Jak jistě víme, existují jak opravné položky účetní, tak daňové, nebo-li zákonné. Zúčtování účetních opravných položek nemá vliv na základ daně. Jejich smyslem je vyjádřit přechodné snížení hodnoty pohledávky. Zatímco tvorbou daňových opravných položek chce účetní jednotka docílit vrácení v minulosti zdaněných výnosů. Zákon o rezervách v § 8 až § 8b uvádí konkrétní typy pohledávek, ke kterým lze vytvářet daňové opravné položky.

Poněvadž opravná položka k cizoměnové pohledávce je součástí ocenění majetku, je nezbytné, aby se ke konci rozvahového dne vyčíslovaly kurzové rozdíly nejen u pohledávek v cizí měně, nýbrž také u jejich opravných položek vyjádřených v cizí měně. Vzniklé kurzové rozdíly se i v tomto případě účtují výsledkově. Přitom je důležité mít na paměti, že kurzové rozdíly k nedaňovým opravným položkám jsou daňově účinné, tím pádem ovlivňují základ daně. Konkrétní výši kurzových rozdílů v následujících letech ovlivňuje i fakt, jestli účetní jednotka

opravné položky rozpustí a vytvoří nové anebo zda jen zvyšuje nebo naopak snižuje jejich hodnotu.

Příklad č. 5 – Tvorba opravných položek k cizoměnovým pohledávkám a účtování kurzových rozdílů[38]

Účetní jednotka XY vystavila dne 11. 5. 2012 zahraničnímu dodavateli fakturu na 2 000 $ za dodávku zboží, kterou ještě ten den realizovala. Vzhledem k vysokému riziku nesplacení pohledávky vytvořila účetní jednotka XY k 31. 12. 2012 daňově neuznatelnou opravnou položku ve výši 20 %. Protože pohledávka za zahraničním odběratelem nebyla ani do konce následujícího roku splacena, účetní jednotka XY ponechala opravnou položku i v roce 2013 v nezměněné výši.

Tabulka 14: Opravná položka k pohledávce

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v CM	Částka v Kč	MD	D
11.5.2012	18,50	Vystavení faktury	2000 USD	37 000 Kč	311	601
31.12.2012	19,85	Kurzový rozdíl k pohledávce		2 700 Kč	311	663
	19,85	Opravná položka 20%	400 USD	7 940 Kč	559	391
		Stav účtu 311 - 391				
		účetní hodnota pohledávky	1600 USD	31 760 Kč		
31.12.2013	20,00	Kurzový rozdíl k pohledávce		300 Kč	311	663
	20,00	Kurzový rozdíl k opravné položce		60 Kč	563	391
		Stav účtu 311 - 391				
		účetní hodnota pohledávky	1600 USD	32 000 Kč		

Zdroj: vlastní zpracování

Kurzový rozdíl ve výši 2 700 Kč jsme spočítali k celé hodnotě pohledávky bez ohledu na to, že jsme k této pohledávce vytvořili opravnou položku, kterou jsme přepočítali na českou korunu kurzem ČNB platným v den sestavení účetní závěrky.

Jak jsme se zmínila výše, kurzový rozdíl k nedaňové opravné položce ve výši 60 Kč bude z hlediska daně z příjmů zdaňován. Celkový kurzový rozdíl, jenž ovlivní nejen výsledek hospodaření, ale také základ daně, je (-60 + 300) tj. 240 Kč.

3.3.3 Cenné papíry a podíly na společnostech v cizí měně

Dalším druhem majetku, kterým se budu zabývat a který také bývá často vyjádřen v cizí měně, jsou cenné papíry a podíly na společnostech. V souvislosti s tím, že byly tyto položky pořízeny v zahraniční měně, bychom měli polemizovat nad tím, zda v tomto případě vznikají kurzové

[38] Inspirováno knihou: BERÁNEK, P. *Cizí měny a kursové rozdíly v podvojném účetnictví: výklad a řešené příklady.* Olomouc: ANAG, 2011. ISBN 978-80-7263-681-5

rozdíly a popřípadě, jak by se o nich účtovalo. Vyhláška č. 500 se touto oblastí věnuje v § 60, odstavci 3, kde však nestanovuje jednotné pravidlo účtování kurzových rozdílů pro celou skupinu cenných papírů a podílů na společnostech, nýbrž vymezuje podmínky pro konkrétní druhy tohoto majetku, kdy se o kurzových rozdílech účtuje výsledkově a kdy rozvahově.

K nejčastějšímu způsobu účtování kurzových rozdílů, patří ***výsledkový***. Není tomu jinak ani v případě dluhových cenných papírů držených do splatnosti, které se neoceňují reálnou hodnotou. Do skupiny cenných papírů a podílu, u kterých se kurzové rozdíly účtují ***rozvahově*** do vlastního kapitálu v účtové skupině 41 – Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků, spadají ty, které nejsou oceněny reálnou hodnotou nebo ekvivalencí.

Graf 1: Účtování kurzových rozdílů u cenných papírů

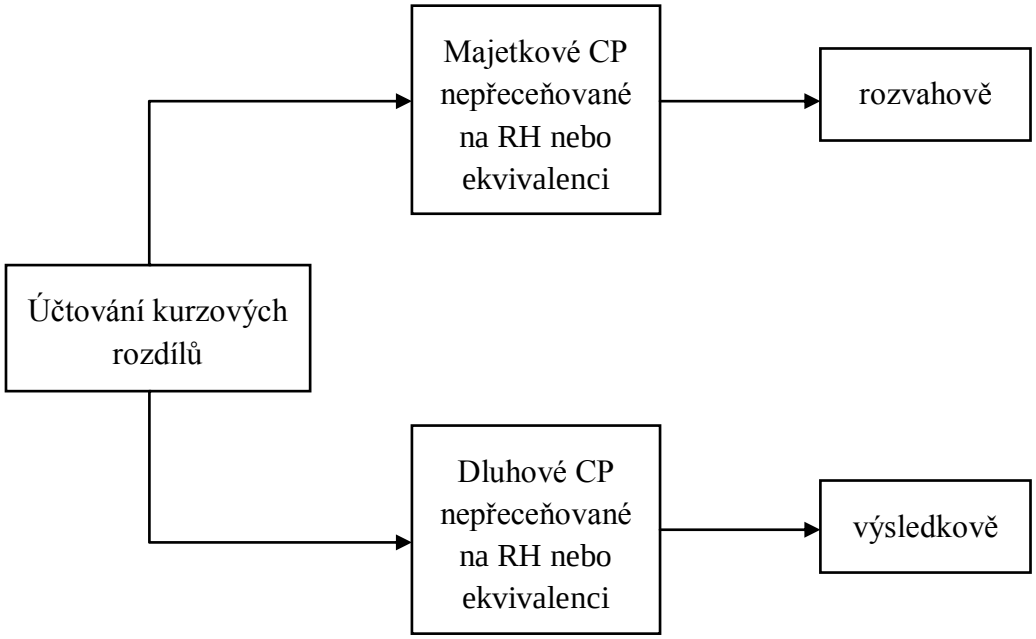

Zdroj: Inspirováno: MÜLLEROVÁ, L. et al. 2007: *Účetní předpisy pro podnikatele: (zákon o účetnictví, prováděcí vyhláška k zákonu, České účetní standardy) s komentářem. 1. vyd*. Praha: ASPI, 2007. 552 s. ISBN 978-80-7357-289-1

Zvláštní kategorii tvoří kurzové rozdíly u těch cenných papírů a podílů, které se ke konci rozvahového dne neúčtují samostatně na příslušné účty nákladů a výnosů, nýbrž jsou součástí ocenění reálnou hodnotou nebo ocenění ekvivalencí účtované výsledkově nebo rozvahově.

Příklad č. 6 – Kurzové rozdíly u majetkových CP přeceněných na RH[39]

Dne 21. 3. 2012 nakoupila účetní jednotka XY 300 ks akcií za 30 000 EUR. V účetnictví tyto akcie zařadila mezi dlouhodobé realizovatelné cenné papíry. K 31. 12. 2012 činila reálná hodnota tohoto balíku akcií 32 500 EUR. Dne 16. 6. 2012 prodala polovinu těchto akcií za částku 29 500 EUR. K 31. 12. 2013 činila tržní cena jedné akcie 96 EUR.

Tabulka 15: Kurzové rozdíly u majetkových CP přeceněných na RH

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v CM	Částka v Kč	MD	D
21.3.2012	25,20	Nákup akcií	30 000 EUR	756 000 Kč	063	221
31.12.2012	24,60	Přecenění na RH	2 500 EUR	43 500 Kč	063	391
16.6.2013	24,80	Prodej poloviny akcií	29 500 EUR	731 600 Kč	221	661
		Vyřazení poloviny akcií	15 000 EUR	378 000 Kč	561	063
		Zrušení poloviny přecenění	1250 EUR	21 750 Kč	414	063
31.12.2013	25,50	Přecenění na RH	14 400 EUR	32 550 Kč	414	063

Zdroj: vlastní zpracování

Jak je patrné z příkladu, kurzový rozdíl je součástí přecenění reálné hodnoty, a není proto nutné, aby se vykazoval samostatně kurzový rozdíl a nárůst nebo pokles reálné hodnoty v cizí měně.

[39] Inspirováno knihou: STROUHAL, ŽIDLICKÁ, KNAPOVÁ, CARDOVÁ: *Účetnictví 2010, velká kniha příkladů.* Brno: Computer Press, 2010. ISBN 978–80–251–2907–4.

4 Kurzové rozdíly podle IFRS/IAS

V předchozí kapitole jsem objasnila vhodnou volbu kurzu pro přepočet položek vyjádřených v cizí měně na měnu českou, dále jsem se zabývala vznikem kurzových rozdílů a principem jejich účtování u vybraných položek rozvahy podle české legislativy. Vzhledem k tomu, že za určitých podmínek musí účetní jednotka pocházející z České republiky zveřejňovat své výkazy v souladu s IFRS, se v této kapitole zaměřím na to, jak by se měla vypořádat s kurzovými rozdíly v účetní závěrce, pokud vykazuje podle IFRS.

4.1 Povinnost vykazovat kurzové rozdíly podle IFRS

Povinnost účtovat a sestavovat individuální účetní závěrku v souladu s IFRS je zakotvena v § 19 Zákona o účetnictví a týká se těch účetních jednotek, které jsou obchodními společnostmi emitujícími cenné papíry na regulovaném trhu cenných papírů v členských státech Evropské unie. Pro konsolidující obchodovatelné účetní jednotky z §23a Zákona o účetnictví vyplývá povinnost vykazovat podle IFRS nejen svoji individuální účetní závěrku, nýbrž také konsolidovanou. Neobchodovatelné společnosti sestavující konsolidovanou účetní závěrku mají možnost volby mezi národními účetními předpisy a mezi mezinárodními. Ale pokud sestavují svou individuální účetní závěrku, musí postupovat výhradně v souladu s českými předpisy. Hlavním důvodem pro zavedení povinnosti zveřejňovat účetní výkazy v souladu s IFRS je především srovnatelnost účetních informací s ostatními podniky.

Přestože výše uvedené účetní jednotky musí vykazovat podle IFRS, vedení účetnictví podle českých účetních předpisů se však nevyhnou. S ohledem na skutečnost, že aplikací pravidel IFRS účetní jednotka získá takový výsledek hospodaření, který není možné použít pro účely stanovení základu daně z příjmů právnických osob, je nucena vést souběžně dvojí účetnictví anebo na konci účetního období upravit výsledek hospodaření o rozdíly mezi IFRS a českými účetními předpisy. Proto se domnívám, že by český Zákon o daních z příjmů měl projít změnami, které povedou k zahrnutí možnosti výpočtu daně z údajů získaných z účetnictví vedeného v souladu s IFRS.

4.2 Historie, novelizace a cíl standardu IAS 21

Jak už bylo dříve řečeno, za nejdůležitější standard upravující oblast cizí měny a kurzových rozdílů se považuje právě IAS 21 – Dopady změn směnných kurzů cizích měn. Poprvé byl tento standard přijat v roce 1983 s účinností od roku 1985 pod názvem Účtování důsledků změn směnných kurzů cizích měn. Od té doby proběhlo několik novelizací. Poslední novela se datuje

k 18. 12. 2003 s účinností od 1. 1. 2005, v rámci které byl tento standard kompletně přepracován. Důvodem novelizace byly dotazy a kritika ze strany profesních účetních. Odborníci standard kritizovali zejména kvůli nadbytečným informacím a možnostem volby z několika řešení, které vyústily ke značným nejasnostem a rozporům v rámci standardů.[40]

Mezi hlavní změny, kterými standard prošel, patřily zrušení pojmu vykazovaná měna a nahrazení dvěma pojmy funkční měna a měna vykazování. S tím souvisí i fakt, že od roku 2005 si může účetní jednotka zvolit funkční měnu pro zachycení účetních operací nikoliv však zcela dobrovolně, ale na základě parametrů uvedených ve standardu, anebo se také může rozhodnout, že bude prezentovat účetní závěrku v jiné měně než je měna funkční, tím pádem by měla dodržovat ustanovení standardu pro převod na měnu vykazování. Dále došlo k odstranění rozdílu mezi zahraničním subjektem a zahraniční provozovnou a zavedením pojmu zahraniční subjekt[41]. Nově byly z působnosti standardu vyjmuty derivátové transakce, které jsou předmětem IAS 39 – Finanční nástroje: účtování a oceňování, posléze tedy IFRS 9 – Finanční nástroje. Standard se dále netýká zajišťovacího účetnictví pro položky v cizích měnách včetně zajišťování čistých investic v zahraniční jednotce. Tato oblast rovněž spadá do standardu IAS 39/ IFRS 9. Z obsahu standardu je dále patrné, že se vztahuje pouze na výkaz o finanční situaci a výkaz o úplném výsledku. Výkaz o peněžních tocích vznikajících z operací v cizí měně upravuje standard IAS 7 – Výkaz o peněžních tocích.

Shrnu-li účel a rozsah působnosti standardu IAS 21, dospěji k následujícímu závěru. Hlavním jeho cílem je celková úprava kurzových rozdílů včetně jejich zaúčtování a vykázání, která povede k takovému obsahu účetní závěrky, potažmo vykázanému výsledku hospodaření, jenž bude odrazem skutečné reality. K tomu by měla sloužit správná volba funkční měny. Standard se mimo jiné věnuje také převodu účetní závěrky do měny vykazování, což platí i pro převod účetní závěrky v rámci plné konsolidace, poměrné konsolidace nebo ekvivalenční metody a dále se stejně jako české účetní předpisy zabývá určením, jaké měnové kurzy použít při přepočtu transakcí v cizí měně. Závěrem lze říci, že standard udává požadavky pro sestavení takové účetní závěrky, která bude v souladu s IFRS.

---

[40] Deloitte: *IAS 21 – The Effects of Changes in Foreign Exchange Rates*, [online], USA, Deloitte, 2014, [cit. 12. 3. 2014], <http://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias20>.

[41] Zahraniční provozovnou se chápala zahraniční jednotka závislá na vykazující účetní jednotce. V případě, kdy zahraniční jednotka byla zcela samostatná a nezávislá na vykazující účetní jednotce, tehdy šlo o zahraniční subjekt. V novele standardu se používá pouze pojem zahraniční jednotka. Tím se má na mysli ovládaná jednotka, přidružená jednotka.

4.3 Kurzové rozdíly vzniklé z transakcí v cizích měnách při jejich převodu na funkční měnu

Podstata kurzových rozdílů dle pravidel IFRS se shoduje s významem kurzových rozdílů podle českých účetních předpisů, neboť kurzový rozdíl dle IFRS se chápe jako rozdíl, který je výsledkem převodu určitého počtu jednotek jedné měny do měny jiné při různých směnných kurzech. Vzhledem k tomu, že se v této části práce budu věnovat situacím, které předpokládají, že účetní jednotka vede účetnictví ve funkční měně, kurzový rozdíl zde bude vznikat jako rozdíl mezi funkční měnou a jinou měnou. Z pohledu českých účetních předpisů se za funkční měnu vždy považuje česká koruna, čímž se odlišuje od pravidel IFRS, neboť, jak jsem uvedla v první kapitole práce, česká koruna nemusí vždy splňovat definici funkční měny, tedy být měnou primárního ekonomického prostředí, v němž účetní jednotka vyvíjí svoji činnost. Společné jak pro IFRS, tak pro české účetní předpisy však je, že kurzové rozdíly mohou vznikat jak v průběhu účetního období (jde o výchozí uznání), tak na konci účetního období, tedy k rozvahovému dni. Hlavními příčinami jejich vzniku jsou:

- transakce v cizích měnách,
- provozovny, dceřiné společnosti a podobné aktivity umístěné v zahraničí,
- převod účetní závěrky do jiné měny (měny vykazování).

Jak sám název kapitoly napovídá, nyní se budu zabývat kurzovými rozdíly vzniklými z transakcí uskutečňovaných v cizích měnách. Transakcemi v cizích měnách máme na mysli především ty, které jsou vyjádřeny v cizí měně anebo vyžadují vypořádání v cizí měně. Jedná se například o nákup nebo prodej zboží, výrobků nebo služeb, jejichž hodnota je vyjádřena v cizí měně, pohledávky nebo závazky splatné v cizí měně, případně nákup nebo prodej aktiv znějících na cizí měnu.

4.3.1 Kurzové rozdíly v průběhu účetního období

Poněvadž v účetnictví účetní jednotky se mohou objevit transakce uskutečňované v cizí měně, při jejich prvotním zachycení musí dojít k jejich převodu na funkční měnu. Pro přepočet účetní jednotka použije spotový směnný kurz mezi funkční měnou a zahraniční měnou, tedy kurz platný ke dni uskutečnění transakce. Datem transakce se rozumí datum, ke kterému jsou poprvé splněny podmínky IFRS pro uznání transakce. Dojde-li k vypořádání transakce v tom samém účetním období, ve kterém byla prvotně zachycena, a zároveň se změní směnný kurz od data transakce, výsledkem jsou kurzové rozdíly.

Kvůli určitému zjednodušení měnových převodů v průběhu účetního období standard povoluje použít průměrný kurz, například týdenní nebo měsíční (jde tedy o průměr kurzů za určité období),
a to pro všechny cizoměnové transakce, které se během příslušného časového úseku uskutečnily. S ohledem na to, že z praktických důvodů IFRS připouští využití kurzu, jenž se přibližuje tomu skutečnému (viz průměrný kurz), účetní jednotka by také mohla použít i pevný kurz aplikovaný na kratší dobu než je jedno účetní období, ideálně na 1 měsíc, což povolují i české účetní předpisy. Podmínkou pro užití průměrného, popřípadě pevného je relativní stabilita směnných kurzů. Pokud by došlo k jejich výraznému kolísání, standard zakazuje použít jiný než skutečný kurz.

Příklad č. 7 – Přepočet cizoměnové transakce do funkční měny okamžitým směnným kurzem[42]

Účetní jednotka XY pořídila výrobní zařízení dne 20. 3. 2012 v hodnotě 15 000 USD. Zařízení je odpisováno rovnoměrně od měsíce následujícího měsíci zařazení, doba použitelnosti odhadnuta k okamžiku pořízení na 5 let. Faktura byla uhrazena dne 10. 5. 2012.

Tabulka 16: Přepočet cizoměnové transakce do funkční měny okamžitým směnným kurzem

Datum	Kurz	Text	Částka v USD	Částka v Kč	MD	D
20.3.2012	19,55	Nákup výrobního zařízení	15 000	293 250	výrobní zařízení	obchodní závazky krátkodobé (v USD)
		Zachycení odpisů za duben a květen		9 775	odpisy	oprávky k výrobnímu zařízení
10.5.2012	21,76	Úhrada závazku v CM	15 000	326 400		peníze
				33 150	realizovaná kurzová ztráta	
				293 250	obchodní závazky krátkodobé (v USD)	

Zdroj: vlastní zpracování

4.3.2 Kurzové rozdíly k rozvahovému dni

Abychom mohli vyčíslit kurzové rozdílu k okamžiku sestavení účetní závěrky, musíme nejprve rozčlenit položky rozvahy do dvou skupin – peněžní a nepeněžní položky. ***Peněžními položkami*** rozumíme držené peníze, aktiva a závazky, které mají být obdrženy nebo zaplaceny v pevných nebo určitelných peněžních částkách. Jejich základním rysem je tedy právo získat (resp.

[42] Inspirováno přednáškami Ing. Libora Vaška, Ph.D. z předmětu 1FU486 – Mezinárodně uznávané principy účetního výkaznictví.

povinnost dodat) pevné či určitelné množství jednotek měny. Opakem jsou tzv. ***nepeněžní položky***, které reprezentují všechny ostatní položky rozvahy, které nenaplňují definici peněžních položek. Příklady jednotlivých peněžních a nepeněžních tabulek uvádí následující tabulka:

Tabulka 17: Příklady peněžních a nepeněžních položek

Peněžní položky	**Nepeněžní položky**
Dluhopisy	Goodwill
Peníze v hotovosti	Investice do dceřiných, přidružených a spoluovládaných podniků v individuálních rozvahách
Pohledávky za odběrateli	Investice do nemovitostí
Poskytnuté půjčky (vratné)	Náklady příštích období
Přijaté půjčky	Nehmotná aktiva
Rezervy, které budou vypořádány v penězích	Pohledávky z titulu poskytnutých záloh (nevratných)
Vklady v bankách	Pozemky, budovy a zařízení
Vratné zálohy	Rezervy, které budou vypořádány nepeněžními aktivy
Závazky na peněžních dividendách	Vklady vlastníků
Závazky na splatných daních a pojistném	Výnosy příštích období
Závazky vůči dodavatelům včetně výdajů příštích období	Zásoby
Závazky vůči zaměstnancům (zaměstnanecké požitky, které mají být placeny v penězích)	Závazky z titulu přijatých záloh (nevratných)

Zdroj: KRUPOVÁ, L. IFRS : Mezinárodní standardy účetního výkaznictví. Praha: VOX, 2009, ISBN 978-80-86324-76-0, str. 533.

V kapitole 3.2.1. jsem uvedla příklad na poskytnutou zálohu na pořízení materiálu ve 100 %, kdy k dodávce materiálu dojde až v následujícím období, a proto účetní jednotka není vystavena

žádnému kurzovému riziku. Z hlediska ČR není jasné, zda by tato položka měla být k rozvahovému dni přeceněna aktuálním kurzem. Vzhledem k tomu, že jsme si už vysvětlili podstatu peněžních a nepeněžních položek uvedenou ve standardu IAS21, z pohledu IFRS již můžeme říci, že poskytnutá záloha nebude k rozvahovému dni přeceněna aktuálním kurzem. Jedná se totiž o položku, která nesplňuje definici peněžní položky, jelikož k žádné úhradě do konce roku nedojde.

Již na začátku kapitoly bylo řečeno, že v této části práce předpokládáme, že účetní jednotka vede účetnictví ve funkční měně. Proto by k okamžiku sestavení účetní závěrky měly být všechny rozvahové položky znějící na cizí měnu vyjádřeny ve stejné funkční měně. Způsoby, jak toho docílit, se liší právě rozlišením položek na nepeněžní a peněžní. K rozvahovému dni se pro přepočet položek na funkční měnu použijí následující směnné kurzy:

- Peněžní položky v cizí měně se přepočtou kurzem platným k datu sestavení účetní závěrky. Hlavním důvodem je riziko, že od doby prvotního uznání transakce dojde ke změně směnného kurzu, tím pádem ke vzniku kurzových rozdílů.
- Nepeněžní položky, které jsou oceněny v historických cenách vyjádřených v cizí měně, se přepočítávají kurzem platným k datu transakce. Jestliže účetní jednotka k datu transakce tyto nepeněžní položky již přepočetla na funkční měnu, k rozvahovému dni je už přepočítávat nemusí, a tím pádem budou v rozvaze po celou dobu jejich životnosti zachyceny ve stejné výši. V tomto případě ke vzniku kurzových rozdílů nedochází.
- Nepeněžní položky, které jsou vedeny v reálné hodnotě v cizí měně, se přepočítávají kurzem, který platil v den stanovení reálné hodnoty.

Podle standardu IAS 36 – Snížení hodnoty aktiv by se u aktiv měl provádět test na impairment (u vybraných položek aktiv alespoň jednou ročně)[43]. Princip testování na znehodnocení aktiv spočívá v tom, že se porovnává účetní hodnota aktiv s jejich zpětně získatelnou částkou. Poté by měla být aktiva oceněna nižší z těchto dvou částek. Je- li tato zpětně získatelná částka vyjádřená v cizí měně, měla by být podle IAS 21 přepočtena do funkční měny kurzem platným k okamžiku jejího stanovení (lze očekávat směnný kurz platný ke konci vykazovaného období). Může se však stát, že zjištěná ztráta ze snížení hodnoty v cizí měně nemusí být ve funkční měně vůbec vykázána. Uveďme si příklad na zásoby, které dle IAS 2 mají být oceňovány na bázi nižší z pořizovací ceny a zpětně získatelné částky.

[43] Dle IAS 36 by se alespoň jednou ročně měl provádět impairment review u goodwillu, nehmotných aktiv s neurčitelnou dobou použitelnosti, nedokončených nehmotných aktiv.

Příklad č. 8 – Zpětně získatelná částka v měně jiné než je měna funkční[44]

Účetní jednotka XY, jejíž funkční měnou je CZK, nakoupila dne 15. 3. 2009 (25,50 CZK/EUR) celkem 100 ks zboží za 2 500 EUR. K 31. 12. 2009 eviduje na skladě 20 ks (pořizovací cena 25 EUR/ks) a prodejní cena je odhadována na částku 22 EUR/ks. Závěrkový kurz k 31. 12. 2009 je 24,60 CZK/EUR.

Účetní hodnota zboží = 20 ks x 25 EUR x 25,53 CZK/EUR = **12 750** CZK

Zpětně získatelná částka zboží = 20 ks x 22 EUR x 24,6 CZK/EUR = **10 824** CZK

Jak lze vidět, zpětně získatelné částka zboží vyjádřená ve funkční měně (CZK) je vyšší než pořizovací náklady, ačkoliv zpětně získatelná částka v cizí měně klesla. Účetní jednotka XY neuzná žádnou ztrátu ze snížení hodnoty.

4.3.3 Účtování kurzových rozdílů

Dopad kurzových rozdílů do účetní závěrky sestavené dle českých účetních pravidel jsem vysvětlila ve třetí kapitole. V zásadě lze říci, že kurzové rozdíly se účtují prostřednictvím účtů finančních nákladů a finančních výnosů až na pár výjimek, o kterých jsme se už zmínila dříve. Z hlediska pravidel IFRS se v tomto případě vyžaduje opět rozlišení položek na peněžní a nepeněžní.

Kurzové rozdíly vztahující se k ***peněžním položkám***, které vznikly při jejich úhradě v průběhu účetního období anebo při jejich přepočtu k rozvahovému dni, se účtují ***výsledkově***. To znamená, že kurzový zisk a kurzová ztráta se zahrne do výsledku hospodaření v tom období, ve kterém vznikly. V rámci sestavení konsolidované účetní závěrky však standard udává jednu výjimku, která se týká kurzových rozdílů vzniklých u peněžní položky, která tvoří součást čisté investice do zahraniční jednotky. Tím se například rozumí pohledávka nebo závazek mateřské jednotky vůči zahraniční jednotce, která je dceřinou společností. Díky tomu, že se s největší pravděpodobností nepředpokládá uhrazení této pohledávky nebo závazku, v zásadě lze tento příklad chápat jako investici mateřské společnosti do dceřiné společnosti. Dopad kurzových rozdílů vzniklých z této cizoměnové transakce bude při sestavení individuální jednotky mateřské společnosti výsledkový. Rozdíl však nastává při sestavení konsolidované účetní jednotky, kdy se tyto kurzové rozdíly projeví ve ***vlastním kapitálu***, konkrétně ve fondu z kurzových rozdílů, který je součástí ostatních položek úplného výsledku hospodaření (OCI – other comprehensive

[44] Inspirováno přednáškami Ing. Libora Vaška, Ph.D. z předmětu 1FU486 – Mezinárodně uznávané principy účetního výkaznictví.

income)[45]. Teprve až dojde k vyřazení čisté investice, budou uznány ve výsledovce. Jelikož se jedná o příklad vzájemné transakce, v rámci konsolidace budou tyto pohledávky a závazky vyloučeny.

Účtování kurzových rozdílů u ***nepeněžních položek*** závisí na způsobu zachycení zisků a ztrát souvisejících s těmito položkami. Pokud účetní jednotka zaúčtuje zisk nebo ztrátu, kterou získala na nepeněžní položce, do vlastního kapitálu, pak i kurzové rozdíly související s těmito položkami budou zaúčtovány přímo do ***vlastního kapitálu,*** konkrétně do OCI. Druhou možností je, že zisk nebo ztrátu na nepeněžní položce účetní jednotka zahrne do výsledovky, pak se i kurzové rozdíly zaúčtují ***výsledkově***.

Příklad č. 9 – Nepeněžní položka oceněná v reálné hodnotě (dopad do OCI)[46]

Účetní jednotka XY s funkční měnou CZK vlastní pozemek v USA. Nemovitost si účetní jednotka XY pořídila za 900 000 USD při kurzu 19 CZK = 1 USD. K datu účetní závěrky činila reálná hodnota pozemku 1 500 000 USD. Směnný kurz k rozvahovému dni byl 20 CZK = 1 USD. Účetní jednotka se rozhodla, že následné ocenění bude provádět v reálných hodnotách, kdy zisk z přecenění se projeví ve vlastním kapitálu a ztráta z přecenění se objeví ve výsledku hospodaření.

Hodnota pozemku k datu pořízení = 900 000 USD x 19 CZK/USD = 17 100 000 CZK

Hodnota pozemku k datu účetní závěrky = 1 200 000 USD x 20 CZK/USD = 24 000 000 CZK

Zisk z přecenění ve výši 30 000 000 – 17 100 000, tj. **6 900 000** CZK se vykáže přímo ve vlastním kapitálu, konkrétně v ostatním úplném výsledku. Kurzové rozdíly jsou zde součástí přecenění. Účetní jednotka se rozhodla, že následné ocenění bude provádět v reálných hodnotách.

Příklad č. 10 – Nepeněžní položka oceněná v reálné hodnotě (dopad do VH)[47]

Představme si stejnou účetní jednotku XY jako v předchozím příkladě s tím rozdílem, že reálná hodnota pozemku k datu účetní závěrky činila 800 000 USD. Směnný kurz k rozvahovému dni

[45] Do ostatního úplného výsledku (OCI) se zahrnují pouze ty náklady a výnosy, které jsou výsledkem nahodilých a vedlejších událostí. V IFRS se pro ně používá název gain (výnosy) a losses (náklady). Do OCI se účtují kurzové rozdíly z přepočtu zahraničních operací dle IAS 21, přecenění majetku (pozemků, budov a zařízení dle IAS 16 a nehmotných aktiv dle IAS 38), přecenění finančních aktiv držených k prodeji dle IAS 39 a zajištění peněžních toků dle IAS 39. (Vašek 2012, str. 76)

[46] Inspirováno přednáškami Ing. Libora Vaška, Ph.D. z předmětu 1FU486 – Mezinárodně uznávané principy účetního výkaznictví.

[47] Inspirováno přednáškami Ing. Libora Vaška, Ph.D. z předmětu 1FU486 – Mezinárodně uznávané principy účetního výkaznictví.

byl 18 CZK = 1 USD. I zde se účetní jednotka rozhodla, že následné ocenění bude provádět v reálných hodnotách.

Hodnota pozemku k datu pořízení = 900 000 USD x 19 CZK/USD = 17 100 000 CZK

Hodnota pozemku k datu účetní závěrky = 800 000 USD x 18 CZK/USD = 14 400 000 CZK

V tomto případě vznikla ztráta z přecenění ve výši 12 600 000 – 17 100 000, tj **2 700 000** CZK, která se zaúčtuje do výsledku hospodaření. Součástí přecenění budou i kurzové rozdíly.

4.4 Kurzové rozdíly vzniklé z převodu účetní závěrky do funkční měny

V předchozí kapitole jsme předpokládali vedení účetnictví ve funkční měně. Podle standardu má však účetní jednotka možnost vést účetnictví i v jiné měně, než je měna funkční, například v měně státu, ve kterém je zaregistrována. Ať už se rozhodne dobrovolně anebo jí k tomu donutí platné předpisy v dané zemi, musí provést převod účetní závěrky z této tzv. účetní měny do měny funkční. Hlavním důvodem je především vyvarování se vzniku nelogických kurzových rozdílů. Ukázkovým příkladem může být účetní jednotka zaregistrovaná v České republice. Jak už bylo několikrát řečeno, podle českých účetních předpisů je účetní jednotka povinna vést své účetnictví v českých korunách. Může se však jednat o takovou českou společnost, která převážnou většinu své produkce dodává zahraničním subjektům, tím pádem inkasuje tržby v cizí měně, např. v euru. Jestliže zároveň splňuje podmínky pro zveřejňování účetních výkazů podle IFRS, musí si zvolit svoji funkční měnu, kterou v tomto případě bude euro, a tou ocenit rozvahu i výsledovku společnosti. Pokud by tak neučinila a vykazovala by účetní závěrku v českých korunách, vznikaly by kurzové rozdíly zobrazující riziko ze změny kurzu české měny vůči euru. Tomuto riziku však účetní jednotka není vůbec vystavena, neboť většina transakcí se uskutečňuje v eurech. Problémem však je již zmíněná povinnost vést účetnictví v české měně. Řešením celé situace je právě převod účetní závěrky z českých korun na euro ke konci účetního období, tím pádem dojde k eliminaci vzniku těchto nelogických kurzových rozdílů. Domnívám se, že ustanovení o převodu účetní závěrky do funkční měny je obsažené ve standardu právě kvůli takovým případům, jako je účetní jednotka zaregistrovaná v České republice.

Základní princip tohoto převodu spočívá v tom, že na konci účetního období musí být veškeré položky rozvahy převedeny do funkční měny a to takovým způsobem, jako kdyby účetní jednotka už od počátku účetního období vedla účetní knihy ve funkční měně. Konkrétní postup ocenění položek účetních výkazů k rozvahovému dni vypadá následovně:

- peněžní položky se přepočtou na funkční měnu závěrkovým kurzem,
- nepeněžní položky oceněné v historické ceně se přepočtou kurzem platným k datu transakce,
- nepeněžní položky oceněné v reálné hodnotě se přepočtou kurzem platným ke dni stanovení reálné hodnoty,
- položky výsledovky se přepočtou aktuálním kurzem platným k datu transakce – v této souvislosti musí dojít opět k rozlišení na položky vztahující se k peněžním a nepeněžním položkám rozvahy. Ty, které se týkají nepeněžních položek rozvahy (např. náklady na prodané zboží či odpisy), se přepočtou stejným kurzem, jako se přepočetly tyto rozvahové položky. Pro ostatní náklady a výnosy se použije kurz platný v době jejich vzniku. Kvůli zjednodušení se tyto položky přepočtou průměrným kurzem.

Všechny kurzové rozdíly, které vznikly díky přepočtu, by se měly projevit ve výsledku hospodaření, neboť účetní jednotka je ohrožena rizikem z posilování nebo oslabování její funkční měny vůči cizí měně, ve které se uskutečňují její transakce.

Pro výše uvedený postup nemá standard konkrétní název. Naopak zahraniční literatura metodu pro převod účetní závěrky do funkční měny nazývá ***metodou přecenění*** nebo – li ***časovou metodou***. Jejím hlavním smyslem je, aby účetní závěrka sestavená touto metodou se shodovala s účetní závěrkou, která byla zpracovaná za předpokladu, že všechny transakce uskutečněné ve vykazovaném období se účtovaly přímo ve funkční měně.

Příklad č. 11 – Převod účetní závěrky z jiné měny na měnu funkční[48]

Účetní jednotka XY sídlící na území České republiky vede své účetnictví v českých korunách (účetní měna). Veškeré obchody však uskutečňuje v amerických dolarech, proto její funkční měnou je USD. Rozvaha a výsledovka účetní jednotky XY k 31. 12. 2012 vypadá následovně:

Tabulka 18: Rozvaha účetní jednotky XY k 31. 12. 2012 v tis. Kč

Položka	v tis. Kč	Položka	v tis. Kč
Peníze	59 700	Dodavatelé	11 000
Zařízení	8 000	Bankovní úvěr	11 000
Oprávky k zařízení	-40	Základní kapitál	21 000
		Nerozdělený zisk za rok 2012	24 660
AKTIVA CELKEM	**67 660**	**VK + Z CELKEM**	**67 660**

Zdroj: vlastní zpracování

[48] Inspirováno knihou: KRUPOVÁ, L. *IFRS : Mezinárodní standardy účetního výkaznictví*. Praha: VOX, 2009. ISBN 978-80-86324-76-0.

Tabulka 19: Výsledovka účetní jednotky XY za rok 2012 v tis. Kč

Položka	v tis. Kč
Tržby	37 000
Náklady (bez odpisů)	-10 750
Odpisy	-40
Kurzové rozdíly	-1 550
Nerozdělený zisk	**24 660**

Zdroj: vlastní zpracování

Vývoj kurzů CZK/USD během účetního období zobrazuje následující tabulka:

Tabulka 20: Vývoj kurzů CZK/USD během účetního období

Datum	Text	Kurz CZK/USD
1.1.2012	Založení společnosti	21
4.4.2012	Nákup stroje a zařízení	20
15.6.2012	Přijetí úvěru	19
31.12.2012	Závěrkový kurz	18
	Průměrný kurz roku	17,5

Zdroj: vlastní zpracování

Vzhledem k tomu, že funkční měnou účetní jednotky XY je USD, výkazy se musí převést do funkční měny:

Tabulka 21: Rozvaha účetní jednotky XY k 31. 12. 2012 v tis. USD (ve funkční měně)

Položka	CZK	Kurz	USD
Peníze	59 700	18	3 317
Zařízení netto	7 960	20	398
AKTIVA CELKEM	**67 500**		**3 715**
Dodavatelé	11 000	18	611
Bankovní úvěr	11 000	18	611
Základní kapitál	21 000	21	1 000
Nerozdělený zisk za rok 2012	24 660	viz výsledovka	1 498
VK + Z CELKEM	**67 660**		**3 715**

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 22: Výsledovka účetní jednotky XY k 31. 12. 2012 v tis. USD (ve funkční měně)

Položka	CZK	Kurz	USD
Tržby	37 000	17,5	2 114
Náklady (bez odpisů)	-10 750	17,5	-614
Odpisy	-40	20	-2
Kurzové rozdíly	-1 550		x
Nerozdělený zisk	**49 340**		**1 498**

Zdroj: vlastní zpracování

Měnové kurzy použité k přepočtu jednotlivých položek rozvahy:

- K přepočtu hodnoty základního kapitálu se použije počáteční kurz CZK/USD k 1. 1. 2012 ve výši 21, tedy kurz platný v den založení společnosti.
- K přepočtu peněžních položek (peníze, dodavatelé a bankovní úvěr) se použije závěrkový kurz CZK/USD k 31. 12. 2012 ve výši 18.
- K přepočtu nepeněžních položek (zde pouze zařízení) se použije kurz CZK/USD k 4. 4. 2012 ve výši 20, tedy kurz platný ke dni nákupu zařízení.
- K přepočtu položek výnosů a nákladů vztahujících se k nepeněžním položkám (zde pouze odpisy) se použije stejný kurz jako při přepočtu těchto nepeněžních položek, tedy kurz CZK/USD ve výši 20, který platil v den nákupu zařízení.
- K přepočtu ostatních položek výnosů a nákladů se použije průměrný kurz CZK/USD za rok 2012 ve výši 17,5.

Kurzová ztráta ve výši 1550 tis. Kč se vyskytuje pouze v účetnictví vedeném v českých korunách. Ze zadání však víme, že účetní jednotka uskutečňuje veškeré obchody v amerických dolarech, tím pádem není vystavena riziku ze změny kurzu CZK/USD. V převedené účetní závěrce na funkční měnu (USD) se tato ztráta už nevyskytuje.

4.5 Kurzové rozdíly vzniklé z převodu účetní závěrky do měny vykazování

Na rozdíl od českých účetních předpisů standard IAS 21 umožňuje, aby účetní jednotka prezentovala svou účetní závěrku v jakékoliv zahraniční měně. Jak už jsem vysvětlila ve 2. kapitole, tuto měnu standard nazývá měnou vykazování a nemusí se shodovat s funkční měnou. V případě že se tyto měny liší, účetní jednotka má povinnost převést všechny položky rozvahy a výsledovky do měny vykazování. Podmínkou tohoto převodu však je existence původní účetní závěrky ve funkční měně. Největší význam má měna vykazování v případě sestavování konsolidované účetní jednotky za skupinu podniků. Jednotlivé účetní jednotky předkládají své individuální účetní závěrky v různých funkčních měnách a pro účely konsolidace je však žádoucí sjednotit vykazovací měny v jednotlivých podnicích v rámci skupiny. Představme si stejný příklad jako v předešlé kapitole s určitým doplněním. Funkční měna české účetní jednotky, která představuje dceřinou společnost ruské společnosti, je euro. Své účetnictví však vede v českých korunách. S ohledem na splnění požadavků IFRS přepočítá všechny položky účetní závěrky na funkční měnu, tedy euro. V rámci sestavení konsolidované účetní závěrky za skupinu potřebuje ruská společnost zveřejnit výkazy v ruských rublech, a proto česká účetní jednotka musí svoji

individuální účetní závěrku znovu převést z funkční měny (euro) do měny vykazování (ruský rubl). Z uvedeného případu je patrné, o jak pracnou záležitost půjde.

Určité zjednodušení celého procesu spočívá v tom, že při přepočtu na měnu vykazování se nerozlišují peněžní a nepeněžní položky aktiv a závazků. Standard shrnuje přesná pravidla pro převod jak výkazu o finanční situaci, tak výkazu o úplném výsledku hospodaření do měny vykazování, která jsou:

- aktiva a závazky obsažené v každé zveřejňované rozvaze se převedou kurzem platným k okamžiku sestavení rozvahy,
- náklady a výnosy prezentované v každé výsledovce se převedou kurzem platným k datu transakce – povoluje se použití průměrného kurzu, což je do jisté míry praktickým zjednodušením požadavku uvedeného v pravidlech,
- v případě přepočtu kapitálu vloženého vlastníky se použije historický kurz k datu změny kapitálu (např. emise, vkladu).

Důsledkem použití různých směnných kurzů při převodu účetní závěrky do vykazovací měny je vyčíslení kurzových rozdílů, které se však neúčtují výsledkově, nýbrž se vykážou jako samostatná položka vlastního kapitálu, konkrétně do fondu z kurzových rozdílů, který se každé účetní období upravuje o nové změny. Za hlavní příčinu tohoto způsobu účtování se považují skutečnosti, že mateřská společnost není vystavena riziku ze změny kurzu měny vykazování vůči funkční měně dceřiné jednotky. V zásadě jde pouze o technickou záležitost.

Stejně jako v případě převodu účetní závěrky do funkční měny, tak i zde standard tento způsob převodu nijak nepojmenovává. Jinak je tomu v zahraniční literatuře, kde se metoda uplatňovaná účetní jednotkou, která potřebuje převést účetní závěrku ve funkční měně do měny vykazování, nazývá ***metoda aktuálního (současného, uzávěrkového) kurzu***.

Z hlediska českých účetních předpisů měna vykazování neexistuje. Účetní jednotky nemohou zpracovávat účetní závěrku v jiné než české měně. V komparaci s pravidly IFRS se při sestavování konsolidované účetní závěrky přepočítávají položky jak rozvahy, tak výsledovky kurzem ČNB ke konci rozvahového dne. V tomhle ohledu se tyto dva systémy liší, neboť dle IFRS se výnosy a náklady přepočítávají nikoliv závěrkovým kurzem, nýbrž kurzem platným k datu transakce, popřípadě průměrným kurzem vykazovaného období.

Příklad č. 12 – Převod účetní závěrky do měny vykazování a změna funkční měny[49]

Účetní jednotka XY je součástí nadnárodní skupiny s mateřským podnikem mimo SR, který sestavuje konsolidovanou účetní závěrku v EUR. Účetní jednotka XY do konce roku 2008 účtuje a zpracovává individuální účetní informace v SKK, které pro účely konsolidace přepočítává do EUR (měna vykazování). V důsledku zániku SKK a zavedení EUR mění účetní jednotka XY svoji funkční měnu z SKK na EUR k 1. 1. 2009. Vývoj kurzů v roce 2007 a 2008 shrnuje následující tabulka:

Tabulka 23: Vývoj kurzů SKK/EUR za rok 2007 a 2008

Datum	Text	Kurz SKK/EUR
2.1.2007	Založení společnosti	34,426
31.12.2007	Závěrkový kurz	33,603
	Průměrný kurz roku 2007	33,781
31.12.2008	Závěrkový kurz	30,126
	Průměrný kurz roku 2008	31,291

Zdroj: vlastní zpracování

Rozvaha k 31. 12. 2007 vyjádřená v SKK a přepočtená do EUR (měna vykazování):

Tabulka 24: Rozvaha účetní jednotky XY k 31. 12. 2007 v tis. Kč

Položka	SKK	SKK/EUR	EUR	EUR
Pozemky, budovy a zařízení	2 550	33,603	75,9	75,9
Nehmotná aktiva	300	33,603	8,9	8,9
Zásoby	400	33,603	11,9	11,9
Pohledávky	500	33,603	14,9	14,9
Peníze	350	33,603	10,4	10,4
AKTIVA CELKEM	**4 100**	**X**	**122,0**	**122,0**
Základní kapitál	1 500	34,426	43,6	43,6
Nerozdělené výsledky	600	33,781	17,8	17,8
Kumulovaný ostatní úplný výsledek				
(Kurzový rozdíl z přepočtu)	-	-	-	1,1
Bankovní úvěr	1 250	33,603	37,2	37,2
Závazky	750	33,603	22,3	22,3
VK + Z CELKEM	**4 100**	**X**	**120,9**	**122,0**

Zdroj: vlastní zpracování

[49] Inspirováno přednáškami Ing. Libora Vaška, Ph.D. z předmětu 1FU486 – Mezinárodně uznávané principy účetního výkaznictví.

Měnové kurzy použité k přepočtu jednotlivých položek rozvahy:

- K přepočtu hodnoty základního kapitálu se použije počáteční kurz SKK/EUR k 2. 1. 2007 ve výši 34,426, tedy kurz platný v den založení společnosti.
- K přepočtu aktiv a závazků evidovaných k rozvahovému dni se použije závěrkový kurz SKK/EUR k 31. 12. 2007 ve výši 33,603.
- K přepočtu výsledku hospodaření a jeho složek (nákladů a výnosů) se použije průměrný kurz SKK/EUR za rok 2007 ve výši 33,781.

V důsledku použití různých kurzů k přepočtu vzniká kurzový rozdíl, který se stává součástí vlastního kapitálu účetní jednotky XY, resp. následně konsolidovaného kapitálu. Výpočet kurzového rozdílu z přepočtu ÚZ na EUR je následující:

A – (VK+Z) = 122,0 – 120,9 = **1,1**

Rozvaha k 31. 12. 2008 vyjádřená v SKK a přepočtená do EUR (měna vykazování = nová funkční měna):

Tabulka 25: Rozvaha účetní jednotky XY k 31. 12. 2008 v měně vykazování EUR shodná s rozvahou účetní jednotky XY k 1. 1. 2009 v nové funkční měně EUR

Položka	SKK	SKK/EUR	EUR	EUR
Pozemky, budovy a zařízení	1 500	30,126	49,8	49,8
Nehmotná aktiva	300	30,126	10,0	10,0
Zásoby	500	30,126	16,6	16,6
Pohledávky	400	30,126	13,3	13,3
Peníze	800	30,126	26,6	26,6
AKTIVA CELKEM	**3 500**	**X**	**116,2**	**116,2**
Základní kapitál	1 000	34,426	29,0	29,0
Nerozdělené výsledky 2007	600	33,781	17,8	17,8
Nerozdělené výsledky 2008	500	31,291	16,0	16,0
Kumulovaný ostatní úplný výsledek				
(Kurzový rozdíl z přepočtu)	-	-	-	11,8
Bankovní úvěr	650	33,603	19,3	19,3
Závazky	750	33,603	22,3	22,3
VK + Z CELKEM	**3 500**	**X**	**104,4**	**116,2**

Zdroj: vlastní zpracování

Měnové kurzy použité k přepočtu jednotlivých položek rozvahy:

- K přepočtu hodnoty základního kapitálu se použije historický kurz SKK/EUR k 2. 1. 2007 ve výši 34,426.

- K přepočtu aktiv a závazků evidovaných k rozvahovému dni se použije závěrkový kurz SKK/EUR k 31. 12. 2008 ve výši 30,126.
- K přepočtu výsledku hospodaření za rok 2007 se použije průměrný kurz SKK/EUR za rok 2007 ve výši 33,781.
- K přepočtu výsledku hospodaření za rok 2008 se použije průměrný kurz SKK/EUR za rok 2008 ve výši 31,291. Správně se zde aplikuje jiný měnový kurz pro výsledky hospodaření dosažené v letech 2007 a 2008. Odpovídá to požadavku aplikace historického kurzu, kterým je pro nerozdělené výsledky průměrný kurz každého roku.

Výpočet kurzového rozdílu z přepočtu ÚZ na EUR je následující:

A – (VK+Z) = 116,2 – 104,4 = **11,8**

Podle zadání účetní jednotka XY mění svoji funkční měnu z SKK na EUR k 1. 1. 2009. Rozvaha účetní jednotky k 31. 12. 2008 se bude shodovat s rozvahou k 1. 1. 2009. Kurzový rozdíl ve výši 11,8 vzniklý z přepočtu zahraniční jednotky před rokem 2009 zůstává vykazován i po změně funkční měny až do okamžiku prodeje (pozbytí) této účetní jednotky.

Na závěr této celé kapitoly si shrneme dopad pohybu směnných kurzů na účetnictví společnosti podle IAS 21 pomocí následujícího grafu.

Graf 2: Shrnutí IAS 21

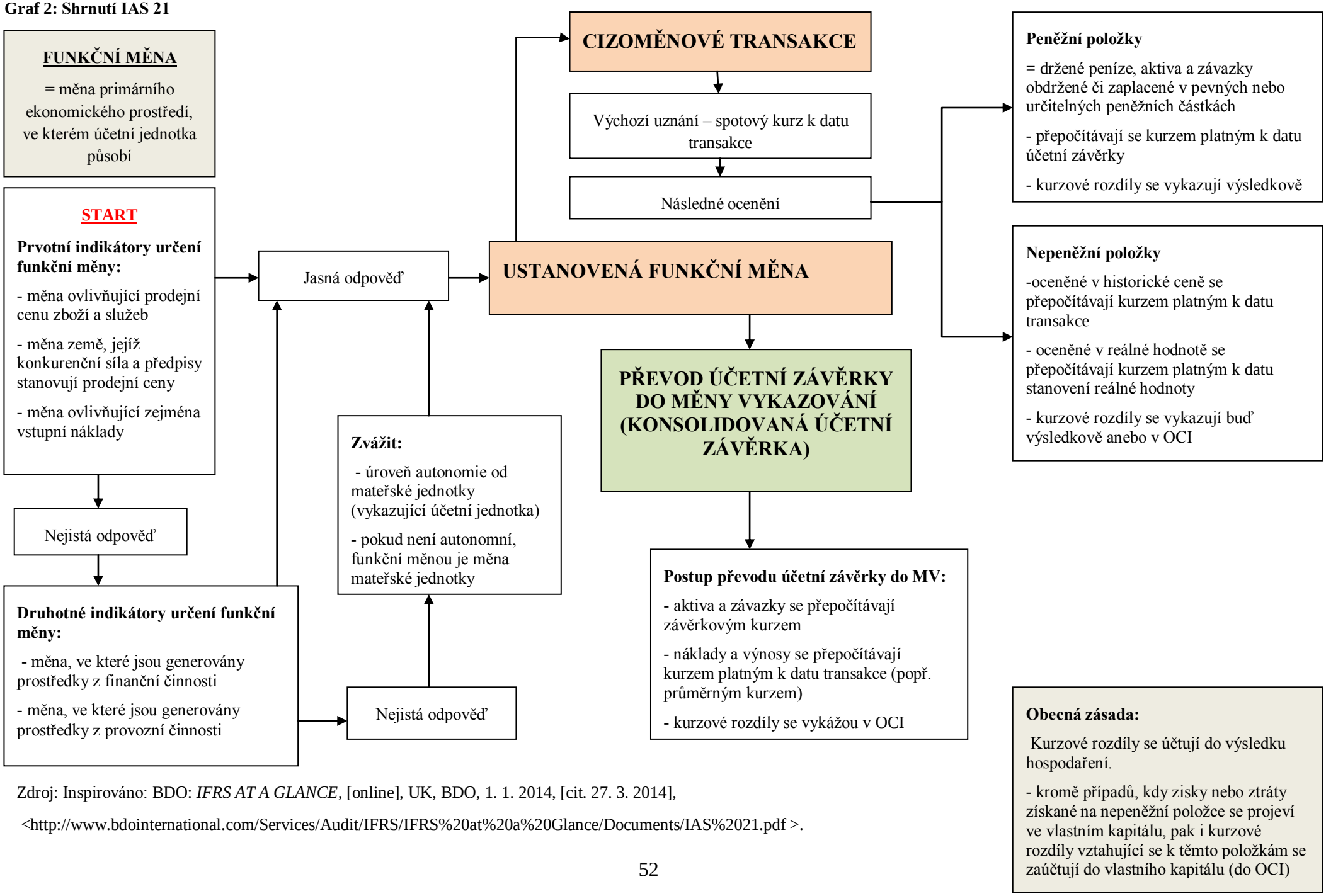

Zdroj: Inspirováno: BDO: *IFRS AT A GLANCE*, [online], UK, BDO, 1. 1. 2014, [cit. 27. 3. 2014],

<http://www.bdointernational.com/Services/Audit/IFRS/IFRS%20at%20a%20Glance/Documents/IAS%2021.pdf >.

5 Kurzové rozdíly podle US GAAP

V předchozí části práce jsme se dozvěděli, jak standard IAS 21 řeší celkovou úpravu kurzových rozdílů včetně jejich zachycení a s tím související vhodnou volbu funkční měny, kterou česká legislativa nezná. Hlavním cílem následující kapitoly bude seznámit se s pravidly US GAAP, které řeší oblast kurzových rozdílů.

5.1 Konvergence IFRS a US GAAP[50]

Již ve druhé kapitole práce jsem se krátce zmínila o konvergenčním procesu probíhajícím mezi IFRS a US GAAP. Nyní se k němu vrátím a budu se mu věnovat podrobněji, neboť je více než jasné, že právě vlivem postupného sbližování těchto dvou účetních systémů v příštích letech dojde k úplnému odstranění rozdílů mezi IFRS a US GAAP.

V září 2002 vznikla dohoda mezi FASB a IASB, na jejímž základě se oba výbory zavázaly k vytvoření kvalitních účetních standardů, které budou platit po celém světě. Potvrzením hlavní myšlenky konvergenčního procesu bylo vydání tzv. Memorandum of Understanding (MoU) dne 27. února 2006. Tento dokument obsahoval vytyčení těch účetních oblastí, které je zapotřebí sladit v rámci krátkodobých konvergenčních procesů anebo společných projektů obou výborů.

- **krátkodobé konvergenční procesy** – princip krátkodobých konvergenčních procesů spočívá ve sladění vybraných účetních oblastí takovým způsobem, aby mezi nimi nevznikaly rozdíly. Úkolem IASB stejně jako FASB bylo upravit danou problematiku tak, aby se shodovala s účetním řešením druhého tvůrce.

Tabulka 26: Úkoly FASB a IASB stanovené v rámci krátkodobých konvergenčních procesů

Úkol FASB	Úkol IASB
Volba fair value	Výpůjční náklady
Snížení hodnoty (společný projekt s IASB)	Snížení hodnoty (společný projekt s FASB)
Daně ze zisku (společný projekt s IASB)	Daně ze zisku (společný projekt s FASB)
Investice do nemovitostí	Vládní dotace a podpora
Výzkum a vývoj	Společné podnikání

[50] VAŠEK, L.: *Konvergenční proces mezi IFRS a US GAAP na období 2006 až 2008*, [online], Praha, LVC, 2006, [cit. 25. 3. 2014], <http://www.lvc.cz/convergence_projects.pdf>.

Úkol FASB	Úkol IASB
Následné události	Segmentové výkaznictví

Zdroj: VAŠEK, L.: *Konvergenční proces mezi IFRS a US GAAP na období 2006 až 2008*, [online], Praha, LVC, 2006, [cit. 25. 3. 2014], <http://www.lvc.cz/convergence_projects.pdf>.

- **společné projekty –** hlavním smyslem není sladění vybraných účetních oblastí jednoho systému k pravidlům druhého systému, jako tomu bylo v případě krátkodobých konvergenčních procesů, nýbrž FASB a IASB by v rámci společných projektů měly spolupracovat na vytvoření nových upravených pravidel, které budou platné jak pro IFRS, tak US GAAP. Předmětem konvergence by měly být podnikové kombinace, koncepční rámec, konsolidace, odúčtování, příručka k oceňování ve fair value, finanční nástroje, prezentace účetní závěrky, pojistné smlouvy, nehmotná aktiva, leasingy, rozlišení závazků a vlastního kapitálu, vykazování výkonnosti, penzijní požitky, uznání výnosů. Existuje však mnoho dalších projektů, na nichž FASB a IASB spolupracuje.

Zpočátku se předpokládal časový horizont celého procesu konvergence v rozmezí od roku 2006 do konce roku 2008. Nyní se nacházíme v roce 2014 a konvergenční proces mezi IFRS a US GAAP není stále u konce. Aktuální stav můžeme nalézt například na stránkách www.ifrs.org.

5.2 Historie SFAS 52 a kodifikace ASC 830

Než výbor FASB vydal první standard týkající se cizí měny v účetnictví, mezi lety 1930 až 1975 americké společnosti využívaly pro přepočet cizích měn tzv. ***current – noncurrent method***. Její princip spočíval v tom, že aktiva a pasiva by měla být přepočtena na základě jejich splatnosti. To znamená, že oběžná aktiva a pasiva, která mají splatnost maximálně jeden rok, by měla být přepočtena aktuálním kurzem. Co se týče dlouhodobých aktiv a pasiv, ta by se měla přepočítat historickým kurzem platným ke dni, kdy se aktivum či pasivum poprvé objevilo v účetních knihách.

V roce 1975 však FASB vydal standard SFAS 8 – Účtování o přepočtu cizoměnových transakcí a účetní závěrka v cizí měně, který pro přepočet cizí měny požadoval tzv. ***temporal method***. Na základě této metody se peněžní položky rozvahy měly přepočítat aktuálním směnným kurzem a u nepeněžních položek záleželo na tom, zda se přeceňují anebo jsou oceněny v historických cenách. Podle toho účetní jednotka zvolila buď aktuální kurz (v případě přeceňování) či historický kurz (v případě ocenění v historických cenách).

Na standard SFAS 8 navázal standard SFAS 52 – Přepočty z cizích měn, který v roce 1981 vydal výbor FASB. V rámci tohoto standardu se objevil nový pojem funkční měny, jejíž odlišný způsob volby od IFRS jsem již zmínila. Klíčovým rysem celého standardu se stala tzv. ***current rate method***. Tato metoda se považovala za nejjednodušší, neboť všechny položky rozvahy, výjimku tvořil vlastní kapitál, by se měly přepočítat aktuálním směnným kurzem. K přepočtu podílů a jiných zdrojů vlastního kapitálu docházelo za použití směnných kurzů platných ke dni jejich vydání. Kumulativní položka kurzových rozdílů v tomto případě sloužila k zajištění bilanční rovnováhy.[51]

Jak jsem již uvedla ve druhé kapitole, od roku 2009 se za jediný autoritativní zdroj účetního systému US GAAP považují kodifikace účetních standardů, které nahradily velké množství zdrojů US GAAP, jež působily chaoticky. V rámci tohoto projektu vznikla i ke standardu SFAS 52 jeho kodifikace ASC 830. Na rozdíl od IAS 21 se zabývá i výkazem o peněžních tocích vznikajícím z operací v cizí měně. V čem se naopak oba standardy shodují, je skutečnost, že ASC 830 stejně jako IAS 21 ze své působnosti vyloučily některé transakce s deriváty, které v případě US GAAP spadají do ASC 815. Předmětem kodifikace standardu jsou dále transakce znějící na cizí měnu, převod účetní závěrky a daně z příjmů. Z toho vyplývá, že hlavním cílem kodifikace ASC 830, potažmo standardu SFAS 52 je poskytnout obecné pokyny k oblasti cizí měny v účetnictví, včetně pokynů ke správnému určení funkční měny, a charakterizovat dopad kurzových rozdílů.

5.3 Transakce v cizí měně, proces „přeměření“ a převod účetní závěrky do měny vykazování

Úvodem je třeba říci, že pokud nahlédneme do kodifikace standardu ASC 830 a standardu IAS 21, zjistíme, že základní podstata cizí měny v účetnictví, potažmo kurzových rozdílů, je v obou systémech stejná. Nalezneme-li nějaké rozdíly, půjde zejména o různou terminologii či o chybějící nebo naopak přebývající definici či ustanovení.

Na základě kodifikace ASC 830 bychom měli rozlišovat dva základní pojmy, které sice podobně znějí, ale v podstatě mají jiný význam. Kurzové rozdíly tak, jak je známe z českých účetních předpisů, se shodují s těmi rozdíly dle US GAAP, které vznikly z transakcí v cizích měnách. Kodifikace ASC 830 však také hovoří o kurzových přepočtech, které s námi známými kurzovými rozdíly nemůžeme ztotožňovat, protože v českém účetnictví neexistují. Kurzové

[51] HILBERT, R.: *Foreing Currency Translation Under FAS 52*, [online], Severní Amerika, Eisner Amper, 1. 9. 2010, [cit. 2. 4. 2014], <http://www.eisneramper.com/Foreign-Currency-Translation-FAS-52.aspx>.

přepočty (translation adjustments) jsou výsledkem přepočtu účetní závěrky z funkční měny do měny vykazování. Zásadní odlišnost, která tyto dva pojmy rozděluje, se projevuje ve způsobu jejich zachycení v účetnictví, ale o tom více až v následujících podkapitolách. Kurzové přepočty podle US GAAP se svou charakteristikou podobají kurzovým rozdílům podle IFRS vzniklým z převodu účetní závěrky do měny vykazování. Avšak standard IAS 21 je kurzovými přepočty nenazývá.

Z výše uvedeného odstavce je patrné, že kurzové rozdíly anebo přepočty jsou výsledkem transakcí uskutečněných v cizí měně, dále převodu účetní závěrky do měny vykazování, ale také tzv. procesu „přeměření“ (remeasurement), který je svou podstatou shodný s převodem účetní závěrky do funkční měny podle pravidel IFRS. Nyní se budu věnovat každému způsobu vzniku kurzových rozdílů, popřípadě přepočtů, zvlášť.

5.3.1 Kurzové rozdíly vzniklé z transakcí v cizích měnách

Aby účetní jednotka mohla označit účetní případ transakcí v cizí měně, musí nejprve stanovit svoji funkční měnu. Teprve až poté může říct, že jakákoliv účetní operace uskutečněná v jiné než funkční měně představuje cizoměnovou transakci. Transakce v cizí měně podle US GAAP vznikají v situacích, kdy účetní jednotka:

- kupuje nebo prodává zboží či služby za cenu vyjádřenou v cizí měně,
- si vypůjčí peníze denominované v cizí měně,
- je součástí neprovedeného budoucího kontraktu,
- nabývá nebo pozbývá aktiva vyjádřená v cizí měně,
- vypořádá závazky denominované v cizí měně.

Poněvadž by účetní jednotka měla zaznamenávat veškeré účetní případy ve své zvolené funkční měně, ke dni transakce musí být všechny cizoměnové operace převedeny do její funkční měny. Stejně jako podle IFRS i v tomto případě se k přepočtu majetku a závazků použije aktuální směnný kurz mezi funkční měnou a cizí měnou platný ke dni uskutečnění transakce. Tím, že dochází ke změně tohoto směnného kurzu, zvyšuje se nebo naopak snižuje částka peněžních toků ve funkční měně očekávaná v okamžiku vypořádání transakce. Toto zvýšení či snížení budoucích peněžních toků pak představuje kurzovou ztrátu nebo zisk (v US GAAP označované jako transaction gains or losses), která se projeví ve výsledku hospodaření za období, ve kterém se změní směnný kurz. Stejně tak kurzový rozdíl realizovaný při vypořádání transakce v cizí měně bude mít dopad do výsledku hospodaření v tom období, v němž byla transakce vypořádána. Z toho jasně vyplývá, že kurzové rozdíly mohou vznikat i v průběhu účetního

období. Co se týče vnitroskupinových operací v podobě dlouhodobých investic a transakcí, které jsou zamýšleny a efektivně fungují jako ekonomické zajištění čistých investic v zahraniční společnosti, jejich dopad do účetní závěrky není výsledkový, nýbrž tvoří výjimku a vykazují se jako samostatná složka v rámci vlastního kapitálu. Ustanovení kodifikace standardu ASC 830-30-45-3 povoluje použít pro přepočet majetku a závazků z cizí měny do měny funkční i průměrný kurz. Jedná se o průměr kurzů za určité období. Z toho důvodu se nepřipouští použití pevného kurzu jako tomu je podle pravidel IFRS.

V úvodu podkapitoly věnované kurzovým rozdílům vzniklým ke konci rozvahového dne podle IFRS jsem nejprve kvůli použití odlišných kurzů pro přepočet rozčlenila položky rozvahy do dvou skupin – na položky peněžní a nepeněžní. ASC 830 na rozdíl od IFRS přesnou definici peněžních položek neobsahuje, i když v textu toto rozdělení položek využívá. Příklady peněžních a nepeněžních položek uvádí kodifikace standardu ASC 255. Ve srovnání s IAS 21 je kodifikace standardu ASC 830 v případě kurzových rozdílů vzniklých k rozvahovému dni poněkud stručnější, neboť jednou větou shrnuje, že ke každému rozvahovému dni by zaznamenané zůstatky denominované v jiné než funkční měně, měly být upraveny tak, aby odrážely aktuální směnný kurz, čili kurz platný k okamžiku sestavení účetní závěrky. Logika věci však naznačuje, že způsob přepočtu položek účetní závěrky se bude shodovat se způsobem použitým v procesu „přeměření“, kterému se budu věnovat v následující části práce.

Příklad č. 13 – Kurzové rozdíly vzniklé z cizoměnových transakcí[52]

Účetní měnou společnosti XY je americký dolar. 19. 11. 2012 firma nakoupila 5 000 jednotek měny X, za kterou zaplatí 11 200 USD. 31. 12. 2012 kurz měny X byl 1,05 a 23. 2. 2013 byl kurz 0,9. V ten den společnost za cizí měnu nakoupila zásoby ve výši 8 500 USD a cizí měnu.

Tabulka 27: Zachycení cizoměnových transakcí v účetnictví

Datum	Kurz	Text	Částka v měně X	Částka v USD	MD	D
19.11.2012	0,89	Nákup cizí měny	10 000	11 200 USD	Peníze v bance (měna X)	Peníze v bance (USD)
31.12.2012	1,05	Kurzový rozdíl		700 USD	N - Kurzová ztráta	Peníze v bance (měna X)
23.2.2013	0,90	Nákup zásob za cizí měnu		8 500 USD	Zásoby	
		Kurzový rozdíl		2 000 USD	N - Kurzová ztráta	

[52] Inspirováno: MLÁDEK, R.: *Světové účetnictví US GAAP. 2. Přepracované vydání*, Praha: Linde, 2002. 540s. ISBN 80-7201-394-1.

Datum	Kurz	Text	Částka v měně X	Částka v USD	MD	D
		úbytek peněz		10 500 USD		Peníze v bance (měna X)

Zdroj: vlastní zpracování

5.3.2 Kurzové rozdíly vzniklé z procesu „přeměření“

Z hlediska ASC 830 se rozdíl mezi procesem „přeměření“ (remeasurement) a převodem (translation) považuje za mnohem významnější než z pohledu IFRS. V této části práce se budu věnovat kurzovým rozdílům, jež vznikly z procesu „přeměření“. Jak už jsem zmínila, proces „přeměření“ se svou charakteristikou shoduje s převodem účetní závěrky do funkční měny podle IFRS, i když pravidla IFRS ho procesem „přeměření“ nenazývají. Tento proces se využívá v situaci, kdy účetní záznamy jednotky nejsou zachovány ve funkční měně, nýbrž např. v lokální měně země, ve které účetní jednotka působí. Jako příklad si můžeme uvést mexickou účetní jednotku, která vede účetnictví v mexických pesos, i když její funkční měnou je americký dolar. V tento okamžik přichází povinnost mexické účetní jednotky přecenit účetní záznamy z mexických pesos na americké dolary. Smyslem celého procesu „přeměření“ je dosažení stejného výsledku, jako kdyby účetní jednotka vedla po celé účetní období své účetnictví ve své funkční měně. Aby účetní jednotka docílila tohoto závěru, využije ***časovou metodu*** (tzv. temporal method), o které hovořil již standard SFAS 8. Princip této v překladu časové metody shrnuje následující graf:

Graf 3: Princip procesu „přeměření“

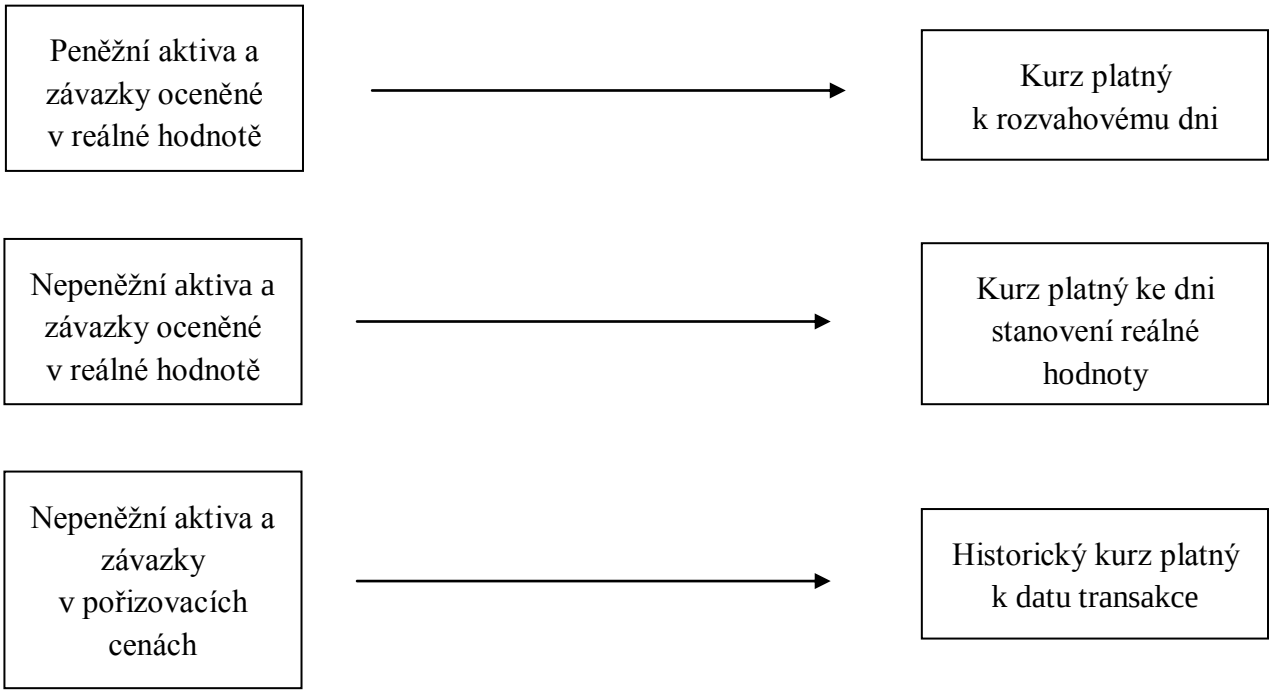

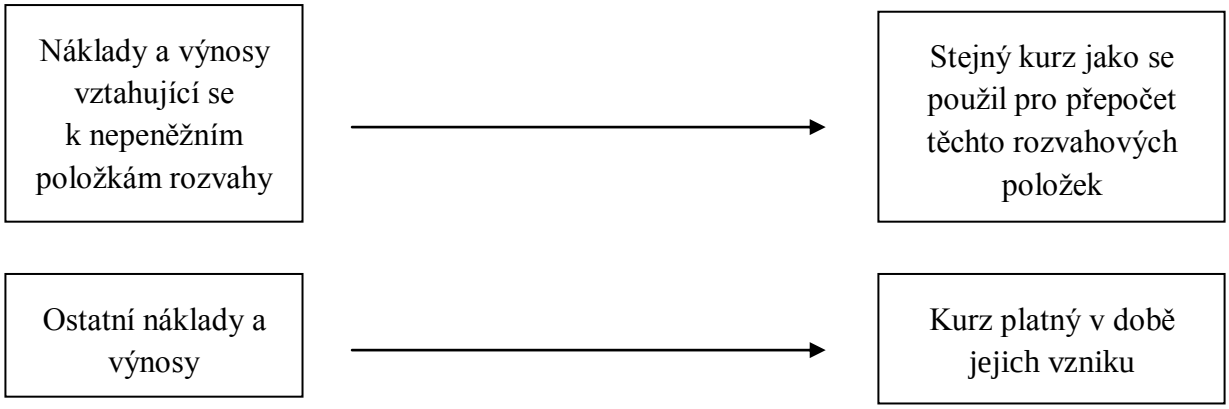

Zdroj: vlastní zpracování

ASC 830 tento způsob „přeměření“ položek rozvahy neoznačuje přímo časovou metodou, avšak svou podstatou této metodě odpovídá. Proces „přeměření“ je postaven na předpokladu, že změna směnných kurzů mezi funkční měnou (funkční měna účetní jednotky se shoduje s funkční měnou vykazující jednotky) a cizí měnou má vliv na peněžní toky vykazující jednotky. Z toho důvodu se kurzové rozdíly vzniklé z „přeměření“ projeví ve výsledku hospodaření.

Z grafu je patrné, že i v případě procesu „přeměření“ je potřeba rozdělit položky na peněžní a nepeněžní. I když ASC 830 přesnou definici peněžní položky neobsahuje, v dodatku B uvádí následující výčet těch nepeněžních rozvahových položek a souvisejících položek výsledovky, které by měly být přeceňovány za použití historického kurzu platného k datu uskutečnění transakce:

- obchodovatelné cenné papíry oceněné pořizovací cenou, včetně:
    - majetkových cenných papírů,
- dluhových cenných papírů, které nejsou drženy do doby splatnosti,
- zásoby oceněné pořizovací cenou,
- náklady příštích období jako je pojištění, reklama, pronájem,
- pozemky, budovy a zařízení,
- oprávky k pozemkům, budovám a zařízením,
- patenty, licence, ochranné známky a užitné vzory,
- goodwill,
- jiný dlouhodobý nehmotný majetek,
- odložené položky kromě odložené daně (odložené náklady spojené s pořízením dohody u pojišťoven),
- výnosy příštích období,
- kmenové akcie,

- prioritní akcie v ceně při jejich emisi,
- výnosy a náklady vztahující se k nepeněžním položkám rozvahy:
    - náklady na prodané zboží,
    - odpisy pozemků, budov a zařízení,
    - odpisy nehmotného majetku jako jsou patenty, licence atd.,

Nyní uvedu několik příkladů, které reflektují, že ne vždy je rozdělení položek na peněžní a nepeněžní jednoznačné.

Příklad č. 14 – rozlišení položek na peněžní a nepeněžní[53]

- poskytnuté zálohy dodavatelům a odběratelům

Podle ASC 255 se poskytnuté zálohy dodavatelům, které se nevztahují ke smlouvě sjednané na pevnou částku, považují za práva získat určitou sumu peněz, a proto se řadí mezi peněžní položky. Pokud hovoříme o nevratných poskytnutých zálohách dodavatelům, jež souvisí se smlouvami sjednanými na pevnou částku, ty spadají do kategorie nepeněžních položek, neboť představují budoucí nárok na přesně stanovené množství zboží či služeb.

- dividendy denominované v cizí měně

Jelikož se dividendy objevují v rozvaze jako závazky, patří do peněžních položek. Z toho důvodu by měly být přeceněny a veškeré související kurzové rozdíly by měly být zaznamenány ve výsledku hospodaření.

5.3.3 Kurzové přepočty vzniklé z převodu účetní závěrky do měny vykazování

Obecně ASC 830 vyžaduje, aby účetní jednotka uplatnila dva samostatné postupy pro vykazování cizoměnových zůstatků. Proces „přeměření“ jsem již vysvětlila v předchozí kapitole a procesem převodu účetní závěrky do měny vykazování se budu zabývat nyní.

Po dokončení procesu „přeměření“ je účetní závěrka vyjádřená ve funkční měně jednotky. Poněvadž může nastat situace, kdy pro mateřský podnik je tato funkční měna pobočky cizí měnou, pro účely sestavení konsolidované účetní závěrky musí dojít k převodu účetní závěrky pobočky z její funkční měny do měny vykazování. Měnou vykazování se zde rozumí funkční měna vykazující účetní jednotky.

[53] EY: *Foreign currency matters*. 401 Merritt 7, P.O. Box 5116, Norwalk, CT 06856-5116, USA, FASB, červenec 2013.

Hlavním rysem celého procesu převodu účetní závěrky do měny vykazování je použití ***metody aktuálního (současného, uzávěrkového) kurzu*** (tzv. current rate method), jejíž princip je následující:

Graf 4: Princip převodu účetní závěrky do měny vykazování

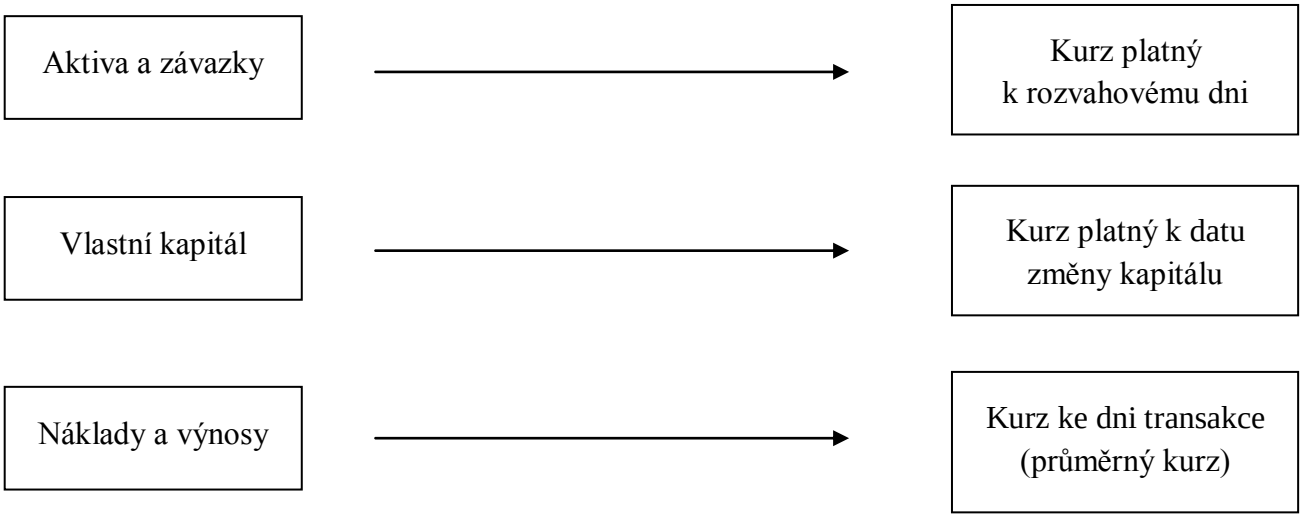

Zdroj: vlastní zpracování

Výsledkem převodu účetní závěrky do měny vykazování nejsou kurzové rozdíly jako v předchozí kapitole, nýbrž kurzové přepočty (translation adjustments). Tímto označením se US GAAP odlišují od pravidel IFRS. Jelikož změny směnných kurzů mezi funkční měnou a cizí měnou neovlivňují peněžní toky mateřského podniku, kurzové přepočty se neobjeví ve výsledku hospodaření, ale stanou se součástí vlastního kapitálu, konkrétně ostatního úplného výsledku hospodaření.

Celkové srovnání obou procesů (proces „přeměření“, proces převodu účetní závěrky do měny vykazování) shrnuje následující tabulka:

Tabulka 28: Srovnání procesu „přeměření“ a procesu převodu účetní závěrky do měny vykazování

	Proces „přeměření“ (remeasurement)	**Proces převodu účetní závěrky (translation)**
Použitá metoda	Časová metoda (temporal method)	Metoda aktuálního kurzu (current rate method)
Kritéria užití	Účetní závěrka není ve funkční měně	Účetní závěrka je ve funkční měně
Výsledek procesu	Kurzové rozdíly	Kurzové přepočty
Vykázání výsledků procesu	Výsledek hospodaření	Ostatní úplný výsledek (OCI)
Peněžní aktiva a závazky	Kurz platný k rozvahovému dni	Kurz platný k rozvahovému dni

	Proces „přeměření“ (remeasurement)	**Proces převodu účetní závěrky (translation)**
Nepeněžní aktiva a závazky v běžných cenách	Kurz platný k rozvahovému dni	Kurz platný k rozvahovému dni
Nepeněžní aktiva a závazky v pořizovacích cenách	Historický kurz platný k datu transakce	Kurz platný k rozvahovému dni
Vlastní kapitál	Kurz platný k datu změny kapitálu	Kurz platný k datu změny kapitálu
Náklady a výnosy vztahující se k nepeněžním položkám rozvahy	Stejný kurz jako se použil pro přepočet těchto rozvahových položek	Kurz platný k datu transakce nebo průměrný kurz
Ostatní aktiva a závazky	Kurz platný v době jejich vzniku	Kurz platný k datu transakce nebo průměrný kurz

Zdroj: vlastní zpracování

6 Komparace české legislativy s mezinárodními přístupy

V předchozích kapitolách jsem se nejprve zabývala problematikou cizí měny v účetnictví, poté jsem detailně rozebrala způsob vzniku kurzových rozdílů a jejich dopadu do účetní závěrky nejdříve podle české legislativy, poté podle Mezinárodních standardů účetního výkaznictví IFRS a na konec podle Všeobecně uznávaných účetních principů US GAAP. Ačkoliv jsem práci místy prokládala srovnáním s ostatními účetními systémy, cílem následující kapitoly bude shrnout a především provést komparaci všech tří systémů. Vzhledem k tomu, že pravidla IFRS a US GAAP jsou si velmi blízké, z toho důvodů nejvíce odlišností se nachází mezi českou legislativou a ostatními dvěma mezinárodními přístupy.

6.1 Přehled měn v účetnictví

V Zákoně o účetnictví se hovoří, že účetní jednotka je povinna vést účetnictví v české měně. Z toho důvodu jakékoliv účetní případy v jiné než české měně se považují za cizoměnové. V tomto ohledu spatřuji nejpodstatnější rozdíl oproti ostatním dvěma mezinárodním přístupům. Z hlediska IFRS a US GAAP má totiž účetní jednotka možnost zachycovat účetní záznamy v jiné měně, než je lokální měna země, a to ve funkční měně. Na národní měnu se potom pohlíží jako na měnu cizí, což je z pohledu českých účetních předpisů nepřípustné.

Ve standardu IAS 21 a také i v kodifikaci ASC 830 se dále objevuje pojem měny vykazování. Nejen že účetní jednotka vykazující v souladu s IFRS nebo US GAAP musí předkládat účetní závěrku ve zvolené funkční měně, ale dokonce může prezentovat své výsledky v cizí měně, tedy měně vykazování. Hlavní důvod použití převodu účetní závěrky z funkční měny do měny vykazování je především sestavení konsolidované účetní závěrky v rámci skupiny. Pokud jde o českou legislativu, pojem měny vykazování neobsahuje. Z toho důvodu účetní závěrka prezentovaná v jakékoliv jiné měně než české není sestavená v souladu s českými účetními předpisy.

Nejvýznamnější odlišnost tentokrát mezi IFRS a US GAAP najdeme v oblasti volby funkční měny. IAS 21 rozděluje kritéria do 3 skupin podle jejich významnosti. Z toho vyplývá, že při rozhodování o volbě funkční měny vedení společnosti postupuje nejprve od první skupiny indikátorů, která je nadřazená ostatním dvěma skupinám. Pokud vedení není schopné jednoznačně stanovit funkční měnu na základě těchto faktorů, přichází na řadu další, které by měly s výběrem pomoci, a takhle to pokračuje až k poslední třetí skupině indikátorů. Naproti tomu ASC 830 definuje kritéria pro určení funkční měny trochu jinak a především mezi nimi

neexistuje žádná hierarchie. Protože US GAAP se považují spíše za národní účetní standardy platné v USA, i když jsou mezinárodně uznávané, šest ekonomických indikátorů napomáhajících k určení funkční měny jsou formulovány tak, že daná pobočka by se měla na jejich základě rozhodnout, zda se její funkční měna shoduje s funkční měnou mateřské společnosti anebo zda půjde o měnu cizí ovlivňující podnikání pobočky. IFRS a US GAAP se však ztotožňují v tom, že konečný verdikt o stanovení funkční měny je v rukou vedení společnosti.

Představíme-li si českou společnost splňující podmínky pro vykazování podle IFRS, vypořádat se prakticky s aspekty konceptu funkční měny pro ni není snadným úkolem, zejména v situaci, kdy její funkční měnu nepředstavuje česká koruna. Jako jediné správné řešení se jeví zavedení duálního účetnictví – v českých korunách pro účely statutárního výkaznictví a ve funkční měně pro účely konsolidované účetní závěrky. Existují však i další jednodušší alternativy řešení, které se ne vždy mohou použít. Mezi ně patří:

- vést účetnictví v českých korunách a pro účely sestavení konsolidované účetní závěrky přepočítat zůstatky mimo účetnictví tak, jako kdyby byly už zpočátku vedené ve funkční měně,
- vést účetnictví nadále v českých korunách, ale mateřské společnosti poskytovat vhodné údaje k tomu, aby pro účely sestavení účetní závěrky za skupinu mohla provést již zmíněný přepočet na funkční měnu sama, čili centrálně,
- v situaci, kdy se prokáže, že důsledek přechodu na funkční měnu nebude z pohledu celé skupiny významný, je nadále možné vést účetnictví v českých korunách.

Rozhodnutí o zvoleném způsobu řešení konceptu funkční měny a splněním tak podmínek IFRS či US GAAP je plně v kompetenci vedení společnosti.[54]

Tabulka 29: Srovnání měn ve třech účetních systémech

	ČÚP	IFRS	US GAAP
Prezentace účetní závěrky	v české měně (ČÚP funkční měnu ani měnu vykazování nezná)	ve funkční měně v měně vykazování	ve funkční měně v měně vykazování

Zdroj: vlastní zpracování

[54]DELOITTE: *Účetní zpravodaj*, [online], Praha, Deloitte, prosinec 2009, [cit. 20. 4. 2014], <http://www.deloitte.com/assets/Dcom-CzechRepublic/Local%20Assets/Documents/Accounting%20News/ucetni_zpravodaj_0912.pdf>.

6.2 Druhy kurzů použité pro přepočet transakcí v cizí měně

Aby česká účetní jednotka splnila povinnost vést účetnictví v českých korunách a společnost vykazující podle IFRS nebo US GAAP zachycovala účetní záznamy ve své funkční měně, musí dojít k přepočtu cizoměnových zůstatků ať už v průběhu účetního období anebo k rozvahovému dni za použití směnného kurzu. Právě ve volbě směnného kurzu se účetní přístupy rozcházejí.

Při výchozím uznání transakce v cizí měně se v případě dodržení Zákona o účetnictví použije aktuální směnný kurz platný k datu transakce. V případě IFRS a US GAAP je účetní jednotka povinna přepočítat cizoměnovou operaci prostřednictvím spotového směnného kurzu platného rovněž v den transakce. Zdálo by se, že jde o dva zcela stejné směnné kurzy, ale existují mezi nimi rozdíly. Česká legislativa vyžaduje používání kurzu České národní banky, i když je účetní jednotka nikdy nepoužije v reálné směně měn. Naopak pravidla IFRS a US GAAP požadují přepočítat cizoměnové transakce kurzem, za který podnik může reálně směnit peníze. Z toho vyplývá, že se jedná o směnný kurz komerční banky, se kterou účetní jednotka řeší své provozní a obchodní záležitosti. Zákon o účetnictví ovšem povoluje použití také pevného kurzu (kurz platný k prvnímu dni daného období používaný po celé dané období) anebo kurzu nákupu či kurzu prodeje při směně devizových prostředků. Vzhledem k tomu, že v pravidlech IFRS se připouští použití i takového kurzu, který se nejvíce přibližuje tomu skutečnému (např. průměrný kurz), z toho důvodu se nevylučuje použití i kurzu pevného. ASC 830 obsahuje také zjednodušení avšak pouze v podobě průměrného kurzu. S ohledem na to, že jinými slovy se jedná o průměr kurzů za určité období, nikoliv o kurz platný k prvnímu dni daného období, použití pevného kurzu není v tomto případě povoleno.

Povinnost přepočítat cizoměnové zůstatky přichází i na konci účetního období, tedy k okamžiku sestavení účetní závěrky. Nejjednodušší přístup zvolila česká legislativa, neboť stanoví, že všechny položky vyjádřené v cizí měně mají být přepočteny aktuálním kurzem platným k rozvahovému dni. Toto ustanovení definují i pravidla US GAAP, avšak z logiky věci vyplývá, že způsob přepočtu transakcí v cizí měně k rozvahovému dni se shoduje s metodou zvolenou v procesu „přeměření“, která vyžaduje rozdělení položek na peněžní a nepeněžní. Uvedené členění položek je nutné i z hlediska IFRS, neboť pokaždé se použije jiný směnný kurz. Pokud jde o peněžní položky, ty se přepočítávají stejným kurzem jako v případě české legislativy, čili závěrkovým kurzem. Nepeněžní položky se dále rozdělují podle toho, v jakých cenách jsou oceněny. Ty, které jsou oceněny v historických cenách vyjádřených v cizí měně, se přepočítávají kurzem platným k datu transakce. Naopak peněžní položky vedené v reálné hodnotě v cizí měně

se přepočítávají kurzem, jenž platil v den stanovení reálné hodnoty popř. posledního přecenění na reálnou hodnotu. Ačkoliv přístup českých účetních předpisů se jeví jako nejméně náročný, neznamená to, že by byl zároveň ten nejsprávnější. Dle mého členění položek na peněžní a nepeněžní, potažmo jejich rozdílný způsob přepočtu v případě, že jsou vyjádřené v cizí měně, nejlépe splňuje účetní zásadu – účetní závěrka by měla podávat věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace účetní jednotky (ZoU, § 7, odst. 1).

Tabulka 30: Srovnání druhů kurzů použitých pro přepočet cizoměnových transakcí ve třech účetních systémech

	ČÚP	IFRS	US GAAP
Kurz pro přepočet cizí měny v průběhu účetního období	Aktuální kurz Pevný kurz	Aktuální spotový kurz Kurz nejvíce blízký skutečnému kurzu (např. průměrný kurz, pevný kurz)	Aktuální spotový kurz Průměrný kurz
Kurz pro přepočet cizí měny k okamžiku sestavení účetní závěrky	Kurz platný k okamžiku sestavení účetní závěrky	**Peněžní položky:** závěrkový kurz **Nepeněžní položky:** Oceněné historickou cenou – kurz platný k datu transakce Oceněné reálnou hodnotou – kurz platný v den stanovení RH	**Peněžní položky:** závěrkový kurz **Nepeněžní položky:** Oceněné historickou cenou – kurz platný k datu transakce Oceněné reálnou hodnotou – kurz platný v den stanovení RH

Zdroj: vlastní zpracování

6.3 Dopad kurzových rozdílů na účetní závěrku

V následující části práce rozeberu dopad kurzových rozdílů (popř. kurzových přepočtů) vzniklých jednak z cizoměnových transakcí, z procesu „přeměření“ a z převodu účetní závěrky do měny vykazování na účetní závěrku sestavenou v souladu s ČÚP[55], IFRS nebo US GAAP.

[55] ČÚP- české účetní předpisy

6.3.1 Dopad kurzových rozdílů vzniklých z cizoměnových transakcí na účetní závěrku

Podstata kurzových rozdílů vzniklých z transakcí v cizí měně se ve všech třech účetních systémech shoduje, neboť pokaždé jsou výsledkem převodu určitého počtu jednotek jedné měny do jiné měny při různých směnných kurzech. Nicméně liší se v dopadu těchto kurzových rozdílů na účetní závěrku.

Zachycení kurzových rozdílů v účetní závěrce sestavené v souladu s českou legislativou má vcelku jednoznačný charakter. Ať už dojde k jejich vzniku v průběhu účetního období anebo k rozvahovému dni, vždy se promítnou do finančního výsledku hospodaření. Výjimku představují kurzové rozdíly vzniklé k okamžiku sestavení účetní závěrky u cenných papírů znějících na cizí měnu. V případě majetkových cenných papírů, jež se nepřeceňují na reálnou hodnotu nebo ekvivalencí, se kurzové rozdíly vykážou v rámci kapitálových fondů (účtová skupina 41 – Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků), které jsou součástí vlastního kapitálu. U dluhových cenných papírů, které nejsou přeceňovány na reálnou hodnotu ani ekvivalencí, nedochází ke změně, čili kurzové rozdíly se zachytí ve finančním výsledku hospodaření. Zvláštní skupinu představují takové cenné papíry, které se přeceňují na reálnou hodnotu nebo ekvivalencí, poněvadž kurzové rozdíly jsou v tomto případě součástí přecenění. Zda budou mít dopad do finančního výsledku hospodaření anebo do kapitálových fondů, záleží na vykázání oceňovacích rozdílů.

Účtování kurzových rozdílů podle IFRS (označované jako exchange differences) na rozdíl od ČÚP vyžaduje rozdělení položek na peněžní a nepeněžní. Z toho důvodu se dopad kurzových rozdílů na účetní závěrku považuje za pestřejší. Kurzové rozdíly, které jsou výsledkem přepočtu peněžních položek z cizí měny do měny funkční, se obecně projeví ve výsledku hospodaření. I zde se však objevuje výjimka a to u kurzových rozdílů vztahujících se k takovým peněžním položkám, které představují součást čisté investice v zahraniční jednotce. V rámci sestavení konsolidované účetní závěrky se tyto kurzové rozdíly promítnou ve vlastním kapitálu, konkrétně ve fondu z kurzových rozdílů, který je součástí ostatních položek úplného výsledku hospodaření. Jakmile dojde k vyřazení této investice, budou uznány ve výsledovce. Účtování kurzových rozdílů u nepeněžních položek se odvíjí od způsobu zachycení zisků a ztrát souvisejících s těmito položkami. Jsou – li zisky nebo ztráty zaúčtovány do OCI, pak i kurzové rozdíly související s těmito položkami mají stejný dopad na účetní závěrku. Pokud se zisky a ztráty projeví ve výsledku hospodaření, stejným způsobem se zaúčtují i kurzové rozdíly.

Ohledně zachycení kurzových rozdílů v účetní závěrce sestavené v souladu s US GAAP se v ASC 830 dočteme, že se projeví ve výsledku hospodaření v tom období, ve kterém je transakce vypořádána. Výjimku však představují některé vnitropodnikové transakce a dále transakce, které jsou zamýšleny a efektivně fungují jako ekonomické zajištění čistých investic v zahraniční společnosti. Ztráty a zisky vzniklé z těchto cizoměnových transakcí se neobjeví ve výsledku hospodaření, nýbrž se zaúčtují rozvahově, jako samostatná složka v rámci vlastního kapitálu.

Tabulka 31: Srovnání účtování kurzových rozdílů vzniklých z cizoměnových transakcí ve třech účetních systémech

	ČÚP	IFRS	US GAAP
Účtování kurzových rozdílů	Výsledkově **Výjimka:** Majetkové CP nepřeceňované na RH nebo ekvivalenci – rozvahově CP přeceňované na RH nebo ekvivalenci – KR jsou součástí přecenění	**Peněžní položky:** výsledkově (výjimkou jsou PP[56] součástí čisté investice v zahraniční jednotce) **Nepeněžní položky:** Jejichž zisky a ztráty se účtují výsledkově – výsledkově Jejichž zisky a ztráty se účtují do OCI – do OCI	**Peněžní položky:** výsledkově (výjimkou jsou PP součástí čisté investice v zahraniční jednotce a některé vnitropodnikové transakce) **Nepeněžní položky:** Jejichž zisky a ztráty se účtují výsledkově – výsledkově Jejichž zisky a ztráty se účtují do OCI – do OCI

Zdroj: vlastní zpracování

Příklad č. 15 – Porovnání dopadů na účetní závěrku sestavenou v souladu s českou legislativou a s IFRS[57]

Rakouská mateřská společnost Alfa si zřídila v České republice dceřinou společnost Beta a.s. zabývající prodejem zahradního nářadí, které nakupuje od své mateřské společnosti. Hlavním předmětem činnosti společnosti Alfa je právě výroba tohoto nářadí. Funkční měnou společnosti Beta je euro. Během účetního období se uskutečnily tyto transakce:

[56] PP = peněžní položky

[57] Inspirováno: DVOŘÁKOVÁ, D. *Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IFRS*. Brno: Computer Press, 2011. s. 69-71, ISBN 978-80-251-3652-2.

Účetní závěrka sestavená v souladu s US GAAP by byla totožná s tou, která je sestavená podle IFRS.

1) 1. 12. 2012 (kurz 27,5 CZK/EUR) – vklad vlastníka ve výši 50 000 EUR při založení společnosti Beta na bankovní účet

2) 10. 12. 2012 (kurz 27,3 CZK/EUR) – nákup zahradního nářadí od společnosti Alfa za 30 000 EUR

3) 14. 12. 2012 (kurz 28 CZK/EUR) – prodej poloviny zboží za 560 000 CZK (nákupní cena prodaného zboží 15 000 EUR x 27,3 CZK/EUR = 409 500 CZK)

4) 28. 12. 2012 (kurz 27,5 CZK/EUR) – částečná úhrada faktury dodavateli (společnosti Alfa) ve výši 25 000 EUR

1. způsob – Společnost Beta zaúčtuje veškeré transakce v souladu s českou legislativou, čili v CZK. Ve vnitropodnikové směrnici si Beta určila používání denního kurzu pro přepočet operací v cizí měně.

Tabulka 32: Účetní operace zaúčtovány v CZK - ČÚP

Datum	Kurz	Text	Částka v CM	Částka v Kč	MD	D
1.12.2012	27,50	Vklad vlastníka na bankovní účet	50 000 EUR	1 375 000 Kč	221	411
10.12.2012	27,30	Nákup zboží	30 000 EUR	819 000 Kč	132	321
14.12.2012	28,00	Prodej poloviny zboží				
		a) prodejní cena zboží		560 000 Kč	311	604
		b) nákupní cena prodaného zboží		409 500 Kč	504	132
28.12.2012	27,50	Úhrada závazku dodavateli (Alfa)	25 000 EUR	687 500 Kč	321	221
		Kurzový rozdíl		5 000 Kč	563	321
31.12.2012	27,00	Závěrkové zúčtování KR - bankovní účet		28 500 Kč	563	221
31.12.2012	27,00	Závěrkové zúčtování KR - dodavatelé		1 500 Kč	563	321

Zdroj: vlastní zpracování

2. způsob – Protože společnost Beta splňuje podmínky pro vykazování podle IFRS, vede duální účetnictví. To znamená, že vedle účetnictví v českých korunách, zachycuje účetní záznamy i ve své funkční měně (v EUR).

Tabulka 33: Účetní operace zaúčtovány v EUR (ve funkční měně) - IFRS

Datum	Kurz	Text	CZK = CM	EUR = FM	MD	D
1.12.2012	27,50	Vklad vlastníka na bankovní účet		50 000 EUR	Bankovní účet	Základní kapitál
10.12.2012	27,30	Nákup zboží		30 000 EUR	Zboží	Dodavatelé
14.12.2012	28,00	Prodej poloviny zboží				
		a) prodejní cena zboží	560 000 Kč	20 000 EUR	Odběratelé (CM)	Tržby za prodané zboží

Datum	Kurz	Text	CZK = CM	EUR = FM	MD	D
		b) nákupní cena prodaného zboží		15 000 EUR	Náklady na prodané zboží	Zboží
28.12.2012	27,50	Úhrada závazku dodavateli (Alfa)		25 000 EUR	Dodavatelé	Bankovní účet
31.12.2012	27,00	Závěrkové zúčtování KR - odběratelé		741 EUR	Odběratelé (CM)	V- kurzové zisky

Zdroj: vlastní zpracování

Srovnání dopadů KR na účetní závěrku:

Ad. 1. způsob

Tabulka 34: Rozvaha společnosti Beta k 31. 12. 2012 v CZK - ČÚP

Položka	v CZK	Položka	v CZK
Zboží	409 500	Základní kapitál	1 375 000
Odběratelé	560 000	Výsledek hospodaření	115 500
Bankovní účet	659 000	Dodavatelé	138 000
AKTIVA CELKEM	**1 628 500**	**PASIVA CELKEM**	**1 628 500**

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 35: Výkaz zisku a ztráty společnosti Beta k 31. 12. 2012 v CZK - ČÚP

Položka	v CZK	Položka	v CZK
Prodané zboží	409 500	Tržby za prodané zboží	560 000
Kurzová ztráta	35 000		
ZISK	**115 500**		

Zdroj: vlastní zpracování

Cizoměnové zůstatky (bankovní účet, dodavatelé) byly k rozvahovému dni přepočteny závěrkovým kurzem. Ostatní zůstatky zůstaly přepočteny kurzem platným ke dni uskutečnění transakce. Z výkazu zisku a ztráty je patrné, že společnost Beta vykazuje kurzovou ztrátu v celkové výši 35 000 Kč, ačkoliv riziku ze změny kurzu CZK/EUR není vůbec vystavena, neboť většina transakcí se uskutečnila v měně EUR.

Ad. 2. způsob

Tabulka 36: Rozvaha společnosti Beta k 31. 12. 2012 v EUR (IFRS)

Položka	v EUR	Položka	v EUR
Zboží	15 000	Základní kapitál	50 000
Odběratelé	20 741	Výsledek hospodaření	5 741
Bankovní účet	25 000	Dodavatelé	5 000
AKTIVA CELKEM	**60 741**	**PASIVA CELKEM**	**60 741**

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 37: Výkaz zisku a ztráty společnosti Beta k 31. 12. 2012 v EUR (IFRS)

Položka	v EUR	Položka	v EUR
Prodané zboží	15 000	Tržby za prodané zboží	20 000
		Kurzové zisky	741
ZISK	**5 741**		

Zdroj: vlastní zpracování

V případě eura jako funkční měny byly k rozvahovému dni přepočítány cizoměnové zůstatky (odběratelé) závěrkovým kurzem. Ostatní zůstatky položek se kurzem platným ke dni sestavení účetní závěrky už nepřepočítávaly. Jelikož v tomto případě se česká koruna považuje za cizí měnu, díky vystavení faktury za prodej poloviny zboží českému odběrateli se v účetní závěrce objeví položka zahraničních odběratelů, která se k rozvahovému dni musí přepočítat závěrkovým kurzem. Proto zde na rozdíl od 1. způsobu, kdy společnost Beta vedla účetnictví v českých korunách, vyšel kurzový zisk ve výši 741 EUR, který přispěl k celkovému zisku společnosti.

Výše uvedený příklad pouze dokazuje, že o zavedení volbě funkční měny by tvůrci českých účetních předpisů měli uvažovat. Jakmile se většina transakcí uskutečňuje v měně EUR, zachycování účetních záznamů v CZK podává zkreslené informace v podobě kurzových rozdílů, které v podstatě vůbec nevznikají, neboť společnost Beta není riziku ze změny kurzu CZK/EUR vůbec vystavena. Z toho důvodu účetní závěrka sestavená v souladu s IFRS, potažmo US GAAP pak nejlépe podává věrný a poctivý obraz.

6.3.2 Dopad kurzových rozdílů vzniklých z převodu účetní závěrky do funkční měny (resp. z procesu „přeměření“) na účetní závěrku

S ohledem na to, že česká účetní jednotka nemůže prezentovat výsledky v jiné měně než české, komparace převodu účetní závěrky do funkční měny provedu pouze mezi pravidly IFRS a US GAAP.

V situaci, kdy účetní jednotka vede své účetnictví v jiné než funkční měně (např. v lokální měně země, kde působí), nastává povinnost převést účetní závěrku z této cizí měny do měny funkční. Na rozdíl od IFRS pravidla US GAAP nazývají tento převod procesem „přeměření“, kdy se položky rozvahy a výsledovky přeměří a samotná změna v kurzech cizích měn se promítne do výsledovky jako součást běžného výsledku hospodaření. Způsob „přeměření“ se neshoduje u všech položek, nýbrž závisí na tom, zda se jedná o položku peněžní anebo nepeněžní. Peněžní položky se přepočtou kurzem platným v den sestavení účetní závěrky. Nepeněžní položky oceněné v reálné hodnotě se přepočtou závěrkovým kurzem platným ke dni stanovení reálné hodnoty. Nepeněžní položky oceněné v historické ceně se přepočtou historickým kurzem

platným k datu transakce. Pokud jde o položky výsledovky, náklady a výnosy vztahující se k nepeněžním položkám rozvahy se přepočtou stejným kurzem, jako se přepočetly tyto nepeněžní položky. Ostatní náklady a výnosy se přepočtou kurzem platným v době jejich vzniku. Ani IAS 21, ani ASC 830 tento princip převodu účetní závěrky do funkční měny nijak nepojmenovává, avšak v zahraniční literatuře se dočteme, že metoda zvolená pro převod, popř. pro proces „přeměření“ se nazývá časovou metodou (temporal method). I když ASC 830 na rozdíl od IFRS neobsahuje definici peněžní položky, uvádí výčet těch nepeněžních rozvahových položek a souvisejících položek výsledovky, které by měly být přeceňovány za použití historického kurzu platného k datu uskutečnění transakce.

Tabulka 38: Srovnání převodu účetní závěrky do funkční měny ve třech účetních systémech

	ČÚP	**IFRS**	**US GAAP**
Převod účetní závěrky do funkční měny	Není možný	Je možný	Je možný
Kurz pro přepočet peněžních položek v CM	–	Závěrkový kurz	Závěrkový kurz
Kurz pro přepočet nepeněžních položek v CM	–	**Nepeněžní položky:** Oceněné historickou cenou – kurz platný v den transakce Oceněné v RH – kurz platný v den stanovení RH	**Nepeněžní položky:** Oceněné historickou cenou – kurz platný v den transakce Oceněné v RH – kurz platný v den stanovení RH
Kurz pro přepočet V a N vztahujících se k nepeněžním položkám v CM	–	Stejný kurz jako pro přepočet těchto cizoměnových nepeněžních položek	Stejný kurz jako pro přepočet těchto cizoměnových nepeněžních položek
Kurz pro přepočet ostatních V a N v CM	–	Kurz platný v době jejich vzniku	Kurz platný v době jejich vzniku

	ČÚP	IFRS	US GAAP
Účtování vzniklých kurzových rozdílů	–	výsledkově	výsledkově

Zdroj: vlastní zpracování

6.3.3 Dopad kurzových rozdílů, popřípadě kurzových přepočtů vzniklých z převodu účetní závěrky do měny vykazování na účetní závěrku

Ani v tomto případě nezahrnu českou legislativu do porovnání účetních systémů z hlediska převodu účetní závěrky do měny vykazování, poněvadž tento případ se v českém účetnictví nikdy neodehraje.

Nejpodstatnější rozdíl spatřuji opět v různé terminologii. Zatímco IAS 21 pojmenovává rozdíly z použití různých směnných kurzů při převodu účetní závěrky do měny vykazování kurzovými rozdíly, ASC 830 je nazývá kurzovými přepočty. Pro oba účetní systémy však platí, že ať už kurzové rozdíly nebo přepočty se v tomto případě projeví ve vlastním kapitálu, konkrétně v ostatním úplném výsledku hospodaření.

IAS 21 metodu zvolenou pro převod závěrky do měny vykazování nijak neoznačuje. Naproti tomu v obsahu kodifikace ASC 830 se však dozvíme, že se jedná o metodu aktuálního (současného, uzávěrkového) kurzu. Na rozdíl od procesu „přeměření“ (popř. převodu účetní závěrky do funkční měny) tato metoda nevyžaduje rozdělení položek na peněžní a nepeněžní. Na jejím základě se aktiva a závazky přepočítají závěrkovým kurzem, výnosy a náklady kurzem platným k datu transakce, popř. průměrným kurzem a vlastní kapitál by měl být přepočten historickým kurzem platným k datu změny kapitálu.

Tabulka 39: Srovnání převodu účetní závěrky do měny vykazování ve třech účetních systémech

	ČÚP	IFRS	US GAAP
Převod účetní závěrky do měny vykazování	Není možný	Je možný	Je možný
Kurz pro přepočet aktiv a závazků v CM	–	Závěrkový kurz	Závěrkový kurz
Kurz pro přepočet vlastního kapitálu v CM	–	Kurz platný k datu změny VK	Kurz platný k datu změny VK

	ČÚP	IFRS	US GAAP
Kurz pro přepočet V a N v cizí měně	–	Kurz platný v den transakce (nebo průměrný kurz)	Kurz platný v den transakce (nebo průměrný kurz)
Výsledek procesu	–	Vznik kurzových rozdílů	Vznik kurzových přepočtů
Účtování vzniklých kurzových rozdílů, popř. kurzových přepočtů	–	Do vlastního kapitálu (do OCI)	Do vlastního kapitálu (do OCI)

Zdroj: vlastní zpracování

7 Závěr

Jako hlavní cíl práce jsem si vytyčila podrobně rozebrat oblast kurzových rozdílů včetně jejich dopadu na účetní závěrku ze tří úhlů pohledu – z pohledu českých účetních předpisů, Mezinárodních standardů účetního výkaznictví IFRS/IAS a Všeobecně uznávaných účetních principů US GAAP.

Nejpodstatnější rozdíl mezi všemi třemi účetními přístupy spatřuji v tom, že na základě Zákona o účetnictví jsou české účetní jednotky povinny vést účetnictví pouze v českých korunách, tedy v národní měně země. Všechny další měny znamenají měnu cizí. Z hlediska IFRS a US GAAP se však definice cizí měny liší, neboť za cizí měnu se považuje měna odlišná od měny funkční. Z toho jasně vyplývá, že nejdůležitější rys mezinárodně platných standardů vztahující se k cizí měně v účetnictví (IAS 21, SFAS 52) představuje funkční měna, která nemusí být nutně měnou lokální a ve které by měly být zachyceny všechny účetní záznamy. I přesto, že za funkční měnu by měla být zvolena měna primárního ekonomického prostředí, ve kterém účetní jednotka vyvíjí svoji činnost, není vždy snadné vybrat tu správnou. Z pohledu IFRS k tomu slouží hierarchicky uspořádané skupiny indikátorů, které by ve volbě funkční měny měly pomoci. Jelikož US GAAP se považuje za národní účetní standard, i když mezinárodně uznávaný, je sestaven primárně pro společnosti sídlící v USA. Proto měna mateřské společnosti představuje společnost se sídlem v USA, a cizí měnu zobrazuje měna v zemi, kde působí pobočky mateřské společnosti. Ve snaze pomoci při volbě funkční měny i US GAAP poskytují šest skupin ekonomických faktorů, mezi kterými však oproti IFRS panuje rovnost. Žádný z těchto indikátorů není nadřazen těm ostatním a navíc jsou na rozdíl od IFRS formulovány tak, že rozhodují o tom, zda funkční měnu zahraniční pobočky mateřské společnosti představuje měna mateřské společnosti anebo cizí měna, které nejvíce ovlivňuje podnikání této pobočky. Nicméně oba systémy se shodují v tom, že hlavní slovo ve volbě funkční měny má vedení společnosti. Domnívám se, že o zavedení funkční měny by tvůrci české legislativy měli popřemýšlet, neboť díky nesmyslné povinnosti vést účetnictví pouze v českých korunách i v případě takové účetní jednotky, která většinu svých transakcí vypořádává v jiné než národní měně, dochází ke vzniku nelogických kurzových rozdílů.

V rámci české legislativy se za příčinu vzniku kurzových rozdílů považují transakce v cizí měně. Zákon o účetnictví vyjmenovává některé položky, u kterých povoluje jejich evidenci v měně cizí. Ostatní položky musí být vyjádřeny pouze v českých korunách, a proto se musí k okamžiku uskutečnění účetního případu přepočítat buď denním kurzem ČNB, pevným kurzem (kurzem

ČNB platným k prvnímu dni daného období používaný po celé dané období) anebo kurzem nákupu či kurzem prodeje při směně devizových prostředků. Pro účtování o transakcích v tzv. ostatních měnách (jejich kurz ČNB nevyhlašuje denně) se použije poslední známý kurz (obdoba pevného kurzu). Druhou možnost představuje přepočet přes euro nebo dolar stejně jako v případě operací v měnách, jejichž kurz ČNB nevyhlašuje vůbec. Dojde-li během účetního období ke změně směnného kurzu mezi českou korunou a cizí měnou, dochází ke vzniku kurzových rozdílů, jejichž vyčíslení však nemusí probíhat denně, avšak nejméně jednou za účetní období a to k okamžiku sestavení účetní závěrky. U většiny položek převažuje výsledkový způsob účtování takto vzniklých kurzových rozdílů. Výjimku představují majetkové cenné papíry nepřeceňované na reálnou hodnotu, neboť zde se kurzové rozdíly projeví v kapitálových fondech, jež jsou součástí vlastního kapitálu, a dále cenné papíry, kdy kurzové rozdíly jsou součástí přecenění na reálnou hodnotu.

I u nás v České republice existují společnosti, které splňují podmínky pro vykazování kurzových rozdílů podle IFRS, a proto jsem se také věnovala kurzovým rozdílům podle IFRS. V případě zachycení kurzových rozdílů vzniklých z cizoměnových transakcí, zejména k rozvahovému dni, standard IAS 21 vyžaduje rozdělení položek na peněžní a nepeněžní, neboť peněžní položky se k okamžiku sestavení účetní závěrky přepočítávají aktuálním kurzem a u nepeněžních položek záleží na jejich ocenění. Kurzové rozdíly vztahující se k peněžním položkám se až na jednu výjimku projeví ve výsledku hospodaření. Účtování kurzových rozdílů u nepeněžních položek se odvíjí od způsobu zachycení zisků a ztrát souvisejících s těmito položkami. V situacích (např. Česká republika), kdy předpisy dané země vyžadují vedení účetnictví v lokální měně země, nastává povinnost účetní jednotky převést účetní závěrku z cizí měny do měny funkční takovým způsobem, jako kdyby účetní jednotka už od počátku účetního období vedla účetní knihy ve funkční měně. Směnný kurz zvolený pro přepočet jednotlivých zůstatků se liší u peněžních a nepeněžních položek. Dopad kurzových rozdílů vzniklých díky tomuto převodu je naopak u obou typů položek stejný a to výsledkový. Uvedené rozlišení položek by jistě české účetní jednotky uvítaly, neboť existují takové účetní případy (např. poskytnutá a zaplacená záloha na pořízení zboží, jehož dodání se uskuteční až v následujícím účetním období), kdy není snadné určit, zda by měla být položka poskytnuté zálohy k rozvahovému dni přeceněna aktuálním kurzem.

Na rozdíl od české legislativy mezi příčiny vzniku kurzových rozdílů patří i dceřiná společnost umístěná v zahraničí. Každá dceřiná společnost vede své účetnictví ve své lokální měně a pro účely sestavení konsolidované účetní závěrky není možné pracovat s několika měnami

dohromady. Z toho důvodu musí dojít k převodu individuálních účetních závěrek těchto společností do jednotné měny vykazování, což pravidla obsažená v české legislativě neumožňují. Podmínkou pro uskutečnění převodu je existence účetní závěrky ve funkční měně. Na rozdíl od převodu účetní závěrky do funkční měny, v tomto případě se vzniklé kurzové rozdíly stanou součástí vlastního kapitálu, konkrétně ostatního úplného výsledku.

Na základě stále probíhajícího procesu konvergence mezi FASB a IASB jsou si IFRS a US GAAP velmi blízké i v oblasti kurzových rozdílů. Zásadní odlišnosti se vyskytují zejména v různé terminologii, chybějícím či naopak přebývajícím ustanovení. V kodifikaci ASC 830 vztahující se k cizí měně v účetnictví se na rozdíl od IFRS a ČÚP rozlišují dva základní pojmy – kurzové rozdíly a kurzové přepočty. Kurzové rozdíly stejně jako podle IFRS i v US GAAP vznikají z transakcí vyjádřených v cizí měně. Kurzové přepočty jsou výsledkem převodu účetní závěrky do měny vykazování. Z toho vyplývá, že ve srovnání s IFRS se jedná pouze o různou terminologii, neboť podstata procesu převodu účetní závěrky do měny vykazování se v obou systémech shoduje. Odlišná terminologie se také vyskytuje i v případě převodu účetní závěrky do funkční měny, neboť US GAAP tento proces nazývají procesem „přeměření“, který stejně jako podle IFRS vyžaduje rozdělení položek na peněžní a nepeněžní. Nicméně oproti IFRS přesnou definici peněžní položky v ASC 830 nenajdeme. V dodatku B zabývajícím se procesem „přeměření“ se uvádí pouze výčet těch nepeněžních rozvahových položek a souvisejících položek výsledovky, které by měly být přeceňovány za použití historického kurzu platného k datu uskutečnění transakce. US GAAP považují rozdíl mezi převodem a procesem „přeměření“ za mnohem významnější. Metodu používanou pro proces „přeměření“ zahraniční literatura nazývá časovou metodou (temporal method), naopak metoda zvolená pro převod účetní závěrky do měny vykazování se podle US GAAP označuje jako metoda aktuálního (současného, uzávěrkového) kurzu (current rate method).

Jak už z uvedeného závěru vyplývá, v některých ohledech (zejména zavedení funkční měny a rozdělení položek na peněžní a nepeněžní) by se tvůrci ČÚP měli inspirovat pojetím cizí měny v účetnictví podle IFRS a US GAAP, neboť na jejich základě účetní závěrka nejvíce odpovídá věrnému a poctivému obrazu předmětu účetnictví a finanční situace účetní jednotky. Jak sám rozsah standardu IAS 21 (31 stran) a ASC 830, resp SFAS 52 (54 stran) napovídá, některé skutečnosti vysvětluje US GAAP detailněji, především pokud jde o praktické aplikace. Samotnému vymezení funkční měny na rozdíl od IFRS věnuje celou jednu přílohu. Vzhledem k tomu, že je celá diplomová práce průběžně doplňovaná o typové příklady, věřím, že po jejím

přečtení nebude čtenáři dělat problém zorientovat se v základní úpravě kurzových rozdílů z pohledu ČÚP, IFRS a US GAAP.

Seznam zdrojů

Literatura:

1. BERÁNEK, P.: *Cizí měny a kursové rozdíly v podvojném účetnictví: výklad a řešené příklady*. Olomouc: ANAG, 2011. 295 s. ISBN 978-80-7263-681-5.
2. DVOŘÁKOVÁ, D.: *Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IFRS*. Brno: Computer Press, 2011. 327 s. ISBN 978-80-251-3652-2.
3. EY: *Foreign currency matters*. 401 Merritt 7, P.O. Box 5116, Norwalk, CT 06856-5116, USA, FASB, červenec 2013.
4. KRUPOVÁ, L.: *IFRS: Mezinárodní standardy účetního výkaznictví*. Praha: VOX, 2009. ISBN 978-80-86324-76-0.
5. MLÁDEK, R.: *Světové účetnictví US GAAP. 2. Přepracované vydání,* Praha: Linde, 2002. 622 s. ISBN 80-7201-394-1.
6. MÜLLEROVÁ, L. et al. 2007: *Účetní předpisy pro podnikatele: (zákon o účetnictví, prováděcí vyhláška k zákonu, České účetní standardy) s komentářem. 1. vyd*. Praha: ASPI, 2007. 552 s. ISBN 978-80-7357-289-1.
7. STROUHAL, ŽIDLICKÁ, KNAPOVÁ, CARDOVÁ: *Účetnictví 2010, velká kniha příkladů.* Brno: Computer Press, 2010. ISBN 978–80–251–2907–4.
8. VAŠEK, L.: *Finanční účetnictví a výkaznictví*. Praha: Institut certifikace účetních, 2012. 264 s. ISBN 978-80-8671-679-4.

Legislativa:

1. Zákon č. 563/1991 Sb. o účetnictví
2. České účetní standardy pro podnikatele
3. Vyhláška č. 500/2002 Sb.
4. Mezinárodní účetní standard IAS 21
5. Mezinárodní účetní standard SFAS 52
6. Kodifikace standardu ASC 830

Internetové zdroje:

1. BDO: *IFRS AT A GLANCE*, [online], UK, BDO, 1. 1. 2014, [cit. 27. 3. 2014], <http://www.bdointernational.com/Services/Audit/IFRS/IFRS%20at%20a%20Glance/Documents/IAS%2021.pdf >.
2. CBK, [online], Centrální banka Keni, [cit. 4. 3. 2014], <https://www.centralbank.go.ke>.
3. ČNB: *Kurzy devizového trhu*,[online], Praha, Česká národní banka, 4. 3. 2014, [cit. 4. 3. 2014], <http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/denni_kurz.jsp>.
4. Deloitte: *IAS 21 – The Effects of Changes in Foreign Exchange Rates*, [online], USA, Deloitte, 2014, [cit. 12. 3. 2014], <http://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias20>.
5. DELOITTE: *Účetní zpravodaj*, [online], Praha, Deloitte, prosinec 2009, [cit. 20. 4. 2014], <http://www.deloitte.com/assets/Dcom-CzechRepublic/Local%20Assets/Documents/Accounting%20News/ucetni_zpravodaj_0912.pdf>.
6. HILBERT, R.: *Foreing Currency Translation Under FAS 52*, [online], Severní Amerika, Eisner Amper, 1. 9. 2010, [cit. 2. 4. 2014], <http://www.eisneramper.com/Foreign-Currency-Translation-FAS-52.aspx>.
7. JEŘÁBEK, A.: *Sdělení o používání devizových kurzů ČNB v účetnictví*, [online], Finanční zpravodaj, [cit. 4. 3. 2014], <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?cd=78&typ=r&zdroj=fz02015>.
8. NÚR: *I – 21 Odpis cizoměnové pohledávky a závazku*, [online], Praha, Národní účetní rada, 28. 6. 2011, [cit. 15. 4. 2014], <http://www.nur.cz/media/I_21.pdf>.
9. NÚR: *I – 22 Dotace v cizí měně*, [online], Praha, Národní účetní rada, 18. 10. 2011, [cit. 15. 4. 2014], <http://www.nur.cz/content/view/272/40/>.

10. NÚR: *Předmluva národní účetní rady k Interpretacím českých účetních předpisů*, [online], Praha, Národní účetní rada, 17. 11. 2005, [cit. 15. 4. 2014], <http://www.nur.cz/content/view/21/32>.

11. VAŠEK, L.: *Konvergenční proces mezi IFRS a US GAAP na období 2006 až 2008*, [online], Praha, LVC, 2006, [cit. 25. 3. 2014], <http://www.lvc.cz/convergence_projects.pdf>.

Ostatní:

1. Přednášky Ing. Libora Vaška, Ph.D. z předmětu 1FU486 – Mezinárodně uznávané principy účetního výkaznictví. Vysoká škola ekonomická v Praze.

2. KOŠŤÁLOVÁ, Klára: *Vliv transakcí v cizích měnách na účetnictví podle české legislativy a mezinárodních standardů účetního výkaznictví (IFRS/IAS)*. 2012. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická. Vedoucí práce Doc. Ing. Jaroslava Roubíčková, CSc.

3. BÁRTOVÁ, Eliška: *Dopad cizoměnových transakcí a zůstatků na účetní závěrku sestavenou dle IFRS, resp. českých účetních předpisů*. 2014. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická. Vedoucí práce Ing. Libor Vašek, Ph.D.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Přehled nejdůležitějších předpisů zabývajících se oblastí cizích měn v účetnictví 5

Tabulka 2: Účtování o dotacích v cizí měně 9

Tabulka 3: Přehled mezinárodních účetních standardů a interpretací zabývající se cizí měnou v účetnictví 9

Tabulka 4: Přehled standardů a kodifikací standardů týkajících se cizí měny v účetnictví 13

Tabulka 5: Výčet právních předpisů pojednávajících o kurzových rozdílech 17

Tabulka 6: Vliv pohybu kurzu domácí měny vůči zahraniční měně na vznik kurzových rozdílů 19

Tabulka 7: Kurzy CBK a ČNB k 5. 3. 2014 23

Tabulka 8: Stav aktiv a pasiv před uzávěrkou 26

Tabulka 9: Podrobné zachycení pohybu EUR v pokladně 26

Tabulka 10: Rozvaha po zachycení kurzových rozdílů 27

Tabulka 11: Podrobné zachycení pohybu eur v pokladně 27

Tabulka 12: Podrobné zachycení pohybu na účtu 231 31

Tabulka 13: Podrobné zachycení pohybu na účtu 231 31

Tabulka 14: Opravná položka k pohledávce 33

Tabulka 15: Kurzové rozdíly u majetkových CP přeceněných na RH 35

Tabulka 16: Přepočet cizoměnové transakce do funkční měny okamžitým směnným kurzem ... 39

Tabulka 17: Příklady peněžních a nepeněžních položek 40

Tabulka 18: Rozvaha účetní jednotky XY k 31. 12. 2012 v tis. Kč 45

Tabulka 19: Výsledovka účetní jednotky XY za rok 2012 v tis. Kč 46

Tabulka 20: Vývoj kurzů CZK/USD během účetního období 46

Tabulka 21: Rozvaha účetní jednotky XY k 31. 12. 2012 v tis. USD (ve funkční měně) 46

Tabulka 22: Výsledovka účetní jednotky XY k 31. 12. 2012 v tis. USD (ve funkční měně) 46

Tabulka 23: Vývoj kurzů SKK/EUR za rok 2007 a 2008 49

Tabulka 24: Rozvaha účetní jednotky XY k 31. 12. 2007 v tis. Kč 49

Tabulka 25: Rozvaha účetní jednotky XY k 31. 12. 2008 v měně vykazování EUR shodná s rozvahou účetní jednotky XY k 1. 1. 2009 v nové funkční měně EUR 50

Tabulka 26: Úkoly FASB a IASB stanovené v rámci krátkodobých konvergenčních procesů ... 53

Tabulka 27: Zachycení cizoměnových transakcí v účetnictví 57

Tabulka 28: Srovnání procesu „přeměření“ a procesu převodu účetní závěrky do měny vykazování 61

Tabulka 29: Srovnání měn ve třech účetních systémech 64

Tabulka 30: Srovnání druhů kurzů použitých pro přepočet cizoměnových transakcí ve třech účetních systémech 66

Tabulka 31: Srovnání účtování kurzových rozdílů vzniklých z cizoměnových transakcí ve třech účetních systémech 68

Tabulka 32: Účetní operace zaúčtovány v CZK - ČÚP 69

Tabulka 33: Účetní operace zaúčtovány v EUR (ve funkční měně) - IFRS 69

Tabulka 34: Rozvaha společnosti Beta k 31. 12. 2012 v CZK - ČÚP 70

Tabulka 35: Výkaz zisku a ztráty společnosti Beta k 31. 12. 2012 v CZK - ČÚP 70

Tabulka 36: Rozvaha společnosti Beta k 31. 12. 2012 v EUR (IFRS) 70

Tabulka 37: Výkaz zisku a ztráty společnosti Beta k 31. 12. 2012 v EUR (IFRS) 71

Tabulka 38: Srovnání převodu účetní závěrky do funkční měny ve třech účetních systémech ... 72

Tabulka 39: Srovnání převodu účetní závěrky do měny vykazování ve třech účetních systémech 73

Seznam grafů

Graf 1: Účtování kurzových rozdílů u cenných papírů 34

Graf 2: Shrnutí IAS 21 52

Graf 3: Princip procesu „přeměření“ 58

Graf 4: Princip převodu účetní závěrky do měny vykazování 61

Příloha

Typový účtový rozvrh

Účtová třída 0 - Dlouhodobý majetek

022 - Samostatné movité věci a soubory movitých věcí

042 - Pořízení dlouhodobého hmotného majetku

061 - Podílové cenné papíry a podíly v podnicích s rozhodujícím vlivem

062 - Podílové cenné papíry a podíly v podnicích s podstatným vlivem

063 - Realizovatelné cenné papíry a podíly

065 - Dlužné cenné papíry držené do splatnosti

Účtová třída 1 - Zásoby

111 - Pořízení materiálu

112 - Materiál na skladě

131 - Pořízení zboží

132 - Zboží na skladě a v prodejnách

Účtová třída 2 - Finanční účty

210 - Peníze

211 - Pokladna

213 - Ceniny

221 - Bankovní účty

261 - Peníze na cestě

Účtová třída 3 - Zúčtovací vztahy

311 - Odběratelé

321 - Dodavatelé

325 - Ostatní závazky

343 - Daň z přidané hodnoty

379 - Jiné závazky

38 - Přechodné účty aktiv a pasiv

381 - Náklady příštích období

382 - Komplexní náklady příštích období

383 - Výdaje příštích období

384 - Výnosy příštích období

385 - Příjmy příštích období

386 - Kurzové rozdíly aktivní

387 - Kurzové rozdíly pasivní

388 - Dohadné účty aktivní

389 - Dohadné účty pasivní

Účtová třída 4 - Kapitálové účty a dlouhodobé závazky

411 - Základní kapitál

412 - Emisní ážio

413 - Ostatní kapitálové fondy

414 - Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků

418 - Oceňovací rozdíly z přecenění při přeměnách

419 - Změny základního kapitálu

428 - Nerozdělený zisk minulých let

429 - Neuhrazená ztráta minulých let

451 - Rezervy zákonné

459 - Ostatní rezervy

479 - Ostatní dlouhodobé závazky

Účtová třída 5 - Náklady

500 - Spotřebované nákupy

501 - Spotřeba materiálu

510 - Služby

512 - Cestovné

518 - Ostatní služby

555 - Zúčtování komplexních nákladů příštích období

560 - Finanční náklady

561 - Prodané cenné papíry a podíly

562 - Úroky

563 - Kurzové ztráty

564 - Náklady z přecenění majetkových cenných papírů

566 - Náklady z finančního majetku

568 - Ostatní finanční náklady

569 - Manka a škody na finančním majetku

574 - Tvorba rezerv

580 - Mimořádné náklady

581 - Náklady na změnu metody

584 - Tvorba rezerv

588 - Ostatní mimořádné náklady

Účtová třída 6 - Výnosy

600 - Tržby za vlastní výkony a zboží

601 - Tržby za vlastní výrobky

602 - Tržby z prodeje služeb

604 - Tržby za zboží

652 - Zúčtována zákonných rezerv

654 - Zúčtování ostatních rezerv

655 - Zúčtování komplexních nákladů příštích období

660 - Finanční výnosy

661 - Tržby z prodeje cenných papírů a podílů

662 - Úroky

663 - Kurzové zisky

664 - Výnosy z přecenění majetkových cenných papírů

665 - Výnosy z dlouhodobého finančního majetku

666 - Výnosy z krátkodobého finančního majetku

668 - Ostatní finanční výnosy

674 - Zúčtování rezerv

680 - Mimořádné výnosy

681 - Výnosy ze změny metody

684 - Zúčtování rezerv

688 - Ostatní mimořádné výnosy